

M MÄNTSÄLÄ

kuva: Mäntsälän kunnan kuvapankki

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025–2027

Mäntsälän kunta

Kunnanhallitus 30.10.2023 §

Sisällys

1. Talousarvion yleisperustelut.....	3
1.1 Kunnanjohtajan katsaus	3
1.2 Mäntsälän kunnan strategia ja tavoitteet	4
1.3 Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys	8
1.3.1 Kuntatalouden tila	8
1.3.2 Mäntsälän kunnan toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys	11
1.3.3 Henkilöstösuunnitelma	19
1.3.4 Mäntsälä 2026 talousohjelma	20
1.4 Riskienhallinta ja keskeisemmät riskit.....	21
1.5 Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta sekä tilivelvolliset	22
2 Käyttötalousosa	25
2.1 Hallintopalvelualue.....	27
2.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue	35
2.3 Tekninen ja elinvoimapalvelualue	44
3. Tuloslaskelma	50
4. Investointiosa	51
5. Rahoitusosa	56
6. Yhteenveto valtuuston sitovista määrärahoista.....	57
7. Konserniosa	59
7.1 Tytäryhtiöiden talousarviot	60
8. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet.....	65
Liitteet.....	68
Liite 1. Henkilöstösuunnitelma palvelualueittain	68
Liite 2. Valtuustoaloitteet	71
Liite 3. Vertailu kehukseen.....	73

Tulot	Verotulot 52,4 milj. €	Valtionosuudet 14,8 milj. €	Toimintatuotot 9,9 milj. €
Menot	Hallintopalvelut 10,3 milj. €	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 38,8 milj. €	Tekninen ja elinvoimapalvelut 18,5 milj. €
Tunnusluvut	Lainakanta 85,0 milj. €	Nettoinvestoinnit 9,0 milj. €	Vuosikate/poistot 111 %
	Tilikauden ylijäämä 1,0 milj. €	Asukasmäärä 2024 lopussa 21 063 (ennuste)	Tulovero% 8,3
	Lainakanta asukasta kohden 4 035 €	Kuntakonsernin lainakanta 158 milj. €	Toimintatuotot / Toimintakulut 15%
	Vuosikate 477 € / asukas	Investointien tulorahoitus 111 %	Toiminnan ja investointien kertymä 26,0 milj. € (5 vuotta)

1. Talousarvion yleisperustelut

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Talousarvio ja suunnitelmavuodet ovat jo toista vuotta peräkkäin laadittu poikkeuksellisen suuren epävarmuuden vallitessa. Venäjän hyökkäyssota jatkuu edelleen Ukrainassa, Lähi-idän konflikti on leimahtanut uudelleen, korkotason nousu, inflaation kiihtyminen sekä mahdollinen taantuma heijastuvat myös kunnan toimintaan.

Talousarvion lähtöoletuksena on syksyn 2023 verotulo- ja valtionosuusennusteet. Niiden perusteella Mäntsälän kunnan oma talous on vielä tasapainossa, suurta liikkumavaraa ei kuitenkaan ole. Vuoden 2024 talousarvioissa tilikauden tulos on n. 1 milj. € ja suunnitelmavuosina 2025–2027 tulos olisi edelleen hieman ylijäämäinen. Talousarvio perustuu tuloveroprosentille 8,30 eli Mäntsälän tuloveroprosentti alenee 0,06 %-yksikköä verrattuna vuoteen 2023.

Talousarvion toteutumisen riskit liittyvät talouden yleiseen kehitykseen ja tätä kautta erityisesti kunnan saamaan verotulojen kertymään, valtionosuuksien määrään sekä yleiseen korkotasoon. Lisäksi epävarmuutta liittyy kunnan tytäryhtiöiden kuten Nivos Oy:n ja Mäntsälän jäähalli Oy:n tuloksentekokykyyn. Vuoden 2024 talousarvioon sisältyy esimerkiksi vain puolet sopimuksen edellyttämästä Nivos Oy:n kunnalle maksamasta pääomakorosta eli 0,8 milj. €.

Vuoden 2024 talousarviossa investoinnit ovat yhteensä noin 9,12 milj. €. Taso on edelleen suhteellisen korkea, vaikka investointeihin ei nyt sisällykään yhtään ns. isoa hanketta. Kuntaan teetettiin vuoden 2023 aikana strateginen tilatarveselvitys. Kunnan tulevat investointitarpeet ovat huomattavat ja vuoden 2024 aikana on luotava näkemys siitä, missä järjestyksessä eri tarpeisiin tullaan vastaamaan. Tätä työtä varten kuntaan on nimetty luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista koostuva työryhmä, joka vie asiaa eteenpäin.

Mäntsälän kuntastrategian ytimessä ovat kuntalaiset ja kunnassa toimivat yritykset. Yhteisenä tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin ja yhteisön elinvoimaisuuden edistäminen. Toiminnallemme on myös asetettu erittäin kovat tavoitteet eli

haluamme kasvaa ja kehittyä sekä ennen kaikkea tavoitteenamme on olla parhaan arjen paikkakunta. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi meillä on kolme kärkitavoitetta: Turvallinen, sujuva arki, Osallistava yhteisöllisyys sekä Vastuullinen, kehitettävä vire.

Näitä tavoitteita viedään eteenpäin kunnan eri palvelualueilla. Se on osa normaalia arjen tekemistä ja toimintaa. Strategian toteutumista seurataan kärkitavoitteille asetettujen alatavoitteiden ja niille määriteltujen mittareiden avulla. Parhaimmillaan strategian mukainen toiminta on yhdessä tekemistä ja onnistumisen yhteispeliä.

Yksi keskeinen kunnan kehittymistä ja strategian toteutumista kuvaava mittari on kunnan asukasluku ja sen kehitys. Strategian mukaisesti me tavoittelemme asukasluvun 0,5–1,0 %:n vuotuista kasvua. Tästä tavoitteesta on hieman jääty ja siihen pääsemien tässä rakentamisen matalasuhdanteessa on haastavaa. Vuoden 2024 osalta asukaslukutavoitteeksi on asetettu 21 063.

Hyvinvointialueet aloittivat varsinaisen toimintansa vuoden 2023 alusta. Tällä isolla muutoksella on edelleen heijastusvaikutuksia mm. kunnan saamaan valtionosuuteen. Keskeistä tulee edelleen olemaan hyvinvointialueen kanssa tehtävä ns. yhdyspintatyö sekä kunnan edunvalvonta mukaan lukien mm. palveluverkko ja kiinteistökyky. TE-palvelut 2024-uudistuksessa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirretään työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille 1.1.2025 alkaen. Mäntsälä on mukana Keski-Uudenmaan työllisyysalueen valmistelussa yhdessä viiden muun kunnan kanssa. Vastuukuntana toimii Järvenpää.

Haasteista ja epävarmoista näkymistä huolimatta voimme katsoa erittäin luottavaisesti tulevaan. Paljon on vielä tehtävää, tekemisen suunta ja tavoite on kuitenkin selkeä. Teemme yhdessä Mäntsälästä parhaan arjen paikkakunnan.

11.10.2023 Hannu Laurila, kunnanjohtaja

1.2 Mäntsälän kunnan strategia ja tavoitteet

Mäntsälän strategia hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 13. joulukuuta pidetyssä 2021 kokouksessa. Kuntastrategiassa määriteltiin tavoitetilä, sekä päämäärät, joihin pyritään tämän valtuustokauden aikana (2021–2025). Lähtökohtana oli kuntalaisten, kunnan työntekijöiden, alueen yrittäjien ja päätöksentekijöiden kanssa yhteistyössä määritelty kunnan arvopohja, sekä visio tavoitetilasta. Visiona on kasvava ja kehittyvä Mäntsälä, jossa arki on sujuvaa ja turvallista.

Vision lähtökohtana on toiminta-ajatus, jonka mukaan kuntalaisen hyvinvointia ja yhteisön elinvoimaisuutta pyritään edistämään.

Tästä näkökulmasta määriteltiin kolme tärkeintä painopistealuetta:

1. Turvallinen, sujuva arki
2. Osallistava yhteisöllisyys
3. Vastuullinen, kehittävä vire

Koko kuntaa koskevat strategiset mittarit ja tavoitetasot on laadittu valtuustokaudelle, joita tul- laan seuraamaan koko valtuustokauden ajan. Ku- luvalla vuodelle 2024 ja tulevalle vuodelle 2025 on määritelty vuosikohtaiset tavoitearvot, joita verrataan lähtötasoon v. 2021.

Mittareilla seurataan, kuinka valtuustokauden ta- voitteiden saavuttamisessa edetään ja onko teke- misen suunta oikea.

Mäntsälän kunnan johtoryhmä, kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto seuraavat strategisten tavoittei- den toteutumista osavuositarkastusten ja tilinpää- töksen yhteydessä. Lisäksi lautakunnat ja palvelu- alueiden johtoryhmät seuraavat strategiaa to- teuttavien ohjelmien etenemistä säännöllisesti.

Tarkastuslautakunta arvioi vuosittaisessa arvioin- tikertomuksessaan valtuuston asettamien tavoit- teiden toteutumista.

kuva. Mäntsälän strategia

Mäntsälän kunnan strategiasta johdetut valtuustoa sitovat kärkitavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit:

 Turvallinen ja sujuva arki					
Kärkitavoite	Mittari	Lähtöarvo 2022 >	tavoite 2023	tavoite 2024	tavoite 2025
Lähipalvelut toteutetaan palvelulupauksen mukaisesti, kustannus- tehokkaasti, asukaslähtöisinä.	Asukasluku, kasvu väh. 0,3-1,0 %/vuosi	20 895	21 150	21 063	21 469
	Vapaa kunnan omakotitonttivaranto 31.12. vähintään (kpl)	22	30	30	30
	Rakennuslupien käsittelyaika siitä, kun lupahakemus on riittävä päätöksentekoon enintään (vk)	2-5 viikkoa	2-5 viikkoa	5 viikkoa	2-5 viikkoa
	Palvelujen kustannukset suhteessa muihin Kuuma-kuntiin, ulkoiset toimintakulut €/as	Mäntsälän toimitakulut 6558 €/as. Keskimäärin Kuuma-kunnat 6271 €/as.	Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin	Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin	Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin
	Kuntalaiskysely ja kyselyn muutokset vuosittain. Toimenpiteet kyselyn perusteella toteutettu. Kyselyssä 2024 tyytyväisyysindeksi.	Luodaan kysely/ mittari	Vuotuisen kyselyn havainnot valmistelussa (sote+ joukkoliikenne)	Tyytyväisyysindeksi käytössä. Sote ja joukkoliikenne palaute parantunut.	Tyytyväisten määrä indeksissä, + 10 % kasvu.
Vahvistetaan kuntalaisten hyvinvointia suunnitelmallisella tekemisellä.	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Nuorisotyöttömät %:ia 18–24-vuotiaasta työvoimasta, enintään	Ei mitattu	8,5 %	8 %	7,5 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Syrjäytymisriskissä (ei työssä, opiskele, ei varusmiespalveluksessa) olevat 18–24-vuotiaat %:ia vastaavan ikäisistä, enintään	Ei mitattu	17,4 %	17 %	16,5 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi %:ia 8. ja 9. luokan oppilaista, enintään	Ei mitattu	26,7 %	26,7 %	26 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Tuntee itsensä usein yksinäiseksi %:ia 4. ja 5. luokan oppilaista, enintään	Ei mitattu	4 %	4 %	4 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Ylipaino (ml. lihavuus) yleisyys %:ia 2–6-vuotiailla, enintään	Ei mitattu	22 %	21 %	21 %
	Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa, %:ia 4. ja 5. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely joka toinen vuosi), enintään	Mitataan 2023	5,6 %	5 %	4 %
	Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa %:ia 8. ja 9. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely joka toinen vuosi), enintään	Mitataan 2023	8 %	7 %	6 %
	Hyte-kerroin, vähintään	16,9 €/as	18,0 €/as	18,5 €/as	18,4 €/as
Parannetaan arjen turvallisuutta.	Huumausainerikosten määrä, enintään kpl	55	55	45	40
	Omaisuusrikosten määrä, enintään kpl	959	800	600	500
	Kevyen liikenteen uusia väyliä väh. €/vuosi	540 000 €	400 000 €	400 000 €	400 000 €

Osallistava yhteisöllisyys

Kärkitavoite	Mittari	Lähtöarvo 2022 >	tavoite 2023	tavoite 2024	tavoite 2025
Päätöksenteko on avointa ja osallistavaa.	Avointen kuntalaistilaisuuksien määrä (kpl) / osallistujamäärä (myös verkko-osallistuminen)	20 kpl/ ei tilastoa	10 kpl/ 200 osallistujaa	10 kpl/ 200 osallistujaa	10 kpl/ 400 osallistujaa
	Äänestysaktiivisuus kunta- ja eduskuntavaaleissa	ei vaaleja	70 % tavoite, toteuma 71,6 %	Presidentinvaalit 72 % EU vaalit 40 %	Kunnallisvaalit 60 %
Rakennetaan yhteisöllisyyttä tukemalla yhteistä tekemistä.	Kunnan myöntämä tuki järjestöille eur/v (avustukset ja laskennallisesti ilmaiset tilat), vähintään	460 289	340 000	360 000	340 000
	Aloitteiden (kv ja kuntalais) keski määräinen käsittelyaika (kk)	6 kk	3 kk	3kk	2kk
	Vaikuttamistoimielinten lausuntojen ja kannanottojen määrä, kpl	7	16	16	16
Vahvistetaan luottamusta osallistavalla johtamisella	Säännöllinen työtyytyväisyyskysely, asteikko 1-5	ei toteutunut	3,6	tehdään v. 2025	3,7
	Sairauspoissaolot, pv/hlö	14	alle 12	alle 13,5	alle 12

Vastuullinen, kehittävä vire

Kärkitavoite	Mittari	Lähtöarvo 2022 >	tavoite 2023	tavoite 2024	tavoite 2025
Kuntakonserni toimii vahvistaen työllisyyttä sekä yrittäjyyttä.	Työttömyysaste, alle Uudenmaan keskiarvon	6,9% (7. paras, ka 9,6 %)	Uudellamaalla 3. parhaan joukossa	Alle Uudenmaan keskiarvon	Uudellamaalla 3. parhaan joukossa
	Aloittavien yritysten nettolisäys, kpl, vähintään	82	70	70	75
	Raakamaanhankinta, ha, vähintään	4,6	30	30	30
	Myyntissä olevat vapaat yritystontit, kpl	Pieniä (alle 1 ha): 14 kpl, suuria (yli 1 ha): 5 kpl. Eriyisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 0 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Eriyisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Eriyisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Eriyisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.
Toimitapoja kehitetään ketterästi ja tuloksellisesti tietoon pohjaten	Vuosikate/poistot %	151 %	>100 %	>100 %	>100 %
	Konsernin lainat ja vastuut €/asukas	10 487 €/asukas	ei ylitetä kriisikuntakriteerejä	ei ylitetä kriisikuntakriteerejä	ei ylitetä kriisikuntakriteerejä
	Asiakaslähtöinen prosessien kehittäminen/tuottavuuden parantaminen, kpl	2	5	3	5
Kunnan hankinnoissa, investoinneissa ja palvelukehityksessä noudatetaan vastuullisuutta.	Merkitävimmissä investointihankkeissa järjestetään markkinavuoropuhelut mahdollisten toimittajien kanssa			vähintään 10 kpl	vähintään 10 kpl
	Investoinnit uusiutuvaan energiaan ja energiansäästötoimenpiteet			Uusiutuvan energian tuotto >130 MWh/v Energiansäästötoimenpiteet >100 MWh/v	Uusiutuvan energian tuotto >130 MWh/v Energiansäästötoimenpiteet >100 MWh/v
	Kuntakonserni on hiilineutraali v 2035 mennessä, vuosittaiset Co2 päästöt/asukas, enintään	Päästöt/asukas 2020: (tCO2e) 5,6	5,2	4,9	4,5

1.3 Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys

1.3.1 Kuntatalouden tila

Valtiovarainministeriön lokakuussa julkaiseman kuntatalousohjelman mukaan Suomen talouskehitys pysyy kuluvana vuonna nollan tuntumassa, kun hintojen ja korkojen nousu vähentävät kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Ulkomaankaupan nettovaikutus kasvuun sen sijaan on positiivinen, kun tuonti vähenee selvästi vahvan edeltävän vuoden jälkeen. Vuonna 2024 BKT kasvaa 1,2 prosenttia kotitalouksien ostovoiman kohentuessa, kun hintojen nousu hidastuu ja kotitalouksien tulot kasvavat. Talouskasvua heikentää kuitenkin edelleen rakentamisen heikko tilanne. Investointinäkyvät ovat muuten valoisat, erityisesti tuulivoimainvestointisuunnitelmia on erittäin paljon. Vuonna 2025 talouskasvu vahvistuu 1,8 prosenttiin, kun kulutuksen kasvun lisäksi vihreän siirtymän investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää. Työllisyys notkahtaa tänä vuonna, mutta kasvaa taas ensi vuodesta lähtien ja vuonna 2025 työllisyysaste on 74,3 prosenttia ja työttömyysaste 7 prosenttia.

Keskipitkällä aikavälillä talouden tuotannon arvioidaan kasvavan maltillisesti. Vuonna 2026 bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan noin 1,7 prosenttia ja vuonna 2027 1,6 prosenttia. Bruttokansantuotteen kehitystä tukee muun muassa yksityisten investointien kasvu, jonka arvioidaan elpävän markkinakorkojen laskun seurauksena.

Suomen julkisen talouden rahoitusasema heikkenee vuonna 2023. Talouskasvu on seisahnut ja monet aikaisemmin päätetyt toimet kasvattavat kuluvan vuoden alijäämää. Hallituksen päättämistä julkista taloutta vahvistavista toimista huolimatta julkinen talous heikkenee lähivuosina.

Kuntatalousohjelman ennusteiden mukaan talouskasvu kiihtyy keskipitkällä aikavälillä lähivuosiin verrattuna, ja samaan aikaan myös sopeutustoimet purevat ja rahoitusasema alkaa kohentua. Julkinen talous pysyy kuitenkin huomattavan alijäämäisenä. Julkinen velkasuhde on kohonnut korkealle tasolle historiaan nähden rakenteellisten

syiden ja vuosikymmenen alun kriisien vuoksi. Sopeutustoimista huolimatta velkasuhde kasvaa hiltalleen ennustejaksolla 2024–2027. Sopeutustoimien vaikutusta vaimentaa korkomenojen kasvu. Julkinen talous on pidemmällä aikavälillä rakenteellisesti alijäämäinen ja siten julkisessa taloudessa on kestävyysvaje.

Kuntatalouden toimintamenot kasvavat kehitysarviossa vuosina 2024–2027 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy painelaskelmassa kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi. Poikkeuksen tähän muodostaa ainoastaan vuosi 2025, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla niiden rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Uudistuksen seurauksena työllisyyskehityksellä on jatkossa entistä suurempi vaikutus kunnan talouteen. Uusiin avustumenoihin vaikuttaa etenkin työttömyyden kehitys, jonka on ennustettu asettuvan noin 6,4 prosenttiin vuosina 2025–2027, sekä muutokset työttömyysetuuksien tasoa määrittävässä kansaneläkeindeksissä. Hallitus on päättänyt muun muassa sosiaalietuuksiin, kuten työmarkkinatukeen, lastenhoidon tukiin ja peruspäivärahaan, liittyvästä indeksijäädytyksestä vuosina 2024–2027.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman suorat kuntatalousvaikutukset sekä kasvattavat että vähentävät kuntatalouden menoja ja tuloja. Kokonaisuudessaan mittaviin julkisen talouden sopeutustoimiin tähtäävän hallitusohjelman kuntatalousvaikutuksia voidaan pitää toistaiseksi varsin maltillisina. Yksi suurimmista hallituksen kuntatalouteen suoraan kohdistamista leikkauksista on valtionosuuksien yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027, jonka seurauksena valtionosuudet pienenevät 24 milj. euroa vuonna 2024, 48 milj. euroa vuonna 2025, 79 milj. euroa vuonna 2026 ja 111 milj. euroa vuonna 2027. Kehitysarviossa ei ole oletettu, että kunnat

sopeuttaisivat menojaan välittömästi indeksileikkauksen seurauksena.

Kuntatalouden keskeiset tunnusluvut, kuten tilikauden tulos ja toiminnan ja investointien rahavirta ovat kuluvana vuonna vahvoja, mikä johtuu pitkälti sote-uudistukseen liittyvistä verohännistä. Kun vielä vanhojen kunnallisveroprosenttien ja yhteisöverotulojen jako-osuuksien mukaisesti tilittyvät verotulot poistuvat, jää kuntatalouden menojen ja tulojen välille kasvavaa epätasapainoa. Painelaskelman perusteella vuosikateet riittävät kattamaan poistot kaikkina tarkasteluvuosina, mutta nettoinvestointeihin ne eivät riitä. Tulojen ja menojen epätasapaino merkitsee kuntataloudessa sopeutuspainetta tuleville vuosille. Sopeutus voidaan tehdä menoja vähentämällä, tuloja lisäämällä tai näiden yhdistelmällä. Palveluverkon ennakkoiva suunnittelun ja investointien tarveharkinnan tärkeys korostuvat. Ongelmat osaavan työvoiman saatavuudessa, kaupungistuminen, syntyvyyden pienentyminen sekä vihreä siirtymä edellyttävät uusia palveluiden järjestämistapoja, joissa yhteistyö korostuu.

Mäntsälän kunnan toimintaympäristö

Mäntsälässä toimintatulot laskevat ed. vuoden talousarvioon 13,1 prosenttia. Suurin selittävä tekijä on varhaiskasvatuksen maksutuottojen alentuminen lakimuutosten johdosta sekä maanmyyntivoittojen odotettavissa oleva merkittävä lasku. Rakennustoiminnan pysähtyminen vaikuttaa myös Mäntsälässä ja talousarviossa on varattu 0,5 milj.

euroa myyntivoittoihin. Vuonna 2022 myyntivoittoa toteutui noin 0,8 milj. euroa.

Toimintakulut kasvavat 3,7 prosenttia muutettuun talousarvioon. Merkittävin kasvu kohdistuu henkilöstökuluihin, johon tehdään vielä ensi vuonna viimeiset sopimuskorotukset. Myös muissa toimintakuluissa vuokratkustannukset kasvavat merkittävästi. Erityisesti leasingvuokrat, joissa näkyy myös Ehnroosin koulun vuokrameno. Muutosten johdosta toimintakate heikkenee vuoden 2023 muutettuun talousarvioon 7,3 prosenttia.

Kaikkiin kuntatalouden ennusteisiin liittyy epävarmuutta. Kuntatalouden kustannuksiin kohdistuu kovia paineita, koska julkisen sektorin palvelut ovat työvoimavaltaisia, joten kunta-alalle sovittu virka- ja työehtosopimus ja sen kustannusvaikutukset näkyvät sekä henkilöstökustannuksissa että palvelun ostoissa. Kustannuspainetta aiheuttaa myös korkeana pysyttelevä inflaatio.

Konserniyhtiöistä Nivos Oy:n osalta vuodelle 2024 on varattu talousarvioon vain puolet Nivos Oy:ltä perittävästä 1,6 milj. euron pääomalinakoroista. Pääomalinasta perittävää korkoa ei tulla perimään täysimääräisenä Nivos Oy:n taloudellisesta tilanteesta johtuen, mutta yhtiöltä edellytetään 0,8 milj. euron tuloutusta.

Kunnanjohtajan talousarvioesityksessä Mäntsälän kunnan toimintakate vuonna 2023 on -57,6 milj. euroa ja vuosikate 10,1 milj. euroa. Tilikauden ylijäämä on 1,06 milj. euroa.

Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2022-2027, mrd euroa.

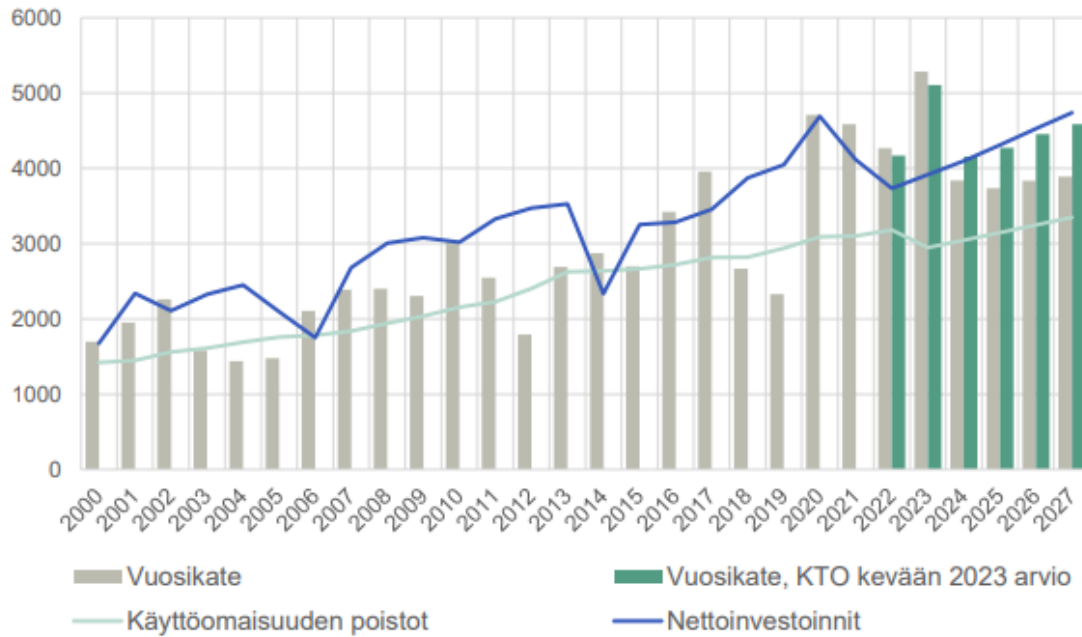
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-33,7	-13,2	-13,5	-14,8	-15,4	-16,0
2. Verotulot	26,9	14,6	13,9	14,2	14,7	15,3
3. Valtionosuudet, käyttötalous	10,8	3,7	3,4	4,3	4,5	4,6
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,3	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
5. Vuosikate	4,3	5,3	3,8	3,7	3,8	3,9
6. Poistot	-3,2	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	1,3	2,5	0,9	0,7	0,7	0,7
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,3	5,3	3,8	3,7	3,8	3,9
10. Satunnaiset erät	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
12. Tulorahoitus, netto	3,5	4,7	3,2	3,1	3,2	3,3
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,9	-4,9	-5,1	-5,3	-5,5	-5,7
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	2,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-3,7	-3,9	-4,1	-4,3	-4,5	-4,7
16. Rahoitusjäämä (tulorah.-invest.)	-0,2	0,8	-0,9	-1,2	-1,3	-1,4
17. Lainakanta	24,7	19,0	19,9	21,2	22,6	24,2
18. Kassavarat	8,8	8,7	8,8	9,0	9,1	9,2
19. Nettovelka (lainat – kassavarat)	15,9	10,3	11,1	12,3	13,5	14,9

Lähde: Valtiovarainministeriö 2023:64: kuntatalousohjelma vuodelle 2024, syyskuu 2023

Kansantalouden tunnuslukuja	2022	2023*	2024*	2025*
BKT:n muutos	1,60 %	0,00 %	1,20 %	1,80 %
Kuluttajahintojen muutos	7,10	6,20	2,20	1,70
Työttömyysaste, %	7,70	6,60	6,70	6,50
Lyhyet korot (euribor 3 kk)	0,30	3,50	3,60	3,00
Pitkät korot (10 v)	1,70	3,10	3,20	3,20

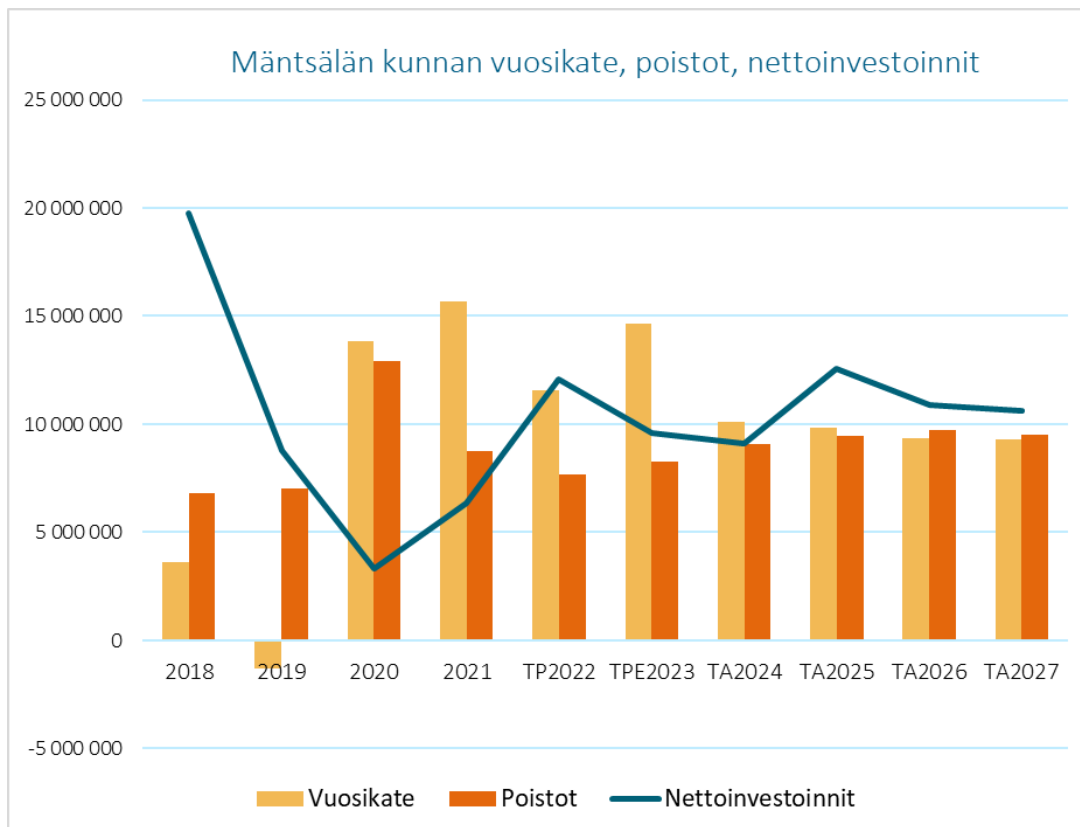
*ennuste. Lähde Valtiovarainministeriö 2023:64: kuntatalousohjelma vuodelle 2024, syyskuu 2023

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot ja investoinnit, milj. euroa

Lähde : Valtiovarainministeriö 2022:57: kuntatalousohjelma vuodelle 2023, syyskuu 2022

1.3.2 Mäntsälän kunnan toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys

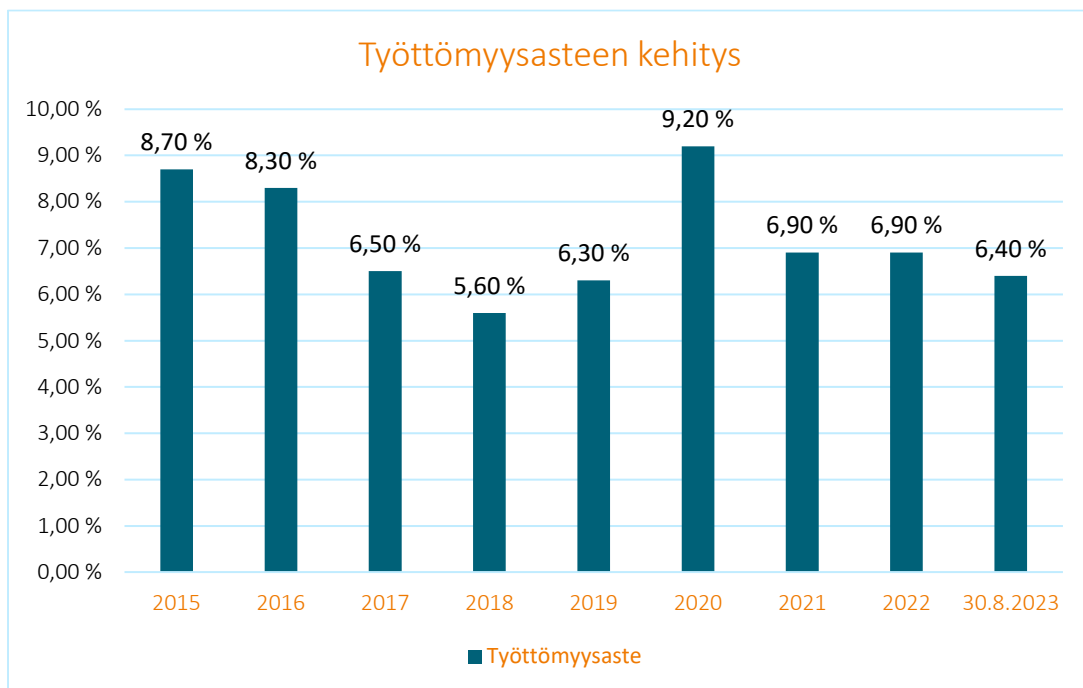

Mäntsälän kunnan toimintaympäristö ja taloudelliset muutokset

Työllisyys

Työttömien työnhakijoiden määrä on vuoden 2023 aikana noudattanut pitkälti vuoden 2022 tasoa. Mäntsälässä elokuussa 2023 työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 6,4 % (edellinen vastaava ajankohta oli 5,9 %).

Uudellamaalla työttömien kokonaismäärä kasvoi 4,1 prosenttia elokuun lopussa 2023 verrattuna vuotta aikaisempaan. Uudellamaalla työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli elokuun 2023 lopussa 9,6 %. Työllisyydessä ei ennusteta olennaista muutosta myöskään vuosille 2024-2027.

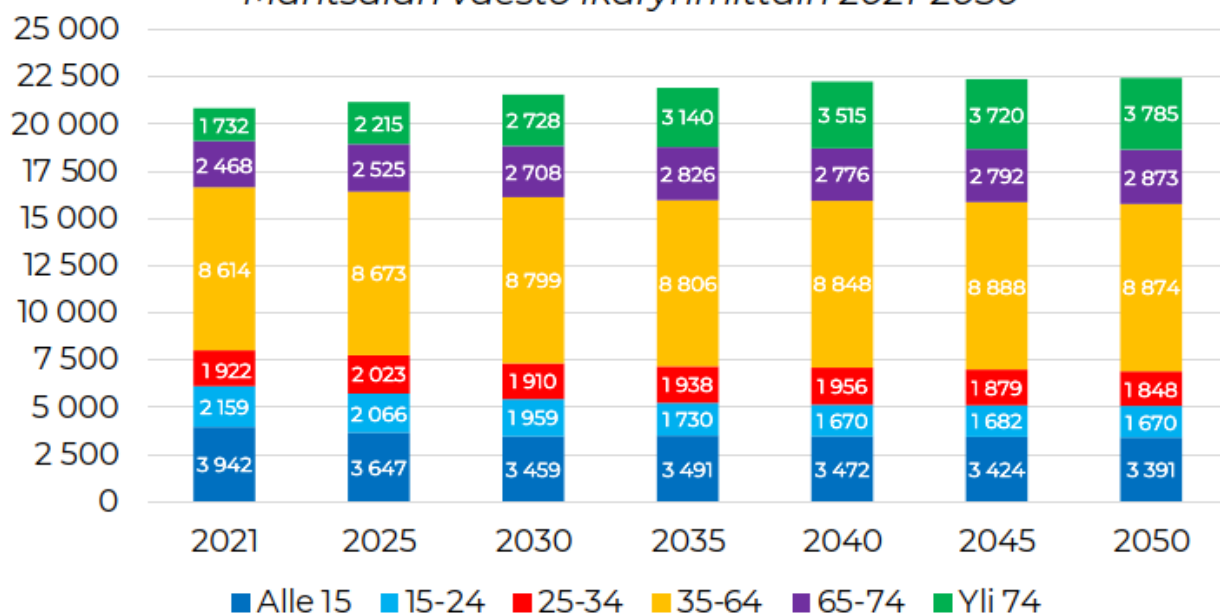

Väestö ja ikärakenne

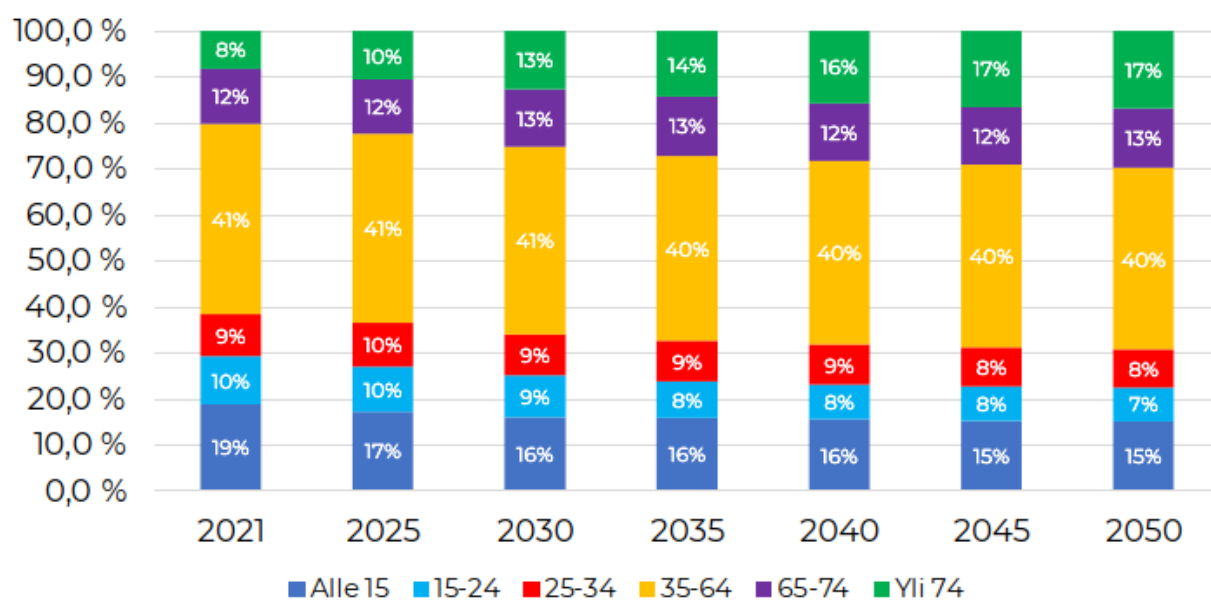
Mäntsälän väkiluku vuoden 2022 lopussa oli 20 912 henkilöä. Vuoden 2023 lopussa väestömäärän oletetaan olevan 21 000 henkilöä ja vuoden 2024 lopussa 21 063 henkeä (+0,3 %). Nykytrendiin pohjaavassa väestöennusteessa Mäntsälän väestö kasvaisi 1400 asukkaalla eli 6,7 %

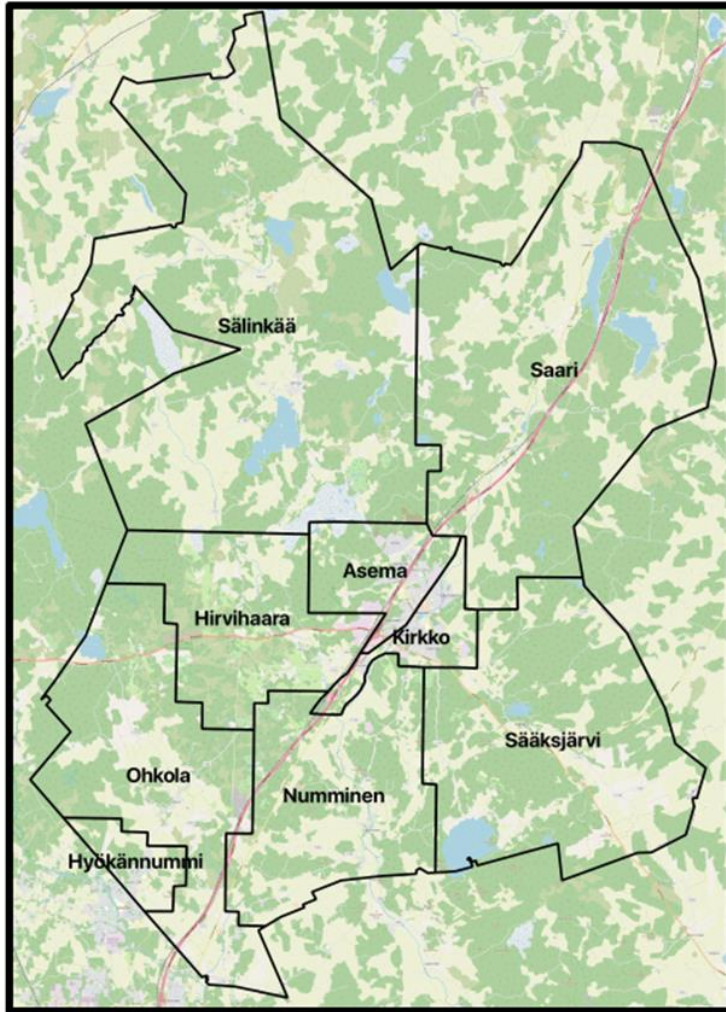
vuosien 2021-2040 aikana. Väestörakenteen kehityksessä on näkynyt viime vuosina väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku. Väestöennusteissa merkille pantavaa on erityisesti alle 24-vuotiaiden määrän lasku ja yli 65-vuotiaiden määrän kasvu vuoteen 2050.

Mäntsälän väestö ikäryhmittäin 2021-2050

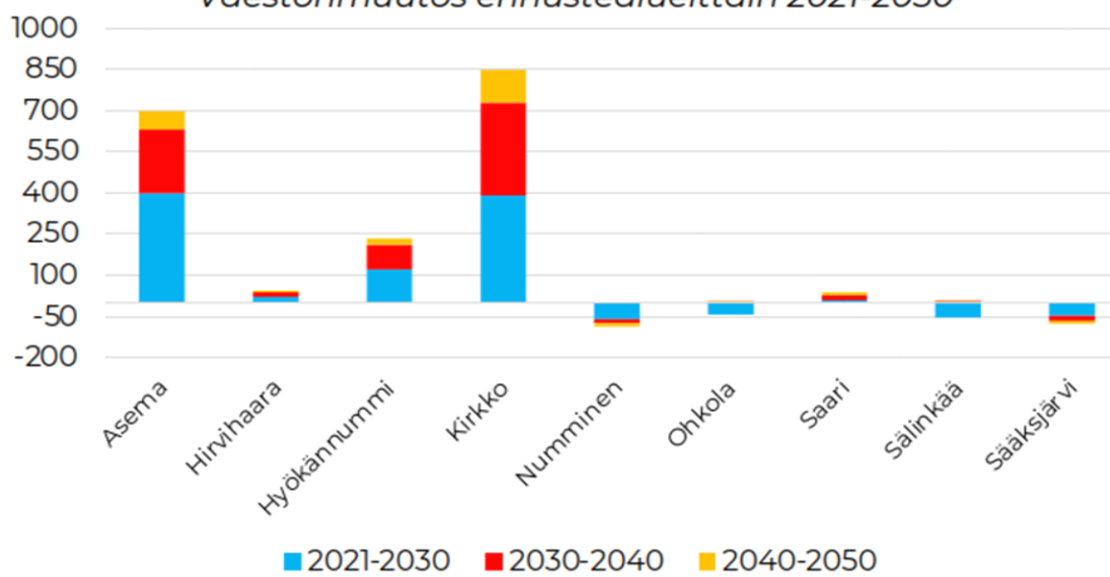

Mäntsälän ikärakenteen kehitys

Väestönmuutos ennustealueittain 2021-2050

Valtionosuudet ja verotulot

Valtion vuoden 2024 talousarvioesityksessä kuntien valtionosuuksiin osoitetaan 5,1 mrd euroa. Kuntien valtionosuudet laskevat ensi vuonna 9,0 prosenttia. Kuntien valtionosuuksia pienennetään sote-siirtolaskelman tarkentumisen seurauksena. Lisäksi hallituksen valtionosuuksiin kohdistama yhden prosenttiyksikön indeksijarru hidastaa valtionosuuksien kehitystä. Valtionosuusprosentti laskee 22,09 prosentista 21,92 prosenttiin vuonna 2024.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korottaa kehyskaudella vuonna 2025 TE-palveluiden järjestämistä vastuun siirto kunnille ja siihen liittyvä kuntien työttömyysturvan rahoitusosuuden kasvattaminen. Peruspalvelujen valtionosuuden tasoa puolestaan alentaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen liittyvien kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien tulojen ja kustannusten tarkistus sekä hallitusohjelman mukainen indeksisäästö. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet alenevat reaalisesti hieman kehyskaudella johtuen oppilas- ja opiskelijamäärien alenemisesta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy niin kuntien tehtäviä ja rahoitusta lisääviä kuin vähentäviä toimenpiteitä. Uusiin ja laajeneviin valtionosuustehtäviin osoitetaan täysimääräinen rahoitus. Hallitusohjelman toimenpiteistä osa täsmentyy jatkovalmistelussa, esimerkiksi perusopetuksen vahvistamiseen osoitettava lisäys ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksiin osoitettavan leikkauksen kohdentaminen.

Mäntsälässä valtionosuudet ovat yht. 14,8 milj. euroa. Valtionosuudet vähenevät 1,8 % prosenttia vuoden 2023 tilinpäätösennusteeseen verrattuna.

Suunnitelmavuodelle 2025 valtionosuuksiin on laskettu kasvua johtuen TE-palvelu-uudistuksen rahoituksesta. Valtiovarainministeriön painelaskelmassa tästä eteenpäin vuodelle 2026 on ennustettu 1 % korotus ja vuodelle 2027 1 % leikkaus.

Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö- ja yhteisöverosta. Kunnallisveron osuuden verotuloista arvioidaan sote-verouudistuksen jälkeen olevan keskimäärin noin 70 prosenttia, yhteisöveron noin 14 prosenttia ja kiinteistöveron noin 16 prosenttia. Mäntsälässä vastaavat luvut ovat

kunnallisvero 77, yhteisövero 7 ja kiinteistövero 17 prosenttia. Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2024 yhteensä noin 13,9 mrd. euroa. Verotulot laskevat 5,0 prosenttia vuonna 2024, mikä on seurausta siitä, että sote-uudistuksen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana. Vuonna 2023 verotulot olivat poikkeuksellisen suuret johtuen näistä vuoden 2022 verohännistä, mutta vuodelle 2024 vaikutus poistuu ja se näkyy verotulojen alenemisena. Verotulojen laskua hidastaa työttömyysvakuutusmaksun aleneminen, mikä kasvattaa kuntien verotuloja 85 milj. euroa vuodesta 2024 alkaen. Tämän jälkeen kuntien verotulojen kehitys normalisoituu keskimäärin 3,2 prosentin vuotuisen kasvuun vuosina 2025–2027.

Mäntsälän kunnassa verotulot ovat 52,4 milj. euroa ja verotulot pienenevät 3,1 prosenttia vuoden 2023 tilinpäätösennusteeseen verrattuna. Verotulojen kasvu suunnitelmavuosille on arvioitu kuntaliiton veroennustekehikon mukaisena. Kunnanjohtajan talousarvioesityksen verotulokertymä pohjautuu Kuntaliiton lokakuun verotuloennustekehikkoon. Verotuloarviossa on alennettu kunnallisveroprosentti 8,36 prosentista 8,30 prosenttiin. Ansiotulojen kasvu vuodelle 2024 vähennyksien jälkeen on noin 6,8 prosenttia.

Eduskunnan käsittelyssä on ollut kiinteistöverolain muutos, jossa maapohja eriytetään yleisestä kiinteistöverolajista siten, että siihen sovelletaan omaa veroprosentin vaihteluväliä. Yleisen veroprosentin vaihteluväli rakennusten osalta säilyy ennallaan 0,93–2,00, mutta maapohjan osalta vaihteluvälin alarajaksi määrättäisiin 1,30. Maapohjan kiinteistöveroprosentin yläraja säilyisi 2,00 prosentissa. Kiinteistöverolain muutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024 eli se tulisi sovellettavaksi vuoden 2024 verotuksessa. Mäntsälässä yleisen veroprosentin taso on ollut 1,40 eikä tällä muutoksella ole Mäntsälän kiinteistöverotuloja lisäävää vaikutusta.

Yhteisöveron jako-osuuksien muuttuminen vaikuttaa yhteisöverotuoton kertymään eikä yhteisöverotuotto ole vertailukelpoinen vuosien 2021–2023 välillä. Vuonna 2023 kuntaryhmän jakoosuus pieneni 23,91 prosenttiin 33,76

prosentista. Vuonna 2024 jako-osuus on 23,67 prosenttia.

Talousarvion verotulot on arvioitu Kuntaliiton verotuloennusteiden mukaisesti. Valtionosuudet on esitetty Kuntaliiton ennakkollisten valtionosuuslaskelmien mukaisena.

Eri verolajien tuotot ovat seuraavat:

VEROVUOSI / TILIVUOSI	TP 2022	TPE2023	TS2024	TS2025	TS2026
Kunnallisveroprosentti	21,00 %	8,36 %*	8,30 %	8,30 %	8,30 %
Kunnallisvero	84 963	41 440	40 201	41 905	43 409
Yhteisövero	6 240	3 910	3 452	3 698	3 774
Kiinteistövero	8 554	8 704	8 720	8 720	8 720
Verotulot yhteensä	99 757	54 055	52 372	54 322	55 903

*muuttui sote-uudistuksen vaikutuksesta kaikilta kunnilta -12,64 %

Kiinteistöveroprosentit vuonna ovat seuraavat:

KIINTEISTÖVEROLAJI	TP 2022	TPE2023	TS2024	TS2025	TS2026
Yleisen kiint.v-% alaiset					
maa-alueet verotusarvot	164 023	165 241	165 241	165 241	165 241
Vero % (1,30-2,00)	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %
rakennukset, verotusarvot	172 887	189 103	189 103	189 103	189 103
Vero % (0,93-2,00)	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %
Vak. asuinrakennukset					
Verotusarvot	495 395	543 562	543 562	543 562	543 562
Vero % (0,41-0,90 / 0,41-1,0)	0,70 %	0,65 %	0,65 %	0,65 %	0,65 %
Muut asuinrakennukset					
Verotusarvot	14 654	16 042	16 042	16 042	16 042
Vero % (0,93-1,80)	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %
Yleishyödylliset yhteisöt					
Verotusarvot	6 447	2 035	2 035	2 035	2 035
Vero %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Rakentamaton rakenn.paikka					
Verotusarvot	3 049	2 794	2 794	2 794	2 794
Vero % (2,00-6,00)	4,40 %	4,40 %	4,40 %	4,40 %	4,40 %
Voimalaitokset					
Verotusarvot	0	0	0	0	0
Vero % (0,00-3,10)	1,40 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %

Vuonna 2024 valtionosuudet ovat seuraavat:

	TPE 2023	TA 2024	Muutos
Peruspalvelujen valtionosuus	14 025 425	13 784 771	-1,7 %
siitä verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	3 817 903	3 853 281	0,9 %
Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-2 154 024	-2 154 024	0,0 %
Valtionosuudet yht.	11 871 401	11 630 747	-2,0 %
Veromenetysten korvaus	3 199 902	3 168 522	-1,0 %
Valtionosuudet ja veromenetysten kompensatiot yht.	15 071 303	14 799 269	-1,8 %

Lainakanta

Mäntsälän kunnan lainakanta talousarviossa 2024 on n. 85 milj. euroa. Lainakanta pienenee vuoden 2023 tilinpäätösennusteeseen verrattuna 4,7 milj. euroa, ollen vuoden 2024 lopussa 4035 euroa/asukas.

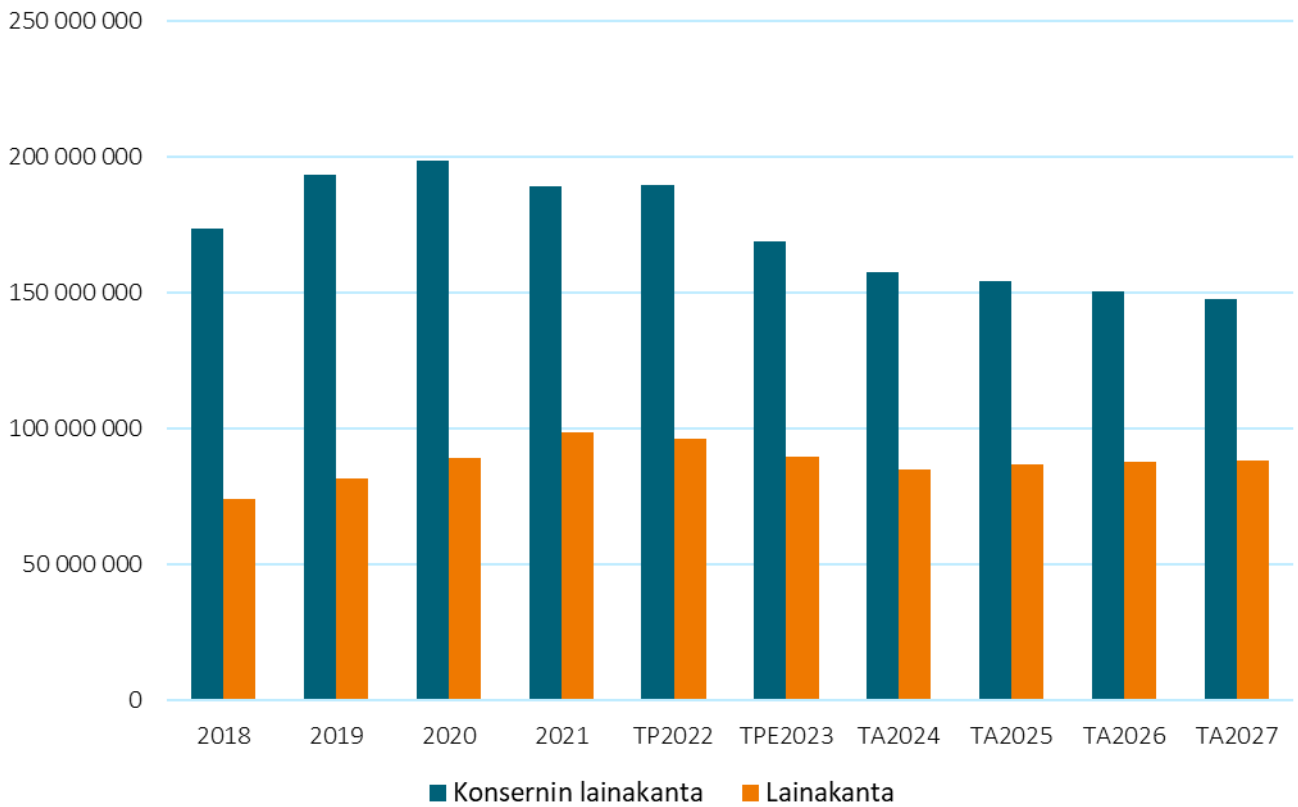
Mäntsälän kuntakonsernin lainakanta talousarviossa 2024 on 158 milj. euroa. Lainakanta pienenee vuoden 2023 tilinpäätösennusteesta n. 9 milj. euroa, ollen 7 506 euroa/asukas.

Mäntsälä 2026 toimenpideohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kunnan lainakannan tasoksi asetettiin 61,5 milj. euroa ja konsernilainojen määräksi 181,5 milj. euroa vuodelle 2026. Kunnan osalta tavoitetta ei tulla saavuttamaan suunnitelmavuosilla. Konsernin velkamäärästä väheni sote-kuntayhtymät eikä tavoite siksi ole enää vertailukelpoinen.

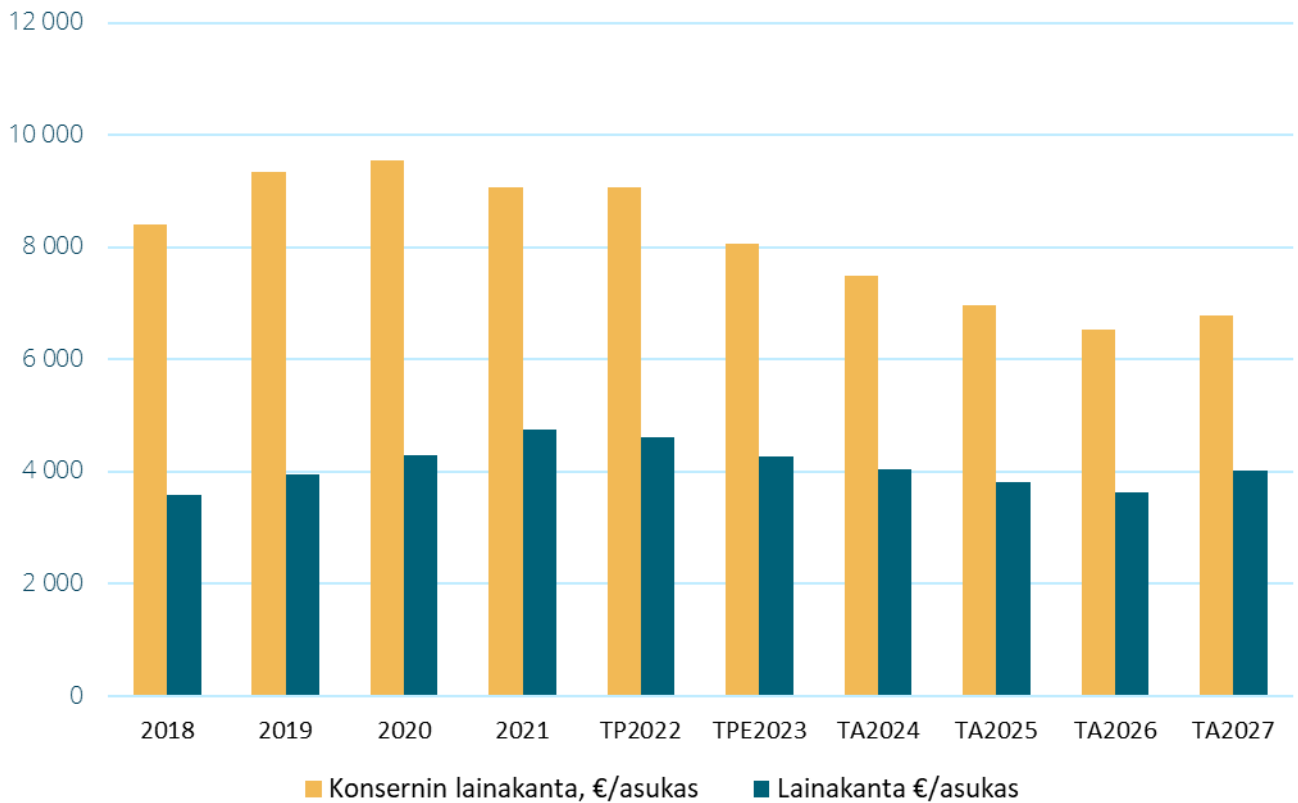
Kuntakonsernin lainakanta

konsolidoitu (1000 €)	Tp 2022	Tpe 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Mäntsälän kunta	96 391	89 691	84 991	86 791	87 791	88 291
Nivos Oy konserni 100%	94 466	92 300	88 358	84 153	79 835	77 729
Mäntsälän Kodit Oy 100%	25 482	24 331	23 624	22 935	22 240	21 536
Mäntsälän Jäähalli Oy 50,96%	6 555	6 281	5 993	5 705	5 417	5 129
KOy Mäntsälän toimistotalo 51%	3 339	3 168	2 955	2 742	2 529	2 316
Yhteensä	226 233	215 771	205 921	202 326	197 812	195 001
Eliminointi konsernin sis. lainat	19 935	20 043	19 496	19 165	18 833	18 502
Eliminointi konsernin anto-po-lainat	28 618	28 618	28 618	28 618	28 618	28 618
As Oy Onnilanrinne 37,5%						
As Oy Aurinkorinne 29,6%						
Kuntayhtymät:						
HUS 1,234%*	11 111	0	0	0	0	0
Eteva 2,7%*	795	0	0	0	0	0
Lainakanta yhteensä	189 586	167 110	157 807	154 543	150 361	147 881
Asukasmäärä	20 837	21 000	21 063	21 126	21 190	21 253
Konsernin lainamäärä € / asukas	9 099	7 958	7 492	7 315	7 096	6 958
Kunnan lainamäärä € / asukas	4 626	4 271	4 035	4 108	4 143	4 154

Mäntsälän kunnan ja kuntakonsernin lainakanta €

Mäntsälän kunnan ja kuntakonsernin lainakanta € / asukas

1.3.3 Henkilöstösuunnitelma

Talousarviovuodelle 2024 budjetoidut henkilöstömenot kasvavat 5 prosenttia, 2,1 milj. euroa vuoden 2023 muutetusta talousarviosta. Henkilöstökulujen määrä talousarviossa 2024 sivukuluineen on 40,9 milj. euroa.

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukseen liittyvät palkkakirjaukset nostavat henkilöstömenoja. Uusi sopimuskausi on kestoaltaan 1.5.2022–30.4.2025. Kolmen vuoden sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia. Talousarviossa henkilöstökustannusten nousuun on varattu vuodelle 2024 3 prosenttia. Suunnitelmavuosille 2025-2027 on varattu 2 prosentin korotus.

Henkilöstön lukumäärä on vuonna 2024 laskettu henkilötyövuosina. Henkilötyövuosissa tulee huomioiduksi osa-aikaiset ja määräaikainen henkilöstö.

Henkilöstösuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että kunnan palveluja tuottaa riittävä määrä osaavaa henkilöstöä. Henkilöstösuunnitelmaa ohjaa kuntastrategia ja palveluverkkomuotoilu, joissa määritellään se, mitä palveluita tuotetaan, miten niitä tuotetaan ja millä resursseilla niitä tuotetaan. Henkilöstösuunnitelma määrittelee strategian ja toiminnan vaatiman määrällisen ja laadullisen henkilöstötarpeen.

Henkilöstösuunnittelun avulla huolehditaan palvelutuotannon edellyttämän henkilöstön määräästä ja rakenteesta, turvataan riittävä osaaminen kunnan tavoitteiden saavuttamiseksi ja ennakoidaan henkilöstökustannuksia. Hyvällä johtamisella huolehditaan siitä, että kunnassa on oikea määrä oikeanlaista työvoimaa suorittamassa järkeviä työkokonaisuuksia, jotta kuntastrategia saadaan toteutettua tavoitteiden ja suunnitelmien mukaan.

Henkilöstösuunnitelma on tässä ajassa ennen kaikkea toimenpiteiden suunnittelua ja varautumista toiminnan edellyttämiin henkilöstöä tulevaisuudessa koskeviin muutoksiin (Mm. hyvinvointialueet ja Te -palveluiden uudistus). Kunnan tehtäväkenttä koostuu monesta, toisiinsa vaikuttavasta osasta ja nämä osien vaikutukset ovat nopeasti tapahtuvista muutoksista johtuen vaikeasti ennakoitavissa.

Määrän, laadun ja kohdentumisen lisäksi henkilöstösuunnittelu kattaa myös sen, miten henkilöstövoimavaroista huolehditaan.

Mäntsälän kunnan henkilöstötyössä lähtökohtana ovat kunnan strategiset tavoitteet, laadukkaiden palvelujen järjestäminen, terveellisyys ja turvallisuus ja henkilöstön työhyvinvointia ja yhdenvertaisuutta tukeva johtaminen. Toteutamme työn vaativuuden arviointia jatkuvana toimintana sekä työsuorituksen arviointia osana säännöllisiä ja laadukkaita kehityskeskusteluita. Näimme voimme osaltaan varmistaa sen, että meillä osaava ja työhönsä motivoitunut henkilöstö, josta myös palkitaan.

Kehitämme henkilöstön työhyvinvointia askel kerrallaan jatkuvan parantamisen periaatteella. Teemme tätä yhdessä henkilöstön kanssa. Jokainen työntekijä voi vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa ja kehittää sekä omaa että työyhteisönsä toimintaa. Vastuu kehittämisestä ja työhyvinvoinnista kuuluu yhteisesti meille kaikille.

Mäntsälän kunta on vetovoimainen ja kiinnostava työnantaja, jonka toiminta on läpinäkyvää ja eettisesti kestävä. Työssään hyvinvoivat, työstään innostuneet ja arvostusta kokevat työntekijät saavat tuloksia aikaan ja tuottavat kuntalaisille laadukkaita palveluita. Työnantajana luomme osaltamme siihen mahdollisuudet.

Henkilötyövuodet (HTV)	TP 2022*	TPE 23	TA 2024	Suunn. uudet tehtävät v.24
Hallintopalvelut	37,1	42,6	44,6	2,5
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	547,1	530,7	541,2	10,5
Tekninen ja elinvoimapalvelut	147,1	145,3	147,5	2,0
YHTEENSÄ	731,3	718,6	733,3	15,0

*Vuonna 2022 hlöstösuunnitelman pohjalla hlöiden lukumäärä, joten arvo ei vertailukelpoinen

1.3.4 Mäntsälä 2026 talousohjelma

Lähtökohdat talouden tasapainottamiselle

Kunnan talouden tasapainottamisen suunnittelussa on määritelty kunnalle ja kuntakonsernille velkaantumista ja investointien rahoitusta mittaavien tunnuslukujen tavoitearvot. Tavoitearvojen määrittelyssä periaatteena oli saattaa kunnan ja kuntakonsernin talous kestäväälle pohjalle, jotta kunta selviytyy tulevaisuuden investointitarpeista ja kykenee täyttämään kunnalle määrätyt lakisääteiset tehtävät, eikä ole vaarassa ajautua kriisikuntalaissa määritellyksi kriisikunnaksi.

Vuonna 2020 kunnassa poliittisen ohjausryhmän, virkamiesten ja ulkopuolisen konsultin (FCG OY) toimesta suunniteltiin Mäntsälä 2026 –ohjelmaa, jolla toteutetaan talouden sopeuttamistoimia vuoteen 2026 saakka. Mäntsälä 2026 -ohjelman sopeuttamistoimilla tavoiteltiin vuosille 2020–2026 yhteensä 10,05 milj. euron pysyviä sopeutus-toimia. Sopeutusohjelma hyväksyttiin vuonna 2020 osana talousarviota 2021.

Sopeuttamisohjelman toimenpiteitä toteutettiin vuonna 2020 0,43 milj. euroa, vuonna 2021 3,9 milj. euroa ja vuonna 2022 0,52 milj. euroa. Ohjelman tuottamat säästöt/lisätuotot on arvioitu olevan n. 4,8 milj. euroa 2020-2022. Ohjelmassa asetettiin säästötavoitteita ja toteutettiin yksittäisiä isoja toimenpiteitä, kuten lakkautettiin Arolan koulu, nostettiin kunnan veroprosentteja, organisoitiin uudelleen kunnan ruoka- ja siivouspalvelut ja lakkautettiin kotihoidon kuntalisä. Myöhemmillä valtuuston päätöksillä joitain toimenpiteitä palautettiin, kuten kotihoidon kuntalisä palautettiin vuoden 2022 talousarviokäsittelyssä. Muut

ohjelman toimenpiteet ovat olleet vaikeasti arvioitavia, kuten sopimushallinnan kehittäminen, tuotavuuden nostaminen ja sähköisten työkalujen ja palvelujen käyttö. Henkilöstösäästöt kytkeytyivät moneen eri ohjelman kohtaan, mutta niiden arviointi on hankalaa, koska toiminta suhteessa lähtötilanteeseen on muuttunut ja kunta-alan palkkaratkaisu lisää henkilöstömenoja yleisellä tasolla.

Kunnan toimintaympäristö muuttui 1.1.2023 alkaen merkittävästi, kun hyvinvointialueelle siirtyi kunnan sosiaali-, terveystoimen sekä pelastustoimen menot. Talousarviossa 2023 ja 2024 ei seurata enää Mäntsälä2026 kaikkia ohjelmakohtia, mutta edelleen ohjelmassa asetettujen talouden tunnuslukujen kehittymistä seurataan ja valtuuston strategian mukaisesti sitovina tavoitteina on talouden kehitystä kuvaavia mittareita, kuten vuosikatteen ja poistojen suhde ja konsernin lainojen ja vastuiden säilyminen alle kriisikuntakriteerien.

Vuonna 2023 toteutettiin erillinen tilatarveselvitys, joka esitettiin valtuustolle lokakuussa 2023. Tilatarveselvitystä jatketaan poliittisen ohjausryhmän avulla ja käydään läpi sekä kunnan pitkän aikavälin palvelutarve ja tilaratkaisut, jonka arvion perusteella tehdään toimenpidesuunnitelmat sekä tulevien investointien toteuttamisesta että tulevan toiminnan järjestämistavoista ja -paikoista.

Talouden tunnuslukujen tavoitearvot

Tunnusluvut	Lähtötaso, TP					Tavoitetaso 2026	Ajoitus
	2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TPE 2023		
Lainakanta, kunta, 1000 €	81 844	89 116	98 821	96 391	89 691	61 500	v. 2026
Lainakanta, konserni, 1000 €	193 527	198 454	193 125	189 586	167 110	181 500	v. 2026
Konserninlainat, euroa/asukas	9 339	10	9 267	9 073	7 958	8 500	v. 2026
Investointien tulo-rahoitusprosentti	-12,5 %	406,4 %	233,8 %	95,7 %	135,0 %	>125 %	v.2026
Toiminnan ja investointien rahavirta, 5v	-38,4 milj. €	-21,4 milj. €	-11,7 milj. €	-5,6milj. €	14,7 milj. €	>0	v. 2024
Omavaraisuusaste	55,3 %	55,4 %	54,6 %	55,9 %	58,5 %	>60 %	v. 2024
Suhteellinen velkaantuneisuus	79,4 %	73,0 %	77,9 %	71,8 %	127,0 %	<66 %	v. 2025

Talouden tunnusluvut kertovat, onko kunnan talous kestäväällä pohjalla palvelutoiminnan ja tarvittavien investointien turvaamiseksi.

Talousohjelman tunnuslukujen lähtötaso määriteltiin vuoden 2019 tilinpäätösennusteen perusteella.

Korkea investointitaso on kasvattanut kunnan velkamäärää niin, että vuodesta 2017 lukien kunnan velkamäärä on ylittänyt maan keskiarvon. Samaan aikaan myös kuntakonsernin yhtiöt ovat investoineet ja niiden velkaantuminen on kasvanut. Velkaantuminen on saatu taittumaan ja kunta on menossa kohti määriteltyä tavoitetasoa. Konsernilainojen osalta tiedot eivät ole täysin vertailukelpoiset, koska sote kuntayhtymien osuus on vähennetty konsernilainoista vuonna 2023 soteuudistuksen vaikutuksesta.

Talouden tasapainottamisohjelmassa kunnan investointimenoille asetettiin vuosille 2020 - 2026 katto 54,2 miljoonaa euroa, jossa kunnan palvelualueiden tulee pysyä. Investointimenojen kokonaisuutta tarkastellaan tilatarveselvityksen yhteydessä.

Investointien tulorahoitusprosentti kuvaa sitä, kuinka suuri osuus investointien hankinta-

menoista voidaan kattaa käyttötalouden tulorahoituksella (vuosikate) velkarahoituksen sijaan.

Toiminnan ja investointien 5 vuoden rahavirta mittaa investointien rahoitusmahdollisuutta käyttötalouden tulorahoituksen lisäksi investointien rahoitusosuuksilla ja käyttöomaisuuden myyntituloilla. Tunnusluku ilmaisee kunnan kyvykkyyttä rahoittaa toiminnallaan tarvittavia investointeja, eikä se saa olla pysyvästi negatiivinen.

Omavaraisuusasteen hyvänä tasona tavoitellaan yli 60 prosentin tasoa ja suhteellisen velkaantuneisuuden tasona alle 66 prosenttia. Soteuudistuksen myötä kunnan suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi merkittävästi, koska kunnalla on merkittävästi pienemmät käyttötulot kuin ennen soteuudistusta käytettävissä vieraan pääoman takaisinmaksuun.

1.4 Riskienhallinta ja keskeisemmät riskit

Kunnan johtoryhmä tekee riskiarviointia koko kunnan osalta keskeisten riskien hallitsemiseksi. Palvelualuejohtajat tekevät riskiarviointia omissa johtoryhmissään palvelualueen riskien hallitsemiseksi. Kunnan johtoryhmä on päivittänyt vuoden 2023 riskiarviointia ja tarkastelun perusteella ei tullut merkittäviä muutoksia edellisen vuoden riskiarviointiin. Riskien lisäksi on pyritty kuvaamaan hallintatoimenpiteitä ja vastuutettu riskien hallintatoimenpiteiden toteutumista.

Toiminnallisina riskeinä nähtiin erityisesti tiettyjä aloja koskevat rekrytointiongelmat, henkilöstön uupuminen ja sairaspöissaolojen hallinta sekä avainhenkilöriskit. Henkilöstöön liittyviin riskeihin on mietitty hallintakeinoja. Määräaikaisia työsuhteita on vakinaistettu, työhyvinvoinnin johtamiseen panostetaan sekä muista henkilöstön pito-voimatekijöistä huolehditaan. Palkkausjärjestelmää ollaan muutettu vastaamaan rekrytointiin liittyviin ongelmiin. Hakijamäärät ovat joillain aloilla kasvaneet, mutta peruskuva on pysynyt samana. Myös sairaspöissaolot eivät ole olleet laskussa vuonna 2023, jonka vuoksi henkilöstön jaksamiseen tulee kiinnittää huomiota myös vuonna 2024.

Kuntakonsernin yhtiöiden tilanne on edelleen vaikea. Konsernin yhtiöistä Mäntsälän Jäähalli Oy:n talousarvio 2024 vuodelle on edelleen reilusti alijäämäinen ja Nivos Oy edelleen on tulouttamassa vain puolet pääomalainan korosta vuonna 2024. Mäntsälän Kodit Oy:n omavaraisuus on myös heikko ja kasvavat korkokustannukset vaikuttavat kaikkiin näihin yhtiöihin negatiivisesti. Kuntakonsernin kokonaisriskienhallintaa ja omistajaohjausta näihin liittyen tulee tiukentaa.

Yleinen talouden taantuma, työttömyyden kasvu, rakentamisen pysähtyminen ja korkealla pysyttelevä inflaatio vaikuttavat negatiivisesti myös kunnan talouden edellytyksiin ja resurssien riittävyyteen. Syksyllä 2024 valmistuneen tilatarveselvityksen jatkoksi muodostetaan poliittinen ja virkamiehistä koostuva ohjausryhmä, joka tuo jatkoesitykset tilaselvityksen pohjalta valmisteltavaksi. Ratkaistavana on tiloihin liittyen tarpeet ja suunnitelmakaudesta eteenpäin odottavat investoinnit, joiden rahoittamiseen kunta joutuu edelleen velkaantumaan.

Kunnan elinvoiman hiipuminen on myös riski, joka on erityisesti asukasluvun negatiivisen kehityksen vuoksi muuttunut heikompaan suuntaan.

Syntyvyyden romahtaminen vaikuttaa sekä kunnan elinvoimaan että tilatarvekysymyksiin.

Turvallisuusnäkökohdat ovat edelleen vahvasti esillä ja varautuminen häiriötilanteisiin ja jatkuvuudenhallinta on yhtenä merkittävistä riskeistä. Tietosuojaan – ja tietoturvaan on viime vuonna panostettu, mutta rikollisuus näiden teemojen parissa on lisääntynyt ja edelleen näihin asioihin tulee kiinnittää huomioita myös tulevina vuosina.

Tämä tarkoittaa myös lisää kustannuksia ja investointeja tietoturvan parantamiseen.

Taloussuunnitelmakaudella on odotettavissa toteutuvan TE-palvelu-uudistus, ja kunnan tulee turvata kunnan palvelukyky uudistuksessa.

1.5 Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta sekä tilivelvolliset

Talousarvion rakenne

Talousarvio sisältää käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi ja rahoitusosan. Samaa rakennetta noudatetaan tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa.

Talousarvion sitovuusmääritykset

Valtuuston toimielimen tulosalueille hyväksymiä tavoitteita, määrärahoja ja tuloarvioita voidaan muuttaa vain valtuuston päätöksellä. Toimielimet ja tulosyksiköt ovat vastuussa talousarvion menojen ja tulojen toteutumisesta siten, että valtuuston hyväksymät tavoitteet saavutetaan.

Valtuuston sitovin perusteluin hyväksymiä määrärahoja ei saa käyttää ilman valtuuston lupaa muuhun tarkoitukseen.

Tavoiteosassa (1.2) valtuusto hyväksyy kunnan toiminta-ajatuksen ja tavoitetilan, toimintastrategian sekä taloussuunnitelman perusteet. Tavoiteosassa on valtuuston hyväksymät sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa valtuusto hyväksyy toimielimen tulosalueille eli varsinaiselle toiminnalle tavoitteet, sekä myöntää tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot.

Valtuuston eri tulosalueille hyväksymät nettomäärärahat (ulkoinen + sisäinen) eli toimintakate on sitova ja sitä voidaan muuttaa valtuuston päätöksellä. Poikkeuksena on toimitilapalvelujen tulosalue, jossa sitovuustasona on tilikauden tulos.

Suunnitelmapoistot ja kustannuslaskennalliset erät eivät ole määrärahoja. Toimielimillä on oikeus tehdä toimielimen sisäisiä siirtoja tulosalueiden välillä, mikäli toimielimen kokonaismääräraha ei ylitä. Jos toimielin päättää tulosalueen toimintakatteen ylityksestä on sen samalla osoitettava, miltä tulosalueelta osoitetaan ylitystä vastaava säästö. Sisäisiin siirtoihin ei voida käyttää talousarviossa avustuksiin varattuja määrärahoja.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosaan kootaan käyttötalousosan määrärahojen ja tuloarvioiden toimintatulot ja –menot sekä esitetään niiden lisäksi määrärahat ja tuloarviot sellaisista tuloslaskelmaan kirjattavista eristä, jotka ovat eri toimielimille ja tulosalueille yhteisiä. Tuloslaskelma osoittaa tulo- ja rahoituksen riittävyyden palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelmapoistoihin. Tuloslaskelmaosan sitovat tasot ovat: verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja –menot (netto). Suunnitelmapoistot kirjataan valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaan.

Investointiosa

Investointiossa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille arvioidun aikataulun mukaan. Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Tuloarvio esitetään sille vuodelle, jolloin oikeus rahoitusosuuteen syntyy tai käyttöomaisuuden myynti

tapahtuu. Hankkeet kootaan investointiosaan hankeryhmittäin ja toimielimittäin.

Investointiosan kunnanvaltuuston toimielinten hankeryhmälle hyväksymät nettomäärärahat ovat sitovia, ja niitä voidaan muuttaa valtuuston päätöksellä. Hankeryhmän sisäisiä siirtoja voidaan tehdä lautakunnan päätöksellä.

Yksittäiset hankkeet, jotka ylittävät 0,5 milj. € rajan ovat hankekohtaisesti nettomäärärahoiltaan sitovia. Hankkeen euromääräisellä rajalla tarkoitetaan hankkeen kokonaiskustannuksia, ei ao. talousarviovuoden määrärahaa. Hankekohtaisista investoinneista vaaditaan hyväksyty tarveselvitys (pvm ja §) ennen hankkeen ottamista taloussuunnitelmaan. Hankesuunnitelma on laadittava ennen toteutusvuoden talousarvion käsittelyä.

Tilivelvollisten määrittely

Kuntalain 125 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastajat esittävät vuosittain, voidaan asianomaisen tulos- tai tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus. Vaikka päätöksentekovaltaa delegoidaan organisaation alemmille tasoille, tilivelvolliset viranhaltijat eivät vapaudu alaistensa toimintaa koskevasta

Käyttöomaisuushankinnan arvonlisäveroton euro-
raja on kirjanpitolain mukaan 10 000 €. Tätä pienemmät hankinnat tulee lähtökohtaisesti hankkia käyttötalouden määrärahoilla.

Rahoitusosa

Rahoitusosassa osoitetaan, kuinka paljon varsinaisen toiminnan ja investointien rahoitukseen tarvitaan pääomarahoitusta sekä miten rahoitustarve katetaan.

Rahoitusosassa valtuustoon nähden sitovat tasot ovat antolainauksen muutokset ja pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys.

valvonnan järjestämisvastuusta. Valvontavastuu koskee sekä toimintaa että taloutta.

Tilivelvollisia ovat kunnanhallituksen ja lautakuntien jäsenet sekä lautakuntien esittelijät ja alla olevassa taulukossa esitetyt johtavat viranhaltijat.

Käyttötalous

Toimielin	Palvelualue	Tulosalue	Tilivastuullinen
Kunnanhallitus	Hallintopalvelut		kunnanjohtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Yleishallinto	hallintojohtaja
		Tukipalvelut	hallintojohtaja
		Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	kuntakehitysjohtaja
		TE- ja maahanmuuttopalvelut	työllisyyskoordinaattori
		Maaseutupalvelut	maaseutupäällikkö
Tarkastuslautakunta	Tarkastustoimi		
Sivistyslautakunta	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		sivistysjohtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset	sivistysjohtaja
		Opetuspalvelut	opetuspäällikkö
		Varhaiskasvatuspalvelut	varhaiskasvatuspäällikkö
Hyvinvointilautakunta	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		sivistysjohtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut	hyvinvointipäällikkö
Tekninen ja elinvoimalautakunta	Tekninen ja elinvoimapalvelut		tekniinen johtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset	tekniinen johtaja
		Toimitilapalvelut	toimitilapäällikkö
		Ateria- ja puhtauspalvelut	palvelupäällikkö
		Kuntatekniikka	kuntatekniikan päällikkö
Kuntakehityslautakunta	Tekninen ja elinvoimapalvelut		tekniinen johtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Maankäyttö, asuminen ja liikenne	kuntakehitysjohtaja

Investointiosa

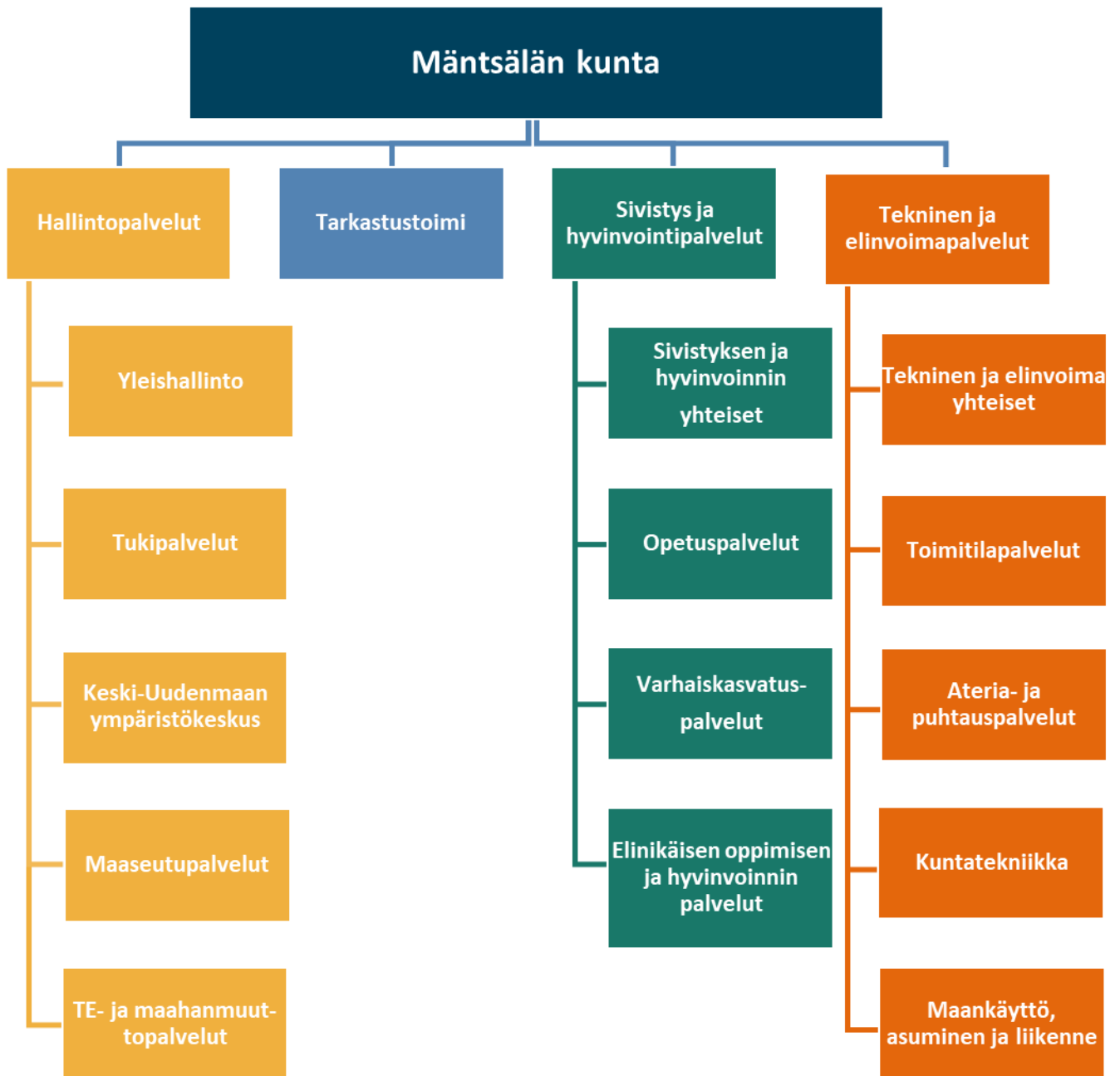
Toimielin	Hyödykelaji	Tilivastuullinen
Kunnanhallitus	Kiinteä omaisuus	kunnanjohtaja
	Aineeton omaisuus	kunnanjohtaja
Sivistyslautakunta	Irtain omaisuus	sivistysjohtaja
Tekninen ja elinvoimalautakunta	Talonrakennus	tekniinen johtaja
	Kuntatekniikka	tekniinen johtaja
	Irtain omaisuus	tekniinen johtaja

Rahoitusosa

Tilivastuullinen
talousjohtaja

2 Käyttötalousosa

Mäntsälän kunnan organisaatorakenne 1.11.2022 alkaen

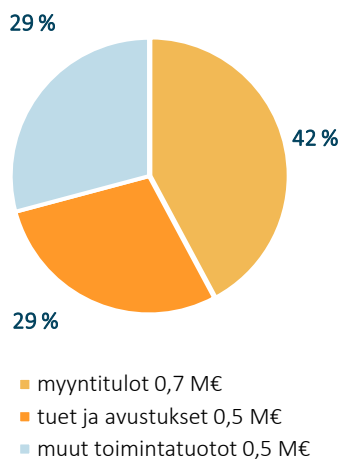
Käyttötalousosa

Hallintopalvelut	Tulot 1,8 milj. €	Menot 10,3 milj. €	Henkilöstö 44,6 htv
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Tulot 4,0 milj. €	Menot 38,8 milj. €	Henkilöstö 541,2 htv
Tekninen ja elinvoimapalvelut	Tulot 4,1 milj. €	Menot 18,5 milj. €	Henkilöstö 147,5 htv

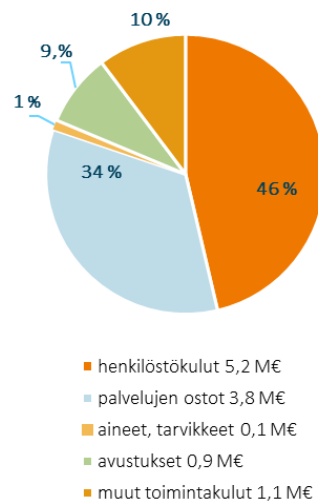
2.1 Hallintopalvelualue

Käyttötalousosa

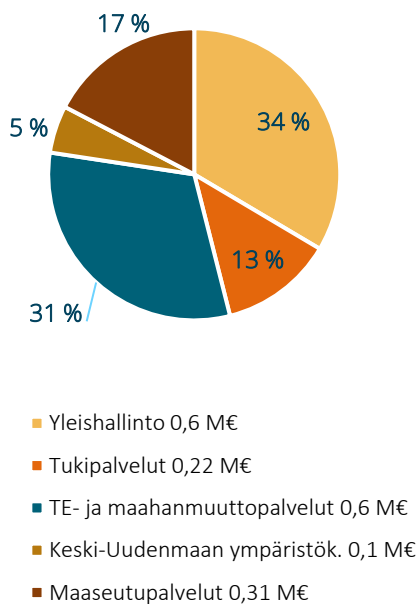
Hallintopalvelujen toimintatuotot tiliryhmittäin %

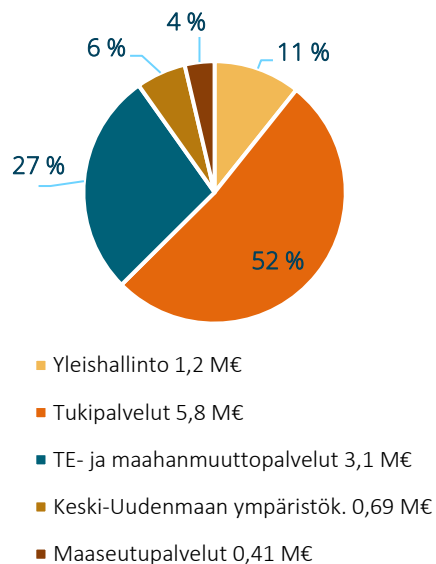
Hallintopalvelujen toimintakulut tiliryhmittäin %

Hallintopalvelujen toimintatuotot tulosalueittain %

Hallintopalvelujen toimintakulut tulosalueittain %

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Palvelualue tuottaa keskitetyt kunnan hallinto-, hankinta-, talous-, HR- ja tietohallinnon palvelut. Hallintopalvelut -palvelualue tukee muiden palvelualueiden palvelutuotantotehtävää. Kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät ja toimintatapojen kehittäminen on palvelualueen vastuulla. Kunnan asiakaspalvelu-, asianhallinta- ja arkistopalvelut sekä viestintä-, markkinointi- ja kulttuuripalvelut ovat myös osa palvelukokonaisuutta. Kunnan yhteiset valmius- ja turvallisuustoiminnot ovat yleishallinnon tulosalueen alaisuudessa.

Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelujen tulosalue vastaa maaseutupalveluiden järjestämisestä kahdeksan kunnan yhteistoiminta-alueella. Keskeisiä tehtäviä ovat EU- ja kansallisiin maataloustukiin liittyvät maksajavirastotehtävät sekä muun lainsäädännön perusteella kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle kuuluvat tehtävät. Palvelualueen talousarvioon sisältyy Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kuntaosuus.

Työllisyys- ja maahanmuuttopalveluiden tulosalue vastaa kunnan yhteisistä työllisyyspalveluista, viranomais- ja sidosryhmäyhteistyöstä sekä kunnan tarjoamista kotouttamispalveluista.

Palvelualueen toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Kunnan toimintaympäristön ennustettavuus koko suunnitelmakaudelle eli lopulle valtuustokaudelle on merkittävästi heikentynyt. Kuntia koskevaan sääntelyyn sekä valtiokunta suhteeseen voi tulla muutoksia myös hallitusohjelman toteuttamisen myötä. Hallintopalvelut palvelualueella epävarmuus näkyy erityisesti talouden ennustamisessa ja myyntituotoissa, kunnan tytäryhtiöiden taloudenhallinnassa ja turvallisuushaasteiden korostumisessa (ml. tietoturvallisuus). Koko rakennus ja -

asuntosektorin tilanne haastaa kunnan markkinointia ja tontinmyyntiä.

Valtakunnallinen TE-uudistus, jossa työvoima- ja elinkeinopalvelut siirtyvät kuntien vastuulle, ajoittuu 2025 vuoden alkuun. Tältä osin alueellinen organisoitumisratkaisu on tehty niin, että Järvenpään kaupunki ottaa vastuukunnan roolin. Vuoden 2024 aikana tehdään yhdessä Keusotekuntien kanssa suurin valmistelutyö.

Vastuullisuus- ja ympäristöasioiden korostuminen kaikissa toiminnoissa tulee jatkumaan ja näkyy kunnassa mm. hankintatoimessa sekä Mäntsälän sijoittumismarkkinoinnissa yrityksille. Kuntastrategiaa tulee arvioida vuosittain, jotta se huomioi toimintaympäristön muutokset. Valmistelussa on myös paremmat välineet seurannan osalta.

Kunnan henkilöstötyön ja kunnan työntekijäkuvan vahvistaminen on erityisen tärkeää, jotta kunta saa tarvitsemansa osaajat kilpailuilla työmarkkinoilla, työntekijäikäluokkien myös pienentyessä.

Palvelualueen keskeiset tavoitteet kuntastrategiaan pohjautuen esitetään tarkemmin käyttösuunnitelman yhteydessä. Tulosalueiden keskeiset painopisteet avattu alla tekstien yhteydessä.

Hallinto / kunnanhallitus

1000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	2 553	2 254	2 254	1 760	1 835	2 035	2 035
Myyntituotot	517	523	523	740	523	523	523
Maksutuotot	11			5			
Tuet ja avustukset	319	500	500	504	500	500	500
Muut toimintatuotot	1 708	1 231	1 231	512	812	1 012	1 012
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	-10 981	-9 538	-10 598	-11 111	-11 273	-11 439	-11 607
Henkilöstökulut	-4 616	-4 511	-4 921	-5 170	-5 274	-5 379	-5 487
Palvelujen ostot	-4 193	-3 038	-3 688	-3 802	-3 784	-3 822	-3 861
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-63	-100	-100	-124	-125	-126	-128
Avustukset	-1 068	-874	-874	-939	-933	-943	-952
Muut toimintakulut	-1 042	-1 015	-1 015	-1 146	-1 157	-1 168	-1 180
Toimintakate	-8 428	-7 284	-8 344	-9 421	-9 439	-9 404	-9 572
Vuosikate	-8 428	-7 284	-8 344	-9 421	-9 439	-9 404	-9 572
Poistot ja arvonalentumiset	-311						
Suunnitelman mukaiset poistot	-311						
Tilikauden tulos	-8 739	-7 284	-8 344	-9 421	-9 439	-9 404	-9 572
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-8 739	-7 284	-8 344	-9 421	-9 439	-9 404	-9 572
Vyörytyserät	4 620	4 350	4 350	4 350	4 641	4 641	4 641
Vyörytystuotot	4 717	4 350	4 350	4 350	4 717	4 717	4 717
Vyörytyskulut	-97				-76	-76	-76
Kustannuslaskennalliset erät	5 982	5 956	5 956	5 956	5 982	5 982	5 982
Yli/alij. vyörytyser. jälkeen	1 864	3 022	1 962	885	1 184	1 218	1 050
Toimintakulujen muutos %		-13 %	-3 %	5 %	4 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		-14 %	-1 %	13 %	4 %	0 %	2 %

Yleishallinto

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalue käsittää keskusvaalilautakunnan, luottamushenkilöhallinnon, kunnanjohtajan, yleishallinnon, keskitetyn asianhallinnan sekä valmiussuunnittelun määrärahat. Lisäksi käyttöomaisuuden myyntien myyntivoitot 1,2 milj. € on budjetoitu tälle tulosalueelle.

Presidentinvaalit ja europarlamenttivaalit käydään 2024 ja vaalien järjestäminen on hallintopalvelujen vastuulla. Vaalialueisiin tai muihin käytännön toteuttamiseen ei tule muutoksia aiemmasta. Kuntastrategian tavoitteena on osallisuuden vahvistaminen ja mittarina myös vaaliosallistuminen. Yhteinen työ kunnan palvelualueiden ja poliittisten sekä muiden järjestöjen kanssa tähtää vaaliaktiivisuuden kasvattamiseen.

Normaaliajan ja myös vakavien häiriötilanteiden harjoittelu tulevana vuonna korostuu. Hallintopalvelut on päivittänyt valmiussuunnitelmansa. Kunnan johtokeskuksen kuntoon saattaminen tehdään alkuvuoteen 2024 mennessä. Kunnassa ei ole päätoimista turvallisuushenkilöä tällä hetkellä. Hallintopalvelut vastaa kokonaisturvallisuusasioista ja valmiusjohtoryhmän toiminnasta.

Kunnan tiedonhallinnan suunnitelma otetaan käyttöön 2024. Tiedonhallinta on keskeisessä roolissa tiedolla johtamisen kehittämisessä. Sähköinen arkistoratkaisu on valmistelussa ja se otetaan käyttöön toimintavuonna. Tulosalueella kuuluu kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen toiminta on palvelualueen vastuulla. Kunnan yhteiset valmius- ja turvallisuustoiminnot ovat yleishallinnon tulosalueen alaisuudessa.

Kunnan strategia valtuustokaudelle on hyväksytty ja tavoitteita päivitetään vuosittain. Taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut. Päätöksenteon lyhytjänteisyys ja mahdollisuudet muuttaa suunnitelmia joustavasti voi olla riski, tästä esi-merkkinä reagoitakyky väestömäärän kehityksen jäädessä tavoitteesta.

Huolestuttavia signaaleja on saatu arkiturvallisuuden tilasta. Turvallisuustilanteeseen vaikuttamismahdollisuudet kunnalla on rajalliset ja siellä voi piillä maineriskin uhka. Kunnan hyvinvointi- ja turvallisuustyöllä sekä tiiviillä viranomaistyöllä pyritään minimoimaan riskien todennäköisyyttä ja tukemaan strategian mukaisesti toimivaa arkea.

Kunnan talous- ja henkilöstöpalvelujen ulkoistetut tehtävät ja niitä tukevat tietojärjestelmät (palkanlaskenta, kirjanpito, maksuliikenne ja reskontrat) siirtyivät syksyllä 2022 alkaen Sarastia Oy:ltä Provincia Oy:lle. Samassa yhteydessä otettiin käyttöön uudet ohjelmistot. Ohjelmien toimivuudessa on ollut paljon keskeneräisyyttä ja toimimattomuutta. Yhdessä Provincian kanssa päädyttiin siirtämään palkanlaskentaohjelmisto CGI:ltä Vis-malle. Tähän liittyvä uusi projekti käynnistyy syksyllä 2023 ja jatkuu kevääseen 2024. Projektin onnistumiseen liittyy riskejä ja se sitoo resursseja kaikilta palvelualueilta.

Yleishallinto

1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	1 691	1 234	1 234	590	1 494	1 528	1 460
Toimintakulut	-1 458	-1 016	-1 016	-1 198	-1 215	-1 232	-1 250
Toimintakate	233	218	218	-608	279	296	210
Toimintakulujen muutos %		-30 %	-30 %	18 %			
Toimintakatteen muutos %		-6 %	-6 %	-379 %			

Tukipalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalue vastaa yhteisistä hallinto-, henkilöstö-, talous- ja ICT-palveluista sekä viestintä-, markkinointi- ja kulttuuripalveluista. Tulosalue tukee muiden palvelualueiden hallinnon tehtäviä asiantuntijuudella sekä välineiden sekä prosessien kehittämisenä.

Kunnan talous- ja henkilöstöpalvelujen ulkoistetut tehtävät ja niitä tukevat tietojärjestelmät (palkanlaskenta, kirjanpito, maksuliikenne ja reskontrat) siirtyivät syksyllä 2022 alkaen Sarastia Oy:ltä Provincia Oy:lle. Samassa yhteydessä otettiin käyttöön uudet ohjelmistot. Ohjelmien toimivuudessa on ollut paljon keskeneräisyyttä ja toimimattomuutta. Yhdessä Provincian kanssa päädyttiin siirtämään palkanlaskentaohjelmisto CGI:ltä Vis-malle. Tähän liittyvä uusi projekti käynnistyy syksyllä 2023 ja jatkuu kevääseen 2024. Projektin onnistumiseen liittyy riskejä ja se sitoo resursseja

kaikilta palvelualueilta. Hankkeella on kunnan puolella ulkopuolinen projektipäällikkö.

Tietohallinnossa palveluntuottajan vaihdoshanke (Telia) on aiheuttanut lisäkustannuksia ja jatkuvien palvelujen hinta on edelliseen tuottajaan nähden kasvanut. Tietohallinnon keskeinen tavoite on luoda yhteinen arkkitehtuuri ja toimintatavat koko organisaation osalta. Kunnan tietosuoja-asioiden osaamista vahvistetaan koko henkilöstön keskuudessa.

Hankintapalvelut -tulosalue tukee asiantuntijatehtävässään palvelualueiden hankinta- ja sopimus-toimintaa. Käyttäjien hankintaohjelmistoihin liit-tyvää osaamista edelleen vahvistetaan. Hankinta-ohjelmisto (Cloudia) ja asianhallintajärjestelmän (Dynasty) välille toteutetaan liittymä, jolla saadaan kunnan sopimushallinta yhteisen ohjelmiston alle.

Asianhallintapalvelut -tulosalue vastaa kunnan tiedonhallintasuunnitelman käyttöönotosta. Tavoitteena on, että tietoa hallitaan koko sen elinkaaren laadukkaasti ja turvallisesti ja että tieto on

jäsennellyssä muodossa. Vuonna 2024 toteutetaan asianhallintajärjestelmän versionvaihto, joka samalla mahdollistaa sähköisen arkiston käyttöönoton toimintavuoden aikana.

Kunnan markkinointi-, viestintä- ja kulttuuripalvelut toimivat tiiviisti yhdessä muiden palvelualueiden sekä tytäryhtiöiden kanssa. Toiminnot perustuvat kuntastrategian tavoitteisiin sekä kunnan markkinointi- ja tapahtumasuunnitelmaan. Vuonna 2024 erityisenä tavoitteena on yhtenäistää kunnan asukas- ja elinkeinomarkkinointi. Tähän liittyen henkilöstösuunnitelmassa on yhden työsuhteen lisäys Markkinointitiimiin. Erillisellä palvelusopimuksella tarkennetaan työnjakoa kunnan ja elinkeinoyhtiön välillä.

Kunnassa on hyväksytty elinkeino-ohjelma, jonka myötä selvennetään työnjakoa konsernin sisällä ja sitoutetaan kaikki palvelualueet sen toimeenpääntöön. Kunta tuottaa yhdessä yhteistyökumppanien kanssa Mitä Ihmettä tapahtumaviikonlopun toukokuussa uudistetulla konseptilla. Talousarviossa tähän on osoitettu lisämääräraha. Kulttuuri-tuotanto jatkuu tiiviinä Kulttuurimeijerin tapahtumina.

Syksyllä 2022 käyttöön otetun Provincia palkkahallinnon ohjelman tavoitteena oli parantaa henkilöstöhallinnon prosesseja ja henkilöstöraportointia. Ohjelman toimivuudessa oli paljon keskeneräisyyttä eikä se palvellut odotetulla tavalla. Ohjelman keskeneräisyyden takia myös kustannukset kasvoivat selkeästi budjetoitua suuremmiksi. Provincia päättyi lopulta siirtämään palvelut CGI:ltä Vismalle. Tähän liittyvä uusi projekti käynnistyy syksyn 2023 aikana. Tavoitteena on, että Visma-palkkaohjelma on käytössä viimeistään syksyn 2024 aikana. Projektin onnistuminen edellyttää projektisuunnitelman toteuttamista, projekti-ryhmään resurssointia niin henkilöstöpalveluista kuin myös muiltakin palvelualueilta.

Henkilöstöpalveluissa tehtiin uusia rekrytointeja kevään 2023 aikana. Henkilöstöasiantuntijan tehtävään valittiin uusi työntekijä, jolloin ko. tehtävään tuli muutoksia. Osaamisen ja rekrytoinnin kehittämistä vahvistamaan rekrytoitiin kokonaan uuteen tehtävään henkilöstösuunnittelija. Rekrytoinnit perustuvat tavoitteeseen kehittää henkilöstöpalveluiden rakennetta, toimintaa ja prosesseja, ja jonka avulla pyritään tuottamaan henkilöstölle tukipalveluita entistä paremmin, varmem-

min ja laajemmalla asiantuntijaosaamisella. Henkilöstöedun E-passi arvo tullaan nostamaan vuoden 2024 aikana 200 euroon vakituista työntekijää kohden.

Mäntsälän kunta on yli 800 työntekijän työyhteisö. Henkilöstötyössä keskeisenä tavoitteena 2024 on työhyvinvoiva ja turvallinen työyhteisö, osaava ja riittävä henkilöstö ja hyvä johtaminen ja osallistuva työyhteisö sekä sujuva yhteistyö. Siihen kuuluu työn ja yhteisten työprosessien sujuminen ja niiden kehittäminen kuntastrategian mukaisesti. Työhyvinvoinnin/työkyvyn johtaminen tullaan liittämään vahvemmin osaksi esihenkilötyötä sekä systemaattista ja tavoitteellista yhdessä henkilöstön ja eri palvelualueiden kanssa tekemistä. Hyvinvoivat työyhteisöt ovat vetovoimatekijöitä, kun kamppaillaan osaavasta työvoimasta.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Keskeisiä riskejä tulosalueen tavoitteiden saavuttamisessa on uuden palkkaohjelman käyttöönoton onnistuminen, ulkoisten palveluntuottajien sopimusohjaus ja kustannustason pitäminen mallillisena, tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvät kysymykset, henkilöstön jaksaminen ja avainhenkilöriskit. Tietoturvaloukkaukset ja jopa hyökkäykset ovat yhä yleisempiä. Parantuneesta suojaustasosta huolimatta henkilöstön tiedottamista asioissa ja osaamisen vahvistamista tullaan vahvistamaan riskien minimoiseksi.

Hallintopalvelujen hankkeet

Fiksu kuntastrategia –hanke päättyy syksyyn 2024. Hankkeeseen on saatu valtiovarainministeriön digitalisaation kehittämiseen liittyvää avustusta. Hanketta hallinnoi Nurmijärven kunta ja se on toteutettu yhdessä Nurmijärven ja Sipoon kuntien kanssa. Kunta osallistuu hankkeeseen omalla työpanoksella ja hankkeen tavoitteena on arvioida nykyisen kuntastrategian seurannan tilaa ja saada aikaan vaatimusmäärittely digitaalisen työkalulle, jolla strategian seuranta voidaan toteuttaa ajantasaisesti ja tehokkaasti.

Hallintopalvelut vastaa jo aiemmin mainitusta HR-ohjelmisto muutosprojektista. Kunnantalon tietoliikennekaapeloinnin muutoshanke on kaavailtu toteuttavan 2024. Sähköisen arkistoinnin mahdollistava tekninen ratkaisu on myös palvelualueen toimintavuoden hankkeissa.

Tukipalvelut

1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	255	219	219	221	221	221	221
Toimintakulut	-5 620	-4 971	-5 591	-5 794	-5 975	-6 065	-6 156
Toimintakate	-5 365	-4 752	-5 372	-5 574	-5 755	-5 844	-5 935
Toimintakulujen muutos %		-12 %	-1 %	4 %			
Toimintakatteen muutos %		-11 %	0 %	4 %			

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalueelle kirjataan ympäristötoimen määräraha Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen maksuosuus Mäntsälän kunnan osalta vuodelle 2023 nousee noin +12,5 % verrattuna vuoden 2023 talousarvioon. (Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen talousarvioesitys vuodelle 2024)

Talousarviossa 2024 varaudutaan jatkamaan vuonna 2022 aloitettu järvien kunnostushanke -

projektia edelleen. Kohteet laajenevat Kilpijärven ja Isojärven lisäksi Hunttijärvelle. Lisäksi hankkeet sisältävät nyt enemmän käytännön toimia, joten hankkeisiin tulee varata enemmän rahaa. Kaikkien järvikunnostushankkeiden menot yhteensä vuodelle 2024 on noin 150 000 e, johon avustuksia ja muita tuloja arvioidaan saatavan noin 93 000 e. Kunnostushankkeita vetää ympäristökeskus, mutta hallinnollisesti ne ovat Mäntsälän kunnan hankkeita. Kunnostushankkeelle haetaan vesistö-kunnostuksiin liittyvät avustukset.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	15	22	22	93	93	93	93
Toimintakulut	-473	-530	-530	-688	-694	-701	-708
Toimintakate	-458	-508	-508	-595	-602	-609	-616
Toimintakulujen muutos %		12 %	12 %	30 %		1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		11 %	11 %	17 %		1 %	1 %

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

TE- ja maahanmuuttopalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Työllisyys- ja maahanmuuttopalvelujen tulosalue vastaa kunnan työllisyys- ja maahanmuuttajapalveluista, ml. kunnan kotouttamisasiat. Suunnitelmakauden keskeisin uudistus on TE-palveluiden

valtion vastuulla olevien tehtävien siirto kuntiin vuoden 2025 alusta lukien. Vuoden 2023 aikana on päätetty, että Keski-Uudenmaan alueen yhteistyömalli tulee olemaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen kunnat ja Järvenpään kaupunki toimii isäntäkuntana.

Kunnan tulee 2024 lopullisesti myös päättää elinkeinopalvelujen asemasta ja työnjaosta kunnan sisällä. Maahanmuuttopalvelujen keskeisenä tavoitteena on vuosina 2019 ja 2022 saapuneen kiintiöpakolaisryhmän kotouttamistehtävät sekä erityisesti Ukrainasta saapuneiden tilapäistä suojelua saavien henkilöiden palvelutuki.

Kunnan työttömyysprosentti on edelleen Uudenmaan alhaisimpia. Kuntastrategian tavoite on olla kolmen parhaan kunnan joukossa. Samalla kun työllisyyspalvelujen työpanosta kohdentuu vaikeasti työllistettävien henkilöiden palvelupolkujen rakentamiseen, on yrityksissä paikoin vaikeakin työ-voimapula, joten kunnassa kehitetään myös matalan kynnyksen palveluita ennalta ehkäisemään pitkittynyttä työttömyyttä. Tätä työtä ja tukea työllisyyspalvelut tarjoaa mäntsäläisten yritysten käyttöön.

Riskinä tavoitteiden saavuttamisessa on toimintaympäristön ennustamisen vaikeus. Millä tavalla talous ja työllisyys tulee kehittymään koko valtakunnassa ja miten kuntien järjestämistä vastuulle siirtyvät työ- ja elinvoimapalvelut toteutetaan tehokkaasti ja vaikuttavasti. Palvelutarve voi työllisyyspalveluissa muuttua nopeastikin, samoin yhdyspintatehtävät Hyvinvointialueen kanssa ovat vielä osin auki. Ukrainan tilanteen ennustaminen - erityisesti tilapäistä suojelua saavien määrän kehittymistä on hyvin hankalaa arvioida. Suojelua saavien, sekä 12 kk Suomessa oleskelun täytyttyä kotikuntaoikeutta hakeneiden määrän kasvaminen vaikuttaa erityisesti koulu- ja päiväkotipalvelujen sekä asuntojen kysyntätilanteeseen. Uuden hallituksen tulevat päätökset ja uudistukset haastavat toimintakenttää entisestään sekä ennakoivat jopa rakennetyöttömyyden kasvua, mm. Palkkatukiudistus vähentää kuntien mahdollisuuksia vastata työllistämisen tarpeisiin siirtämällä painopistettä avoimille työmarkkinoille ja osatyökykyisten kasvava määrä vaatii työ- ja toimintakyvyn arviointiin toimivia prosesseja.

TE- ja maahanmuuttopalvelut

1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	321	500	500	552	552	552	552
Toimintakulut	-3 088	-2 648	-2 648	-3 060	-2 834	-2 874	-2 915
Toimintakate	-2 767	-2 148	-2 148	-2 508	-2 282	-2 322	-2 363
Toimintakulujen muutos %		-14 %	-14 %	16 %			
Toimintakatteen muutos %		-22 %	-22 %	17 %			

Maaseutupalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Mäntsälän kunta järjestää lakisääteiset kunnan maaseutuhallinnolle delegoidut maksajavirastotehtävät Askolan, Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan

kuntien/kaupunkien alueella. Yhteistoiminta-alueen nimi on Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut. Vuosittain yhteistoiminta-alueella myönnetään noin 31 milj. € maataloustukia. Mäntsälän kunta toimii vastuukuntana ja kunnalla on maksajavirastosopimus Ruokaviraston kanssa. Ruokavirasto määrittää yhteistoiminta-alueelle kuuluvat tehtävät sekä palvelutavoitteet maksajavirastotehtävissä.

Maataloustukien käsittelyn lisäksi maaseutuhallintopalveluiden tehtäviin kuuluvat mm. tuen haki-

joiden neuvonta ja koulutus, eläintenpitorekisteriin liittyvät tehtävät sekä arviointi- ja tarkastustehtävät. Uusi EU-ohjelmakausi (CAP27) edellyttää tuenhakijoiden koulutusta ja myös henkilöstön

osaamisen kehittämistä käynnistyneen ohjelma-kauden vaatimuksiin ja hallinnollisiin käsittelyohjeisiin. Toiminnan keskeisinä painopisteinä ovat maksajavirastotehtävät sisältäen asetettujen palvelutavoitteiden toteutuminen ja tuenhakijoiden koulutus sekä neuvonta.

Uuden EU-ohjelmakauden (CAP27) toimeenpano käynnistyi vuonna 2023 jatkuen vuoteen 2027. Toimeenpano vaikuttaa tulosalueen painopisteisiin, toimintaan ja palvelutarpeeseen myös vuonna 2024. CAP-uudistuksen kansallisia

painotuksia ovat ympäristö- ja ilmastoviisas maatalous, uudistuva ja monipuolinen maaseutu sekä aktiivinen ruuantuotanto. Toimintaympäristöön kohdentuu paineita ja epävarmuutta yleisen kustannustason nousun myötä. Kannattava ja vastuullinen alkutuotanto liittyy olennaisesti myös huoltovarmuuteen.

Maksajavirastotoimijan tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan säännöllisesti Ruokavirastolle mm. maksajavirastovakuutuksen muodossa. Riskien arviointi on tehty maksajavirastotoimijalle asetettujen vaatimusten mukaisesti ja riskienhallinnalla pyritään ennakoimaan sekä ehkäisemään mahdolliset toimintaan vaikuttavat riskit. Henkilöstöresurssi on tehtävien vaatiman eriyttämisen myötä kriittisin tekijä. Toiminnan jatkuvuus pyritään varmistamaan keskeytyksettömästi mm. vara-järjestelyillä poikkeustilanteissa.

Maaseutupalvelut

1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	272	280	280	305	305	305	305
Toimintakulut	-343	-375	-375	-410	-418	-426	-434
Toimintakate	-71	-95	-95	-105	-113	-121	-129
Toimintakulujen muutos %		9 %	9 %	10 %		0 %	0 %
Toimintakatteen muutos %		33 %	33 %	10 %		0 %	0 %

Tarkastuslautakunta

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tarkastuslautakunta vastaa lakisääteisenä toimielimenä kunnan talouden ja toiminnan

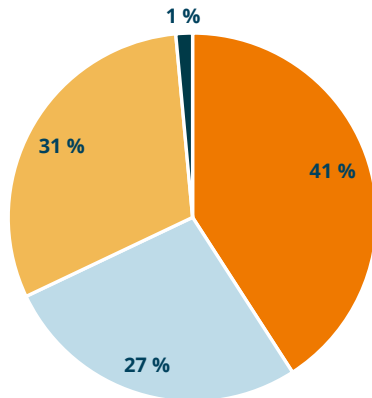
arvioinnista. Tulosalue sisältää määrärahan tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan toimintakuluihin. Tilintarkastusyhtiönä toimii BDO Oy.

Tarkastuslautakunta

1000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-30	-31	-31	-31	-31	-31	-31
Toimintakate	-30	-31	-31	-31	-31	-31	-31

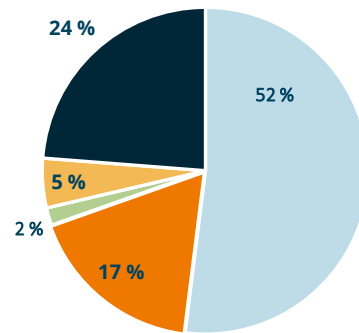
2.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintatuotot tiliryhmittäin %

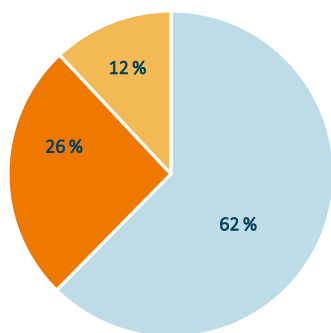
- myyntitulot 1,65 M€
- maksutuotot 1,39 M€
- tuet ja avustukset 1,33 M€
- muut toimintatuotot 0,06 M€

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintakulut tiliryhmittäin %

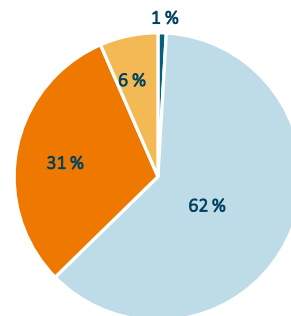
- henkilöstökulut 29,0 M€
- palvelujen ostot 9,8 M€
- aineet, tarvikkeet 1,0 M€
- avustukset 2,7 M€
- muut toimintakulut 13,3 M€

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintatuotot tulosalueittain %

- Opetuspalvelut 2,5 M€
- Varhaiskasvatuspalvelut 1,0 M€
- Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut 0,5 M€

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintakulut tulosalueittain %

- Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset 0,5 M€
- Opetuspalvelut 34,5 M€
- Varhaiskasvatuspalvelut 17,2 M€
- Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut 3,7 M€

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella toimii kaksi lautakuntaa. Sivistyslautakunta ohjaa palvelutuotannossa varhaiskasvatus-, opetus- ja elinikäisen oppimisen palveluita. Hyvinvointilautakunta ohjaa palvelutuotannossa nuoriso-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella edistetään tasa-arvoisesti kuntalaisten varhaiskasvatusta, opetusta, sivistystä, osaamista, vapaa-aikaa ja hyvinvointia. Palvelut on tuotettu asiakaslähtöisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti laadukkaita palveluja turvallisessa toimintaympäristössä.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 1000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	4 801	4 433	4 433	4 036	4 036	4 036	4 036
Myyntituotot	1 578	1 650	1 650	1 650	1 650	1 650	1 650
Maksutuotot	1 418	1 393	1 393	1 093	1 093	1 093	1 093
Tuet ja avustukset	1 719	1 332	1 332	1 235	1 235	1 235	1 235
Muut toimintatuotot	86	59	59	59	59	59	59
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	-52 972	-53 970	-54 570	-55 876	-57 123	-57 980	-58 852
Henkilöstökulut	-26 422	-27 225	-27 825	-29 049	-29 338	-29 922	-30 518
Palvelujen ostot	-9 781	-9 909	-9 909	-9 838	-10 103	-10 204	-10 306
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 187	-1 055	-1 055	-973	-1 065	-1 075	-1 086
Avustukset	-2 939	-2 736	-2 736	-2 736	-3 203	-3 230	-3 258
Muut toimintakulut	-12 643	-13 046	-13 046	-13 281	-13 414	-13 548	-13 683
Toimintakate	-48 171	-49 537	-50 137	-51 840	-53 087	-53 944	-54 816
Vuosikate	-48 171	-49 537	-50 137	-51 840	-53 087	-53 944	-54 816
Poistot ja arvonalentumiset	-559	-547	-547	-470	-547	-547	-547
Suunnitelman mukaiset poistot	-559	-547	-547	-470	-547	-547	-547
Tilikauden tulos	-48 730	-50 084	-50 684	-52 310	-53 633	-54 491	-55 363
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-48 730	-50 084	-50 684	-52 310	-53 633	-54 491	-55 363
Vyörytyserät	-2 064	-2 673	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752
Vyörytystuotot							
Vyörytyskulut	-2 064	-2 673	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752
Kustannuslaskennalliset erät							
Yli/alij. vyörytyser. jälkeen	-50 794	-52 757	-53 436	-55 062	-56 386	-57 243	-58 115
Toimintakulujen muutos %		2 %	3 %	2 %	2,2 %	1,5 %	1,5 %
Toimintakatteen muutos %		3 %	4 %	3 %	3 %	2 %	2 %

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten palveluiden keskeinen tehtävä on tuottaa koko palvelualueen yhteisiä hallintopalveluja ja toimia sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan tukena heidän työskentelyssään. Lisäksi palvelualueelle kuuluu lasten ja nuorten taiteen perusopetuksessa musiikkiopistopalveluiden osto ja ohjaus. Yhteisten palveluiden keskeinen tavoite vuodelle 2024 on

vuonna 2023 tehdyn strategisen tilaselityksen toimenpiteiden edistäminen. Lisäksi tulosalueella panostetaan toisen asteen koulutuksen omistajaohjauksen kehittämiseen. Palvelualue ryhtyy myös toteuttamaan Lapsi ystävällisen kunnan toimintamallia ja ohjaa koko kuntaorganisaatiota mallin käyttöönotossa.

Palvelualueella korostuu hyvinvoinnin edistäminen ja laaja-alainen yhteistyö järjestöjen, hyvinvointialueen ja kuntalaisten kanssa. Kunnan ja hyvinvointialueen yhdessä tekemään ennaltaehkäisevään työhön panostetaan edelleen ja kunnan

omaa terveyden ja hyvinvoinnin työtä vahvistetaan panostamalla elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen toiminnan kehittämiseen. Hyvinvointialueen toiminnasta heijastuu edelleen riskejä varhaiskasvatuksen ja opetuksen oppilaita opiskelijahuoltopalvelujen toteutumiseen lain edellyttämällä tavalla pätevän henkilöstön saavuusongelmien takia. Jos hyvinvointialue ei onnistu ratkaisemaan henkilöstöongelmia, päiväkotien ja koulujen tehtävä vaikeutuu huomattavasti.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimitaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Kunnan lapsimäärän väheneminen vaikuttaa kuntapalveluiden ja talouden suunnitteluun. Kuntaan suuntautuva muuttoliike pehmentää lapsimäärän vähenemistä, mutta se ei muuta trendiä, koska syntyvyys on jälleen kääntynyt Mäntsälässä ja valtakunnallisesti laskuun. Palvelualueella jatketaan palveluiden mitoituksen tarkastelua yhdessä teknisten palveluiden kanssa.

Varhaiskasvatusmaksujen pienentäminen ja elinkustannusten nousu vaikuttavat voimakkaasti yksityiseen varhaiskasvatukseen ja riskienhallinnan takia tuloalue esitti palvelusetelin käyttöönottoa vuoden 2024 aikana. Tällä panostuksella olisi taattu yksityisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytykset. Kunnanjohtajan esityksessä

palvelusetelin käyttöönotto ei sisälly vuoden 2024 talousarvioon. Sen sijaan vuonna 2024 jatketaan nykyistä yksityisen hoidon tukea ja kotihoidon tuen kuntalisää.

Varhaiskasvatuksessa käyttöönotettu lapsen tuen malli tuo paineita henkilökuntamäärän kasvuun suunnitelmakaudella ja edellyttää tulevaisuudessa lisäpanostuksia osaavaan henkilöstöön.

Toiselle asteelle ulottuneen oppivelvollisuuskoulutuksen ensimmäinen ikäluokka valmistuu lukuvuonna 2023–2024 ja vuoden 2024 aikana arvioidaan muutoksen vaikutuksia. Arviointi kohdistuu Mäntsälän kunnan järjestämään lukiokoulutukseen ja Keudan kanssa keskustellaan myös tutkintoon valmistavan koulutuksen arvioinnista.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi myös valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Palvelualueella haasteena on erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Yleinen työvoiman saatavuuden heikkeneminen tuo haasteita koko palvelualueelle lyhytaikaisten sijaisten saantiin. Näitä riskejä hallitaan yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa kehittämällä rekrytointia, panostamalla koko palvelualueella johtamisen kehittämiseen ja huolehtimalla siitä, että henkilöstön palkkauksessa ei jäädä jälkeen maakunnan yleisestä palkkatasosta.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset							
1000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-547	-450	-450	-518	-523	-534	-544
Toimintakate	-547	-450	-450	-518	-523	-534	-544
Toimintakulujen muutos %		-18 %	-18 %	15 %	1 %	2 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		-18 %	-18 %	15 %	1 %	2 %	2 %

Opetuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Opetuspalvelut tarjoavat laadukasta perus- ja lukio-opetusta kasvun, hyvinvoinnin ja elinikäisen oppimisen kyvyn edistämiseksi. Oppimisen, opetuksen ja oppilaitosten toimintaa ohjaa jatkuvan kehittymisen tavoite.

Vuoden 2024 toiminnan painopisteet

Arjen turvallisuutta ja hyvinvointia vahvistavia painopisteitä ovat väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisemisen ja siihen puuttumisen toimenpideohjelman mukainen toiminta sekä koulujen turvallisuuskansion käytettävyyden edistäminen turvallisuuden johdossa, rehtoreilla, henkilöstöllä sekä oppilailta. Oppilaiden koulupuodokkuutta ennalta ehkäisevät ja siihen puuttuvat toiminnot, joista keskeisimpänä ovat kouluun kiinnittymisen tukeminen, yhteisöllisyyden edistäminen ja poissaolojen ehkäiseminen. Tavoitteena on edistää poissaolojen osalta tiedolla johtamista sekä systeemisen työotteen kautta selvittää poissaolojen ja kouluakäymättömyyden juurisyyt. Samanaikaisesti toimintakulttuuria ohjataan vahvistamaan koululäsnäoloa edistäviä toimenpiteitä ja kehitetään joustavan perusopetuksen järjestämismuotoja. Hyökännummen koululla pilotoitavan Prokoulu-toimintamallin, eli käyttäytymisen ongelmien ennaltaehkäisemiseen kehitetyn koko koulun toimintamallin laajentamista muihin kouluihin edistetään.

Yhteisöllisyyttä ja oppilaiden sekä huoltajien osallisuutta vahvistetaan mahdollisuuksien mukaan kaikessa kouluarjessa. Keskeisinä kohteina ovat lukuvuosisuunnitteluun, järjestyssäntöihin, monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin ja harrastamisen Mäntsälän malliin osallistaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen käyttöä opetuksessa edistetään paikallisen opetussuunnitelman vuosikellon mukaisesti. Henkilöstöä tukevana toimenpiteenä kehitetään sisäisen intranetin sisältöjä vastaamaan nykyistä paremmin henkilöstön tarpeita.

Toimintatapoja halutaan kehittää ketterästi ja tuloksellisesti. Äidinkielen ja matematiikan perustaitojen vahvistamisen tavoitteet näkyvät kehittämistyössä ja valmisteltavan tuntijaon sisällöissä.

Henkilökunnan osaamista tukevaa koulutussuunnittelua vahvistetaan. Vuosiluokkien 6 ja 9 oppilaat vierailevat Lahden yrityskylässä lv. 2023–2024 aikana. Hyvinvointityön johtamista tuetaan koulukohtaisen hyvinvointityön työväliseen käytönotolla ja kehittämisellä. Lapsen kasvun polku eri palvelutuotannon vaiheissa tunnistetaan ja työväliseen soveltuvuutta tarkastellaan. Koulussa tapahtuvaa nuorisotyötä vahvistetaan lisäämällä sisäistä yhteistyötä nuorisopalveluiden kanssa. Etäopetuksen järjestämistavat nähdään kehittämistyössä mahdollisuutena.

Lukion vetovoimaisuutta edistetään. Lähtökohdiana on lukion opetussuunnitelman 2021 kehittäminen ja ainerajat ylittävien kokonaisuuksien suunnittelu. Tavoitteena on, että kaikki Mäntsälän yläkoulujen oppilaat käyvät lukiolla tutustumassa. Vuorovaikutuksen lisäämiseksi hyödynnetään yleisiä tiloja oppituntien aikana ja annetaan mahdollisuus tilojen hyödyntämiseen myös oppituntien ulkopuolella. Lukion johtamisjärjestelmä ja tiimirakenne toteuttavat yhteisöllisen johtamisen periaatteita. Opiskelijoiden osallisuutta päätöksentekoon lisätään niin, että opiskelijat osallistuvat myös opettajien muodostamien tiimien työskentelyyn. Opiskelijoiden edustus on mukana johtoryhmän ja opiskeluhoitoryhmän kokouksissa. Lukion mahdollista suuntautumista tarkastellaan. Tarkastelun näkökulmina ovat Luma, kansainvälisyys sekä talous.

Toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2024-2027

Palvelualueen strategisen tilaselvityksen mukaiset ratkaisut vaikuttavat opetuspalveluiden palvelutuotantoon. Myllymäen koulurakennusta koskevat asiat ratkaistaan. Rakentamisratkaisussa huomioidaan toiminnallinen yhtenäisyys hallinnollisesti yhtenäisen Ehnroosin koulun kanssa. Tavoitteena on saavuttaa keskustan alueella kahden yhtenäiskoulun malli yhdessä Riihenmäen koulun kanssa. Sääksjärven koulun vanhimman rakennuksen luokkatilat ovat pois opetuskäytöstä, kovien materiaalien käsityötilaa lukuunottamatta. Pihalla toimii parakkirakennus yhden luokan tarpeita varten.

Valtioneuvoston asetuksen 19.1.2023 mukaisesti B1-kielen (ruotsi) vuosiviikkotuntimäärää lisätään kaikille yhteisen opetuksen osalta yhdellä vuosiviikkotunnilla, jolloin oppiaineen opetuksen

vähimmäismäärä nousee kuudesta seitsemään vuosiviikkotuntiin. Lisäys kohdennetaan 7. vuosiluokalle 1.8.2024 lukien. Yhden vuosiviikkotunnin lisääminen lisää palkka- ja oppimateriaalikustannuksia sekä edellyttää paikallisen opetussuunnitelman ja tuntijaon päätöksentekoa. Lisäksi 1.8.2023 aloitettu A2-kielen opetustarjonta laajenee uudella ikäluokalla.

Opetuspalveluiden toimintaa kehittäviä hankkeita

Keskeisiä valtionavustuksella kehitettäviä kohteita ovat koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen, kerhotoiminta, covid19 sekä kielitietoisuuden opetuksen kehittäminen. Toimenpiteitä jengitysmisen ja rikollisuuden ehkäisemiseen sekä sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen ja häirintään vahvistetaan. Opetuspalvelut hakee valtionavustusta yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistamiseen ja kehittämiseen vuosille 2024-2025.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Henkilöstön ja muodollisesti kelpoisen henkilöstön saatavuuden vaikeudet vaikuttavat tavoitteiden saavuttamiseen. Hallitusohjelman toteuttaminen ei näy vielä päätöksenteossa, joten kesken toimintavuoden tulevat ratkaisut lisäävät riskiä talouden ja tavoitteiden hallinnan osalta. Esimerkiksi erityisopetusta koskevat kehittämistoimet sekä hallitusohjelman mukaiset hankehaut ovat vielä avoimia. Oppilaiden mielenterveyden ja hyvinvoinnin kasvavat tarpeet edellyttävät toimivaa opiskeluhoitoa ja erikoissairaanhoidon palveluketjua. Puutteet heijastuvat oppilaiden, perheiden ja koulun arkityöhön. Ryhmämuotoisen ja integroidun valmistavan opetuksen tarpeen arviointi nähdään haastavana mahdollisesti nopeasti muuttuvan palvelutarpeen myötä. Tämä heijastuu sekä rekrytointiin, osaavan henkilöstön saatavuuteen ja kouluttamiseen sekä kustannusten muodostumiseen.

Opetuspalvelut							
1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	3 085	2 615	2 615	2 518	2 364	2 364	2 364
Toimintakulut	-34 241	-33 817	-34 117	-34 507	-35 296	-35 825	-36 363
Toimintakate	-31 156	-31 203	-31 503	-31 989	-32 932	-33 462	-33 999
Toimintakulujen muutos %		-1 %	0 %	1 %	2 %	1 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		0 %	1 %	2 %	3 %	2 %	2 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja tavoitteet

Varhaiskasvatus ja esiopetus toteuttavat lapsen huoltajien ja kasvuympäristön muiden toimijoiden kanssa lapsen hoidon, tukevat pedagogisesti lapsen kasvua sekä edistävät lapsen kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Varhaiskasvatus ja esiopetus toteutuvat henkilöstön, lasten, huoltajien ja oppimisympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatus, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden.

Painopisteenä varhaiskasvatuksessa toimintakautena 2023–2024 on strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisesti osallisuus ja digitaalisten taitojen kehittäminen sekä päiväkotien varajohtajuuden vahvistaminen.

Tavoitteena on lisätä lasten ja henkilöstön osallisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa, lisäksi tavoitteena on lisätä henkilöstön digitaalisia koulutuksen avulla sekä lisäämällä digitaalisia laitteita. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on vastata lakimuutoksen vaatimaan lapsen tukeen mahdollisella resurssien lisäämisellä ja erityisvarhaiskasvatusta kehittämällä. Lisäksi varhaiskasvatuksessa kehitetään ja vahvistetaan johtajuus järjestelyjä muuttamalla varajohtajuuksia apulaisjohtajiksi.

Toimintaympäristön muutokset

Vuonna 2024 varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen toteutumiseen vaikuttavat monet vuoden 2022 lakimuutokset. Varhaiskasvatustilain täsmennys henkilöstön mitoittamiseen liittyen vuonna 2021 vaikutti siten, että suhdeluvuista ei voida poiketa henkilöstöstä johtuvista syistä. Tämä on lisännyt tarvetta sijaisten ja määräaikaisten työntekijöiden palkkaamiseen.

Varhaiskasvatustilain tuli vuonna 2022 täsmennyksiä lapsen tukeen liittyen. Laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen annettavasta tuesta ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista sekä tuen päätöksen antamisesta. Varhaiskasvatustilain annettava tuki tulee vahvistua lapsen yksilöllisen tuen tarpeen mukaan. Tukea vahvistettiin kolmitasoisesti (yleinen – tehostettu - erityinen tuki). Tuki tulee toteuttaa inklusiivisesti, jolloin kasvaa paine lisätä

henkilöstön määrää päiväkoteihin. Lakiuudistuksen vaikutukset ovat lisänneet tarvetta hallintoon, erityisvarhaiskasvatukseen kehittämiseen sekä lisännyt avustajien tarvetta ryhmissä. Samaan aikaan hankerahoitus varhaiskasvatuksessa pieneni eli kunnan oma rahoitusosuus on kasvanut. Lisäksi varhaiskasvatustilain asiakasmaksulain muutokset alentavat varhaiskasvatustilain tuloja edelliseen vuoteen verrattuna.

Opiskeluhoollon lainsäädännön muutosten vuoksi päivitettiin Mäntsälän kunnan esiopetussuunnitelma 2023 ja uutta opiskeluhoollon suunnitelmaa noudatetaan myös vuonna 2024. Mäntsälän kunnan tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitettiin vuonna 2023 ja varhaiskasvatustilain osalta lakimuutokset otetaan huomioon toiminnassa vuonna 2024.

Yhdeksi liikkuvan perhekeskuksen perheiden kohtaamispaikaksi Mäntsälässä on nimetty Metsätontun perhetupa. Perhetuvassa sijaitsee kerhotoiminta lapsille ja avoin toiminta lapsille ja huoltajille. Avoin varhaiskasvatus tekee tiivistä yhteistyötä mm seurakunnan, Keski-uudenmaan hyvinvointialueen ja eri järjestöjen kanssa. Perhetupa siirtyi syksyllä 2023 entisen Onnilanrinteen päiväkodin tiloihin, jolloin saatiin toimivimmat ja monipuolisemmat tilat perhekeskustoiminnalle. Vainkuttamistoimielimistä lapsi- ja perheasiainneuvosto toimii varhaiskasvatustilain ohjauksessa.

Varhaiskasvatustilain asiakasmaksujen 1.3.2023 muutoksen myötä useamman perheen kohdalla ero kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatustilain kustannusten välillä kasvoi merkittävästi. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän nostopaineet eivät ole poistuneet, vaikka keväällä 2023 nostettiin yksityisen hoidon tuen kuntalisää yksityisille toimijoille. Varhaiskasvatustilain asiantuntijoiden mukaan palvelusetelin käyttöönoton myötä voitaisiin tukea perheitä sekä taloudellisesti että lisätä heidän valinnanmahdollisuuksiaan. Lisäksi palvelusetelin käyttöönotto ehkäisee riskiä asiakasmaksujen noususta yksityisten päiväkotien asiakasmaksuissa ja täten asiakkaiden siirtymistä kunnalliseen varhaiskasvatustilain. Kunnanjohtajan esityksessä palvelusetelin käyttöönotto ei sisälly vuoden 2024 talousarvioon. Sen sijaan vuonna 2024 jatketaan nykyistä yksityisen hoidon tukea ja kotihoidon tuen kuntalisää.

Kolmen varajohtajan tehtävänkuvan muuttaminen apulaisjohtajaksi tukee Mäntsälän varhaiskasvatuksen johtajuuden kehittämistä. Apulaisjohtaja tukee ryhmien pedagogiikkaa ja hoitaa erikseen nimetyt vastuutehtävät. Näin päiväkodin johtajalle jää aikaa henkilöstön ja pedagogiikan johtamiseen koko yksikön osalta.

Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmä vaihtuu vuoden 2024 aikana. Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmä pitää sisällään lasten sijoitus- ja maksupäätökset, lasten hoitoaikojen seurannan, asiakasmaksujen muodostamisen, lasten läsnäolojen seurannan, henkilöstön työajankirjaukset, lasten ja perheiden tietojen viennin Varadaan, perhepäivähoidon työajan seurannan ja ateriakorvausten maksatukseen liittyviä toimintoja sekä yksityisille palveluntuottajille maksettavien korvausten muodostamisen laskutukseen sekä päätöksenteon. Uuden ohjelman myötä on mahdollista saada käyttöön tarvittavia toimintoja, joita nyt ei ole käytössä, kuten perhepäivähoidon ateriakustannusten laskemisen, sähköisen viestinnän perheiden kanssa (kuten Wilma) lisäksi on mahdollista luopua erillisestä työajanseurantaohjelmasta Titaniasta.

Henkilöstön koulutukset painottuvat vuonna 2024 Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja

esiopetuksen strategisten tavoitteiden mukaisesti sekä varajohtajuutta kehittävästi.

Hankkeet

Tasa-arvohanke jatkuu osana Oikeus Oppia kehittämisohjelmaa vuosille 2023–2024. Tavoitteen on tasa-arvoisuuteen, yhden vertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistaminen. Hankkeella edistetään oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja lähipalveluperiaatetta sekä lapsen oikeutta välttämättömään ja riittävään varhaiseen tukeen.

Riskit tavoitteiden saavuttamiseksi

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Palvelualueella on haasteena erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Tätä riskiä tulee hallita yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa. Tämä vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteuttamiseen.

Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
1 000 €							
Toimintatuotot	1 274	1 335	1 335	1 035	1 246	1 246	1 246
Toimintakulut	-15 009	-16 091	-16 391	-17 195	-17 549	-17 804	-18 062
Toimintakate	-13 734	-14 756	-15 056	-16 160	-16 303	-16 558	-16 816
Toimintakulujen muutos %		7 %	9 %	5 %	2 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		7 %	10 %	7 %	1 %	2 %	2 %

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualue edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä järjestämällä matalankynnyksen opisto-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalveluita. Monipuoliset hyvinvointia edistävät palvelut toteutetaan asiakaslähtöisesti vastaamaan kuntalaisten tarpeita. Laadukkaat hyvinvointia edistävät palvelut ovat kunnan vetovoimatekijä.

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Jatkuvan oppimisen vaatimus ja uudet työtavat mm. uudet ohjelmat sekä koulutetun henkilöstön saaminen, väestön vanheneminen ja monikulttuurisuus edellyttävät uusien toimintatapojen miettimistä. Järjestöjen ja yhdistysten vapaaehtoisten työntekijöiden ikääntyminen vaikuttaa suoraan kolmannen sektorin osallistumiseen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistyöhön. hyvinvointialueen ja kunnan keskinäiseen työn - ja vastuunjaon selkiyttäminen auttaa kehittämään kunnan omaa terveyden ja hyvinvoinnin ennaltaehkäisevää työtä.

Vuoden 2024 painopisteitä ohjaavat kunnan strategia ja päivitetty hyvinvointisuunnitelma 2022–2025. Hyvinvointiin liittyvien tavoitteiden toteutumisesta tiedotetaan säännöllisin väliajoin kunnan johtoryhmää, hyvinvointilautakuntaa ja toiminnan edistyminen tuodaan esille osavuosisaustan yhteydessä.

Mäntsälän kunnan saamalla perintörahoilla mahdollistui määräraikaisten työntekijöiden palkkaaminen senioriohjaukseen ja kaikenikäisten kuntalaisten ehkäisevään päihde- ja mielenterveystyöhön. Senioriohjaajan työn tavoite on edistää ikäihmisten hyvinvointia, omatoimisuutta, osallisuutta ja kotona asumista.

Kuntalaisten hyvinvointia tuetaan myös ostamalla 15 000 eurolla/vuosi Hyvinkään Perheasiain neuvottelukeskuksesta lähivastaanottopalvelu Mäntsälään kaksi kertaa kuukaudessa. Tämä palvelu

toteutetaan yhdessä Mäntsälän evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa.

Kunnan avustusjärjestelmän päivittäminen jatkuu samoin sähköisen hakemisen valmistelu. Koko kunnantasolla tilavarausjärjestelmän uusimisen myötä huomioidaan tilojen harrastus-/kokouskäyttö.

Kaikenikäisten digiosaamisen vahvistaminen on yksi hyvinvointisuunnitelman kärkiteemoista ja tavoitteena on vahvistaa mm. ikäihmisten digiosaamista tulevana vuonna yhdessä kirjaston, kansalaisopiston, senioriohjaajan ja kolmannen sektorin kanssa yhdessä.

Kirjasto on aktiivinen kaikenikäisten kuntalaisten monipuolisen lukutaidon, digi- ja kansalaistaitojen, osallisuuden, luotettavan ja ajantasaisen tiedonhankinnan sekä hyvinvoinnin vahvistaja. Kirjasto tarjoaa sisällöltään ja muodoiltaan monipuolisia aineistoja, matalan kynnyksen palveluja, opastusta, kohtaamisia ja tapahtumia kaikille turvallisessa ja avoimessa yhteisessä tilassa. Kirjasto kokeilee uutta, osallistuu myös kirjaston ulkopuolisiin tapahtumiin ja tekee laajaa yhteistyötä kunnan eri toimijoiden kanssa.

Kansalaisopisto tarjoaa monipuolisia ja erimittaisia kursseja niin lähi- kuin verkko-opetuksena. Taiteen perusopetusta on tarjolla kuvataiteessa, käsitöissä ja baletissa. Kansalaisopiston kurssivalikoimaan vakiintuu lukuvuosittain muutama opintopistekurssi. Kansalaisopisto ottaa huomioon paikalliset sivistystarpeet: tarjolla on kursseja sekä lapsille että aikuisille, ja myös maahanmuuttajille ja vammaisille tarkoitettujen kurssien tarjontaa selvitellään.

Hankkeet

Mäntsälän kansalaisopisto on mukana OPH:n LaKe- hankkeessa ESTEET NURIN! - Yhdenvertaisuus, esteettömyys ja osallisuus opistoissa. Esteet nurin- LaKe hanke alkoi 1.8.2023 ja se jatkuu 30.6.2025 asti. Hakijana ja hankkeen koordinoijana on Kuopion kansalaisopisto. Yhteishankkeessa ovat mukana Kuopion ja Mäntsälän kansalaisopistojen lisäksi Joensuun seudun kansalaisopisto, Kotkan opisto, Tampereen seudun työväenopisto, Tornion kansalaisopisto ja Wellamo-opisto. Keski-Uudenmaan kansalaisopistojen yhteinen Me polutamme –hanke jatkuu 30.6.2024

asti. Me polutamme- hankkeessa ja sen jälkeen koulutamme tuntiopettajia osaamisperustaisten kurssien laadinnassa.

Vapaa-aika ja hyvinvointipalveluiden hankkeita ovat Starttivalmennus, Mäntsälä Liikkuu 2025, Harrastamisen Mäntsälän malli ja Etsivä nuorisotyö.

Riskit ja epävarmuustekijät

Koulutetun henkilökunnan saaminen koko palvelualueelle ja tilojen riittämättömyyteen liittyvät haasteet. Kuinka paljon kuntalaiset haluavat käyttää kansalaisopiston palveluja?

Koulutetun henkilökunnan saamiseksi yhteistyön tehostaminen HR:n kanssa on tärkeää samoin rekrytoinnin houkuttelevaksi tekeminen.

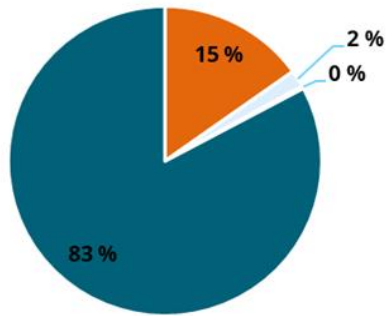
Toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseen

Markkinointia ja omaa toimintaa tulee tehdä tuetuksi tehostamalla tiedottamista kohdennetusti, jalkautua kuntalaisten keskuuteen ja tiivistää yhteistyötä kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Positiivisen ja kannustavan toimintaympäristön luominen. Otetaan käyttöön uusia innovatiivisia työtapoja

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut							
1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	442	483	483	483	433	433	398
Toimintakulut	-3 175	-3 611	-3 611	-3 656	-3 749	-3 805	-3 863
Toimintakate	-2 734	-3 128	-3 128	-3 173	-3 316	-3 372	-3 464
Toimintakulujen muutos %		14 %	14 %	1 %	3 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		14 %	14 %	1 %	5 %	2 %	3 %

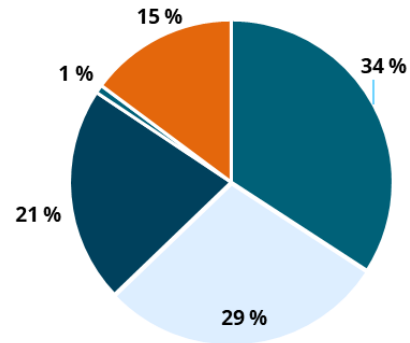
2.3 Tekninen ja elinvoimapalvelualue

Tekninen ja elinvoimapalvelujen toimintatuotot tiliryhmittäin %

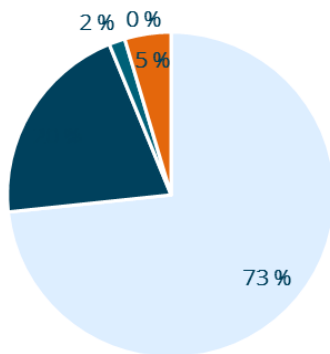
- myyntitulot 3,52 M€
- maksutuotot 0,4 M€
- tuet ja avustukset 0,06 M€
- muut toimintatuotot 19,2 M€

Tekninen ja elinvoimapalvelujen toimintakulut tiliryhmittäin %

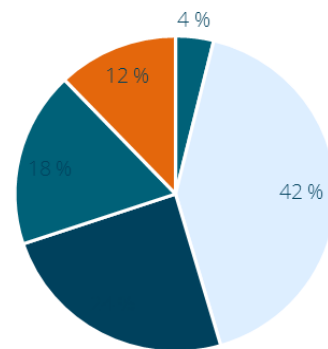
- henkilöstökulut 6,6 M€
- palvelujen ostot 5,6 M€
- aineet, tarvikkeet 4,2 M€
- avustukset 0,16 M€
- muut toimintakulut 2,9 M€

Tekninen ja elinvoimapalvelujen toimintatuotot tulosalueittain %

- Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset 0,4 M€
- Toimitilapalvelut 17,0 M€
- Ateria- ja puhtauspalvelut 4,8 M€
- Kuntatekniikka 0,4 M€
- Maankäyttö, asuminen ja liikenne 1,1 M€

Tekninen ja elinvoimapalvelujen toimintakulut tulosalueittain %

- Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset 0,8 M€
- Toimitilapalvelut 8,1 M€
- Ateria- ja puhtauspalvelut 4,8 M€
- Kuntatekniikka 3,5 M€
- Maankäyttö, asuminen ja liikenne 2,4 M€

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Tekninen ja Elinvoimapalvelut palvelualueen toiminta-ajatuksena on tuottaa toimivat ja tarkoituksen mukaiset yhdyskunta-, tekniset ja kuntakehityspalvelut kuntalaisille huomioiden talous, turvallisuus ja ympäristö. Vahvistamme asiakasläh-

tyä ja kuntalaisten hyvinvointia edistämällä ja tukemalla asukkaiden osallistumista. Palvelualueen tavoitteet on luotu koko kunnan strategiaan pohjautuen.

Tekninen ja elinvoimapalvelut							
1000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	24 334	23 520	23 520	23 217	23 305	23 309	23 313
Myyntituotot	4 584	3 645	3 645	3 523	3 372	3 372	3 372
Maksutuotot	767	602	602	414	602	602	602
Tuet ja avustukset	49	33	33	58	33	33	33
Muut toimintatuotot	18 935	19 241	19 241	19 223	19 298	19 302	19 306
Valmistus omaan käyttöön	5						
Toimintakulut	-18 535	-18 672	-18 672	-19 506	-19 766	-20 030	-20 298
Henkilöstökulut	-5 742	-6 073	-6 073	-6 663	-6 796	-6 932	-7 071
Palvelujen ostot	-5 522	-4 954	-4 954	-5 594	-5 650	-5 706	-5 764
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 496	-4 856	-4 856	-4 192	-4 234	-4 276	-4 319
Avustukset	-158	-163	-163	-163	-163	-163	-163
Muut toimintakulut	-2 616	-2 627	-2 627	-2 894	-2 923	-2 953	-2 982
Toimintakate	5 804	4 848	4 848	3 711	3 539	3 279	3 015
Vuosikate	5 804	4 848	4 848	3 711	3 539	3 279	3 015
Poistot ja arvonalentumiset	-6 793	-8 529	-8 529	-8 592	-8 911	-9 181	-8 942
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 793	-8 529	-8 529	-8 592	-8 911	-9 181	-8 942
Tilikauden tulos	-990	-3 681	-3 681	-4 880	-5 372	-5 901	-5 927
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-990	-3 681	-3 681	-4 880	-5 372	-5 901	-5 927
Toimintakulujen muutos %		1 %	1 %	4 %	1 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		-16 %	-16 %	-23 %	-5 %	-7 %	-8 %

Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Teknisen yhteiset -tulosalue tuottaa teknisen ja elinvoimapalveluiden yhteisiä tukipalveluita. Näitä ovat päätösvalmistelu, näiden toimeenpano ja tiedottaminen, sekä suunnittelu- ja rakennuttamispalvelut, sisäisen valvonnan tehtävät, hallinto- ja toimistopalvelut sekä asiakas- ja arkistointipalvelut.

Uudiskohteiden rakennuttamisessa hankkeita ei käynnistyne vuodella 2024 ja tällöin resursseja jää toiminnan ja prosessien kehittämiseen.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Omaisuuksien osalta tulee huolehtia vakuuttamisesta ja vahinkojen asianmukaisesta ennaltaehkäisystä. Rakennustyömaiden ilkevänteet ja varkaudet ovat jonkin verran yleistyneet ja näihin pyritään vaikuttamaan ennaltaehkäisevin toimenpitein.

Kunnan omaisuusriskien vähentämisessä on ensiarvoisen tärkeää rakennetun omaisuuden korjausvelan hallinta. Suunnitelma tältä osalta on tehty ja suunnitelman mukaisesti toimittaessa pysyy korjausvelan määrä hallitulla tasolla.

Ammattitaitoisen henkilöstön rekrytointi on asetanut haasteita teknisille palveluille viime vuosina.

Tuotamme kunnan toiminnan kannalta tärkeitä palveluita ja riittävä määrä ammattitaitoista henkilökuntaa takaa toiminnan jatkuvuuden myös häiriötilanteissa. Myös sijaisuusjärjestelyt

moniammatillisten tehtävien osalta on todettu haasteeksi, johon etsitään ratkaisuja sisäisen yhteistyön vahvistamisella ja mahdollisella ulkoisella palvelutarjonnalla.

Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset

1000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-841	-844	-844	-745	-760	-775	-791
Toimintakate	-841	-844	-844	-745	-760	-775	-791
Toimintakulujen muutos %		0 %	0 %	-12 %	2 %	2 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		0 %	0 %	-12 %	2 %	2 %	2 %

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Toimitilapalvelut tulosalue tuottaa, ylläpitää ja vuokraa kunnan eri hallintokuntien käyttöön tarkoitukseen sopivia tiloja, sekä huolehtii kiinteistöjen hoidosta ja kunnossapidosta.

Osoitteissa Mäntymäentie 9 ja Yhdystie 3 sijaitsevien rakennusten purkuun on ensi vuodelle varattu käyttötalouteen määrärahaa yhteensä 0,24 milj. €. Molempien rakennusten tekninen käyttöikä on lopussa ja alueiden maankäytöllinen kehittäminen edellyttää rakennusten purkua.

Kotokartanossa vuokralla olleen Sipoon kunnan vuokrasopimus päättyi 30.9.2023 ja tiloille etsitään uutta käyttöä. Toimintatuotoissa se näkyy 0,24 milj. € tulomenetyksenä.

Ehnoosin koulun leasingvuokrat on kirjattu aiemmin rakennusten ja huoneistojen vuokriin, mutta jatkossa leasingvuokriin. Vuokramäärä on kasvanut 0,15 milj. € vuoteen 2023 verrattuna.

Sähköautojen latausratkaisujen palvelumaksuihin on varattu ensi vuodelle 0,034 milj. €.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Toimitilapalvelujen henkilöstön keski-ikä on suuri ja lähivuosina on useita eläköitymisiä. Osaajien rekrytoiminen sekä tiedon siirtyminen uudelle henkilöstölle tulee tehdä hallitusti. Taloteknisten järjestelmien asiantuntemusta kasvatetaan palkkaamalla vakituiseen työsuhteeseen vuoden 2024 alusta talotekniikan asiantuntija.

Toimitilapalvelut

1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	16 906	17 236	17 236	17 024	17 293	17 297	17 301
Vamistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	-7 602	-7 660	-7 660	-8 124	-8 205	-8 287	-8 370
Toimintakate	9 304	9 576	9 576	8 900	9 089	9 010	8 932
Poistot ja arvonalennukset	-4 156	-4 964	-4 964	-5 039	-4 964	-4 964	-4 964
Tilikauden tulos	5 149	4 611	4 611	3 861	4 124	4 046	3 967
Toimintakulujen muutos %		1 %	1 %	6 %	1 %	1 %	1,0 %
Toimintakatteen muutos %		3 %	3 %	-7 %	2 %	-1 %	-0,9 %

Ateria- ja puhtauspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Ateria- ja puhtauspalvelut tulosalue tuottaa ja kehittää laadukkaita ateria- ja puhtauspalveluja kunnan omien kohteiden käyttöön. Vuoden 2024 aikana panostetaan erilaisten työmenetelmien kehittämiseen sekä koko henkilöstön ammattitaidon varmistamiseen myös tulevaisuudessa. Yhteistyötä tiivistetään muiden hallintokuntien kanssa mm. Makuaakkoset diplomeja suorittamalla.

Kustannusten hallintaa toteutetaan työntekijöiden työpanoksia yhdistämällä sekä sisäisillä työjärjestelyillä. Lähivuosina on tulossa useita eläköitymisiä. Työntekijöiden osaamisen kehittämiseen sekä työhyvinvointiin panostamalla halutaan varmistaa ammattitaitoisen työvoiman pysyvyys,

viihtyvyys sekä uusien henkilöiden saanti myös vallitsevassa haastavassa tilanteessa.

Suunnitteluvuosille 2025–2027 ei ole tällä hetkellä tiedossa muita toimintaympäristön merkittäviä muutoksia.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Epävarmassa taloustilanteessa keskitytään toimintojen järkevään ja toiminnalliseen organisointiin sekä ruoanvalmistuksen keskittämiseen. Yhtenäiset toimintatavat sekä hankintoja keskittämällä vähennämme elintarvikkeiden sekä puhdistusainoiden hintoihin kohdistuvien korotuspaineiden vaikutusta, ilman että se vaikuttaa palveluun tai sen laatuun. Ruoan hävikin määrä pyritään minimoimaan ja jatketaan ikäihmisille suunnattua ylijäämäruokailua määritellyissä koulukohteissa.

Ateria- ja puhtauspalvelut

1 000 €

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	5 337	4 797	4 797	4 761	4 524	4 524	4 524
Toimintakulut	-4 648	-4 797	-4 797	-4 761	-4 847	-4 899	-4 911
Toimintakate	688				-323	-375	-387
Toimintakulujen muutos %		3 %	3 %	-1 %	2 %	1 %	0 %
Toimintakatteen muutos %		-100 %	-100 %				

Kuntatekniikka

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Kuntatekniikan palveluajatus on ylläpitää ja rakentaa turvallisia liikenneväyliä, liikuntapaikkoja sekä puisto- ja leikkialueita sekä kunnan yleisiä alueita.

Toiminnan tavoitteena on kunnan veto- ja pitovoiman parantaminen infrainvestointien avulla sekä kysyntää vastaavan tonttivarannon suunnitelmallinen toteuttaminen yhteistyössä kuntakehityksen

kanssa. Katujen, kevyen liikenteen, liikunta- ja virkistysalueiden laatua, toimivuutta ja määrää pyritään kasvattamaan sekä parantamaan niiden turvallisuutta.

Tavoitteena on kunnossapidon laatuun säilyttäminen nykyisellä tasolla sekä toiminnan jatkuva kehittäminen. Lisäksi tavoitteena on henkilöstön työssä viihtymisen ja sitoutumisen parantaminen vuorovaikutuksella ja avoimella sekä kannustavalla johtamisella. Tiukentuvat ympäristövaatet tuovat paineita kuntatekniikan toimintaympäristöön. Koneiden- ja laitteiden kalustovaatimukset,

jätteiden kierrätyksen kehittäminen, maa-ainesten vastaanoton ja käsittelyn kehittäminen lainsäädännön puitteissa.

Lähivuosina on tiedossa useampien pitkäaikaisten työntekijöiden eläköitymisiä ja heidän tilalleen on tarpeen palkata uusia työntekijöitä. Lisäksi on huomioitava henkilöstön riittävyys kunnossapidettävien alueiden laajentuessa ja yleisten laatuvaatimusten noustessa.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Riskiksi tunnistetaan pienellä henkilöstömäärällä tehtävä suuri työmäärä ja sen aiheuttama kuormitus ja vaikutus työilmapiiriin sekä työssä jaksamiseen. Rakennusallalla pitkään jatkuneen työvoimapolun aiheuttama palkkojen nousu haastaa kuntatekniikassa avoinna olevien tehtävien täyttämässä sekä nykyisen henkilöstön sitoutumisessa. Yleisesti heikentynyt taloustilanne mahdollisesti vaikuttaa kuntatekniikan investointihankkeiden toteutumisiin.

Kuntatekniikka

1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	654	370	370	370	370	370	370
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	-3 463	-3 255	-3 255	-3 508	-3 543	-3 579	-3 614
Toimintakate	-2 809	-2 885	-2 885	-3 138	-3 173	-3 209	-3 244
Toimintakulujen muutos %		-6 %	-6 %	8 %	1 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		3 %	3 %	9 %	1 %	1 %	1 %

Maankäyttö, asuminen ja liikenne (MAL)

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalue ohjaa ja valvoo kunnan rakennustoimintaa ja rakennettua ympäristöä. Lisäksi tulosalue vastaa kuntakehityksestä ja ”kaupunkikuvasta”, yleis- ja asemakaavojen laatimisesta, kartasto- ja kiinteistötekniisten ja maapoliittisten asioiden valmistelusta sekä yhdyskuntarakenteen kehittämisestä. Kaavoituksen tavoitteena on turvallisen, terveellisen, hyvän ja toimivan elinympäristön aikaansaaaminen. Vastaa MAL tulosalueelle kuuluvista kunnan joukkoliikennetehtävistä ja antaa joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena lausunnot ja päätökset. Vastaa MAL-tulosalueelle kuuluvista kuntakonsernin asuntoasioiden suunnittelusta, koordinoinnista ja kehittämisestä sekä näihin liittyvistä viranomaistehtävistä. Lisäksi seuraa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminnan ja tavoitteiden toteutumista.

Koko kunnan strategisen yleiskaavatyon ja kaavuluonnoksen L2 nähtäville saaminen sekä yritystonttitarjontaa parantavan asemakaavoitustyön käynnistäminen Poikkien alueelle. Liikennepalveluselvityksen laatiminen tulevan kuljetuskilpailutuksen pohjaksi. Valmistautuminen uuden rakentamislain voimaantuloon uusimalla rakennusjärjestys, taksat ja toimintasäntö tarpeellisilta osin.

Uusi rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025, ja maankäytön suunnittelun muut mahdolliset lakimuutokset. Vuonna 2023 käyttöönotetun paikkatieto-ohjelmiston ja aineistojen laadun ja käytettävyyden edistäminen. Uudessa Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) -sopimusluonnoksessa on Mäntsälän kuntakohtainen asuntotuotantotavoite 210 asuntoa/vuosi ja asemakaavoitustavoite 19 100 kem/vuosi.

Asuntotuotantotavoite on sopimuskaudella merkittävä ja edellyttää vilkasta asuntomarkkinakysyntää. Kaavoitustavoitteeseen pääseminen edellyttää uusien asuinalueiden suunnittelua ja kaavoitusta.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Markkinakysynnän muutokset ja rakennusalan taantumien syvyys ja kesto vaikuttavat merkittävästi toimintaan. Henkilöstövaihdokset ja resursien vähyys voivat viivästyttää tavoitteisiin pääsemistä.

Maankäyttö, asuminen ja liikenne

1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	1 438	1 118	1 118	1 063	1 118	1 118	1 118
Toimintakulut	-1 982	-2 117	-2 117	-2 368	-2 392	-2 416	-2 440
Toimintakate	-544	-999	-999	-1 305	-1 274	-1 298	-1 322
Toimintakulujen muutos %		7 %	7 %	12 %	1 %	1 %	0%
Toimintakatteen muutos %		84 %	84 %	31 %	-2 %	2 %	0%

3. Tuloslaskelma

<i>(ulkoinen) 1000 €</i>	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TPE 2023	TA KJ 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot	12 892	11 408	11 408	10 656	9 910	9 910	9 910	9 910
Myyntitulot	3 185	2 639	2 639	2 571	2 683	2 683	2 683	2 683
Maksutulot	2 208	1 994	1 994	1 555	1 511	1 511	1 511	1 511
Tuet ja avustukset	2 046	1 865	1 865	1 938	1 796	1 796	1 796	1 796
Muut toimintatulot	5 452	4 910	4 910	4 592	3 920	3 920	3 920	3 920
Valmistus omaan käyttöön	5			125				
Toimintakulut	-137 025	-63 411	-65 071	-65 290	-67 488	-70 550	-71 672	-72 814
Henkilöstömenot	-37 270	-37 813	-38 823	-39 130	-40 882	-41 700	-42 534	-43 384
Palvelujen ostot	-87 529	-13 360	-14 010	-13 876	-14 581	-16 705	-16 872	-17 041
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 747	-6 011	-6 011	-5 797	-5 288	-5 341	-5 395	-5 449
Avustukset	-4 166	-3 773	-3 773	-3 823	-3 838	-3 876	-3 915	-3 954
Muut toimintamenot	-2 314	-2 455	-2 455	-2 664	-2 899	-2 928	-2 957	-2 987
Toimintakate	-124 128	-52 003	-53 663	-54 510	-57 578	-60 640	-61 762	-62 904
Verotulot	99 757	53 194	53 194	54 054	52 373	52 372	54 322	55 903
Valtionosuudet	35 823	15 184	15 071	15 071	14 799	17 022	17 181	16 926
Rahoitustuotot ja -kulut	107	-136	-136	28	500	1 078	-369	-626
Korkotulot	212	159	159	214	935	1 784	1 777	1 681
Muut rahoitustuotot	367	105	105	250	105	105	105	105
Korkokulut	-455	-361	-361	-396	-500	-771	-2 211	-2 372
Muut rahoituskulut	-16	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40
Vuosikate	11 559	16 238	14 465	14 644	10 094	9 832	9 372	9 299
Poistot ja arvonalentumiset	-7 663	-9 076	-9 076	-8 258	-9 062	-9 062	-9 062	-9 062
Satunnaiset erät				1 400				
Saunnaiset tuotot				1 400				
Tilikauden tulos	3 896	7 163	5 390	7 787	1 033	771	310	237
Poistoeron vähennys	31	31	31	31	31	31	31	31
Varausten muutos	-3 000							
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	927	7 194	5 421	7 817	1 063	802	341	268
Veroprosentti	21,0 %	8,36 %	8,36 %	8,36 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %

4. Investointiosa

Mäntsälän kuntakonsernin investoinnit vuonna 2024 ovat yhteensä 13,1 milj. euroa. Investointien määrä laskee vuoden 2023 muutetun talousarvion tasosta 20 prosenttia.

Kunnan bruttoinvestointien määrä vuonna 2024 on 9,1 milj. euroa. Myllymäen kouluhankkeelle on varattu yleis- ja toteutussuunnittelukustannusten kattamiseen 0,25 milj. €. Sähköautojen latauspisteitä rakennetaan lainsäädännön edellyttämässä laajuudessa rakennettuihin kiinteistöihin, joissa on yli 20 autopaikkaa. Investointimäärärahaa on varattu 0,15 milj. €. Sääksjärven koulun lämmityksen energialähde muutetaan öljylämmityksestä

uusiutuvaa energiaa hyödyntäväksi maalämmöksi. Hankkeeseen on varattu 0,30 milj. €.

Keskeisinä kuntatekniikan investointihankkeina toteutetaan Vanhan Porvoontien ja siltojen peruskorjaus välillä Keskuskatu-Kirvunpolku sekä Hirvihaaran kevyen liikenteen väylä. Kevyen liikenteen väyliä rakennetaan myös Kenkäkalliontielle ja uusitaan Kaakkumäenraitin silta. Lisäksi uusitaan Matinmäentien ja Koivupuiston leikki-
puistot.

Maa-alueiden hankintaan on tehty 1,2 milj. euron varaus.

(1000 €)	TP 2022	MTA 2023	TPE 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Mäntsälän kunta	12 412	10 250	9 567	9 120	12 590	10 915	10 625
Nivos Oy konserni 100%	8 765	5 959	4 905	3 943	3 831	4 877	6 201
Mäntsälän Kodit Oy 100%*	238	260					
Mäntsälän Jäähalli Oy 51,01%	0						
Mäntsälän Yrityskehitys Oy 100%	4	10	10	10	10	10	10
Mäntsälän Toimistotalo							
Investoinnit yhteensä	21 419	16 479	14 482	13 073	16 431	15 802	16 836

Mäntsälän kunnan investoinnit TA2024 ja TS 2025-2027:

Investoinnit	TA	TA	TS	TS	TS
	2023	2024	2025	2026	2027
Kunnanhallitus					
Kiinteä omaisuus					
Maa-alueiden hankinta (valtuustotavoite)	-1 500 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
Maa-alueiden myynti	300 000	100 000	200 000	200 000	200 000
Kiinteä omaisuus yhteensä	-1 200 000	-1 100 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Aineeton käyttöomaisuus					
Osakkeiden hankinta					
Osakkeiden myynti					
Kassajärjestelmä	-15 000				
Aineeton käyttöomaisuus yhteensä					
Rakennusten korjaukset/ muut kiinteät rakenteet ja laitteet					
Kunnantalon kaapeloinnin uusinta		-100 000			
Kunnanhallitus yhteensä	-1 515 000	-1 300 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
	300 000	100 000	200 000	200 000	200 000
	-1 215 000	-1 200 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Investoinnit					
	TA	TA	TS	TS	TS
	2023	2024	2025	2026	2027
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta					
Irtain omaisuus					
Tilojen kalustaminen					
Vaarojen ja riskien arvioinnin muk. investointitarp. ja ops mukainen	-15 000	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Opetuspalveluiden opetussuunnitelman mukainen kalust.	-15 000				
Ehroosin koulun ensikertainen kalustaminen					
Koskenrannan päiväkodin (Amanda) ensikertainen kalustaminen	-150 000	-30 000			
Irtain omaisuus yhteensä					
Aineeton käyttöomaisuus					
Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän hankintakulut		-45 000			
Aineeton käyttöomaisuus yhteensä					
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta yhteensä	-180 000	-110 000	-35 000	-35 000	-35 000
	-180 000	-110 000	-35 000	-35 000	-35 000

Investoinnit	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TA 2026	TA 2027
Tekninen ja elinvoima -lautakunta					
Talonrakennus					
Koulurakennus					
Ehnroosin koulu toteutetaan leasingrahoituksella	-200 000				
Päiväkotirakennus					
Päiväkoti Koskenrannan (Amanda) uudisrakennus	-800 000				
Liikuntapaikat ja vapaa-ajan rak.					
Vesiliikuntakeskus				-200 000	-1 500 000
Rakennusten korjaukset/ sisäilmakorj.					
Paloaseman sisäilmakorjaus	-50 000				
Hepolan sisäilmakorjaukset	-50 000				
Kirkonkylän koulun viipaleen sisäilmakorjaukset	-30 000				
Sääksjärven vanhan koulun sisäilmakorjaukset	-40 000				
Riihimäen yläkoulun sisäilmakorjauksia	-20 000				
Riihimäen yläkoulun alakattojen muutostyöt	-30 000				
Riihimäen yläkoulun vesikatkon kunnostustyö	-30 000				
Kirkonkylän koulun vesikatkon maalaus	-50 000				
Riihimäenkoulun kotitalousluokkien muutostyöt	-100 000	-100 000			
Kirkonkylän koulun sadekatoksen lisäys	-40 000				
Hyökännummen koulun sadekatoksen rakentaminen	-40 000				
Saaren koulu ja päiväkoti varastorakennus	-15 000				
Hirvihaaran koulu, piha-alueen asfaltoinnin uusintaa		-20 000			
Hirvihaaran koulu, lämmitystapamuutos (nyt öljy/hake)			-75 000		
Kirkonkylän koulu, piha-alueen asfaltoinnin uusintaa		-20 000			
Kirkonkylän koulu, viipaleen vesikatkon maalaus		-10 000			
Kunnantalo, palvelukäytävän huoneiden äänieristyksen		-30 000			
Kunnantalon kulunvalvonnan uusinta		-25 000			
Monitoimitalo, vanhan ladon purku + alueen täyttö/tasaus		-30 000			
Monitoimitalo, pyöräparkki ja invaluiska		-100 000			
Monitoimitalo, kulunvalvonnan uusinta		-10 000			
Myllytontun päiväkoti, lattiapintojen korjausta seinien maalausta		-15 000	-15 000	-15 000	
Seurojentalon ulkoalueiden muutostyöt		-40 000			
Terveyskeskus, kulunvalvonnan uusinta		-20 000			
Sisäilmakorjauksiin (varaus)		-30 000			
Rakennusten korj./ sisäilmakorj. yht	-495 000	-450 000	-300 000	-300 000	-300 000
Peruskorjaukset					
Hepolan koulun peruskorjaus					-400 000
Myllymäen kouluhanke		-250 000	-2 500 000	-2 550 000	-700 000
Palolaitoksen korjaustyöt					
Monitoimitalon peruskorjaus				-400 000	-1 110 000
Kiinteistöautomaatiikan päivitys	-260 000				
Autojen sähkölatauspaikkojen rakentaminen	-50 000	-150 000			
Seurojentalo, narikka / varastoalueen peruskorjaus		-150 000			
Seurojentalon wc tilojen peruskorjaus (2025 suunnittelu)			-10 000	-100 000	
Hyökännummen koulun sadekatoksen rakentaminen		-60 000			
Peruskorjaukset yhteensä	-310 000	-610 000	-2 510 000	-3 050 000	-2 210 000
Energiansäästötoimenpiteet					
Hepolan koulun vesikatolle aurinkosähköpaneelit (200 m2)	-230 000		-230 000	-230 000	-230 000
Sääksjärven koulun lämmitystapamuutos, öljystä maalämpöön		-300 000	-100 000		
Energiansäästötoimenpiteet yht.	-230 000	-300 000	-330 000	-230 000	-230 000
Talonrak. yhteensä (ilman leasingrah.)	-1 835 000	-1 360 000	-3 140 000	-3 780 000	-4 240 000
	-1 835 000	-1 360 000	-3 140 000	-3 780 000	-4 240 000

Kuntatekniikka					
Alueet mm. teollisuus ja infra					
Lempivaara	-500 000		-700 000	-150 000	
Hyökännummen alueen kuivatus	-150 000	-150 000			
Pienet liikenneturvallisuustoimenpiteet	-50 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Pyydyskorven alue (siirretty kolmella vuodella)			-900 000	-200 000	
Mt140 keskisaarekkeen uusiminen (ELY-tie)	-600 000	-400 000	-450 000		
Roinilanpellon alue		-80 000			
Pikkumäentien hulevesiviemöinti			-350 000		
Salotien alue		-270 000			
Vuolteenpellon alue			-500 000	-1 100 000	-500 000
Karlsbergin alue				-350 000	
Pornaistentie/Poikkien yritysalue			-500 000	-1 000 000	-1 000 000
Puirojantien yhteys Kapuliin					-750 000
Tasalan alue				-350 000	-250 000
Alueet mm. teollisuus ja infra yhteensä	-1 300 000	-1 000 000	-3 500 000	-3 250 000	-2 600 000
Kevytliikenne					
Jokihuhdantien kevyen liikenteen väylä			-850 000		
Einontien klv				-150 000	
Alhontien klv				-250 000	
Sälinkääntien klv yritysalueelle			-200 000		
Kaakkumäentien klv	-250 000				
Yhteysreitti paloasemalta Anttilaan		-150 000			
Vuohimäenraitti			-100 000		
Kenkäkalliontien klv		-500 000			
Puirojantie klv					-500 000
Porvoontien klv					-700 000
Hirvihaarantie klv	-850 000	-1 100 000			
Linjatien jk+pp-tie Kuha-hanke					-500 000
Meijerinraitti			-100 000		
Risto Kallion raitti	-200 000				
Kivistöntien klv	-100 000				
Kevytliikenne yhteensä	-1 400 000	-1 750 000	-1 250 000	-400 000	-1 700 000
Liikenne					
Päällystyöt	-300 000	-400 000	-300 000	-300 000	-300 000
Katuvalaistus	-200 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000
Rautatieaseman pyöräkatos	-100 000				
Pienet täydennysrakennuskohteet	-150 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Ojamäentie		-150 000			
Vanha Porvoontie		-600 000	-300 000		
Urheilutie	-500 000				
Otavantie, Martanpolku, Metsäpolku			-500 000	-300 000	
Vanhan Porvoontien sillat		-1 000 000	-200 000		
Kaakkumäenraitin silta	-300 000	-300 000			
Kallenkuja	-100 000				
Mt140-Vuolteenpelto liva-liittymä			-500 000		
Mt140-Linnala liittymä	-250 000				
Kirvuntie (välillä Urheilutie-Vanha-Porvoontie)				-400 000	
Heikinkujan pysäköintijärjestelyt		-110 000			
Liikenne yhteensä	-1 900 000	-2 810 000	-2 050 000	-1 250 000	-550 000
Puistot ja leikkipaikat					
Heissan leikkipuisto	-80 000				
Hirvihaaran hiihtokeskuksen silta					
Yleisurheilukentän uusiminen			-1 200 000		
Yleisurheilukentän uusiminen (avustus)			500 000		
Tekojään jäädytyslaitteiston uusiminen					
Riihenmäen koulun teknurmi	-300 000				
Tekojääkentän pintarakenne	-300 000				
Sälinkään kuntoportaat	-50 000				
Riihenmäen kuntoportaat	-50 000				
Varja ateljee pihatytöt	-50 000				
Lempivaaran vihertyöt		-100 000	-100 000		
Uimarantojen WC-rakennukset	-70 000				
Porakallion ulkoilualaue	-100 000				
Matinmäentien leikkipuiston uusiminen		-100 000			
Terveysmetsän raitit				-100 000	
Lakeenkujan jkp-tie silta				-400 000	
Lempivaaran leikkipuisto			-120 000		
Roinilanpellon leikkipuisto				-100 000	
Hämäläistentien leikkipuisto			-100 000		
Koivupuiston leikkipuisto		-100 000			
Pienet puistojen ja liikuntapaikkojen parannustoimenpiteet		-60 000	-50 000	-50 000	-50 000
Taruman aukio	-100 000				
Puistot ja leikkipaikat yhteensä	-1 100 000	-360 000	-1 070 000	-650 000	-50 000
Kuntatekniikka yhteensä	-5 700 000	-5 920 000	-7 870 000	-5 550 000	-4 900 000
			500 000		
	-5 700 000	-5 920 000	-7 370 000	-5 550 000	-4 900 000

Teknisen irtain omaisuus					
Keittiöiden kalusto/laitehankinnat (omatuotanto;	-75 000	-50 000	-15 000	-20 000	-20 000
Siivouspuolen laitehankinnat (omatuotanto;	-15 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Piha-alueiden ulkoleikkivälineet	-70 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Toimitilapalveluiden laite- ja kalustohankinnat	-80 000	-80 000	-80 000	-80 000	-80 000
Kuntatekniikan kone- ja laitehankinnat	-90 000	-90 000	-90 000	-90 000	-90 000
Kiinteistöjen varavoimakoneet		-150 000	-100 000	-100 000	
Irtain yhteensä	-330 000	-430 000	-345 000	-350 000	-250 000
Tekninen ja elinvoimalautakunta yhteensä	-7 865 000	-7 710 000	-11 355 000	-9 680 000	-9 390 000
	-7 865 000	-7 710 000	-11 355 000	-9 680 000	-9 390 000
Bruttoinvestoinnit	-9 560 000	-9 120 000	-12 590 000	-10 915 000	-10 625 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin			500 000		
Liittymismaksujen palautukset					
Leasingrahoitteiset investoinnit	-200 000				
Käyttöomaisuuden myynnit	300 000	100 000	200 000	200 000	200 000
KUNNAN NETTOINVESTOINNIT YHTEENSÄ	-9 260 000	-9 020 000	-11 890 000	-10 715 000	-10 425 000

5. Rahoitusosa

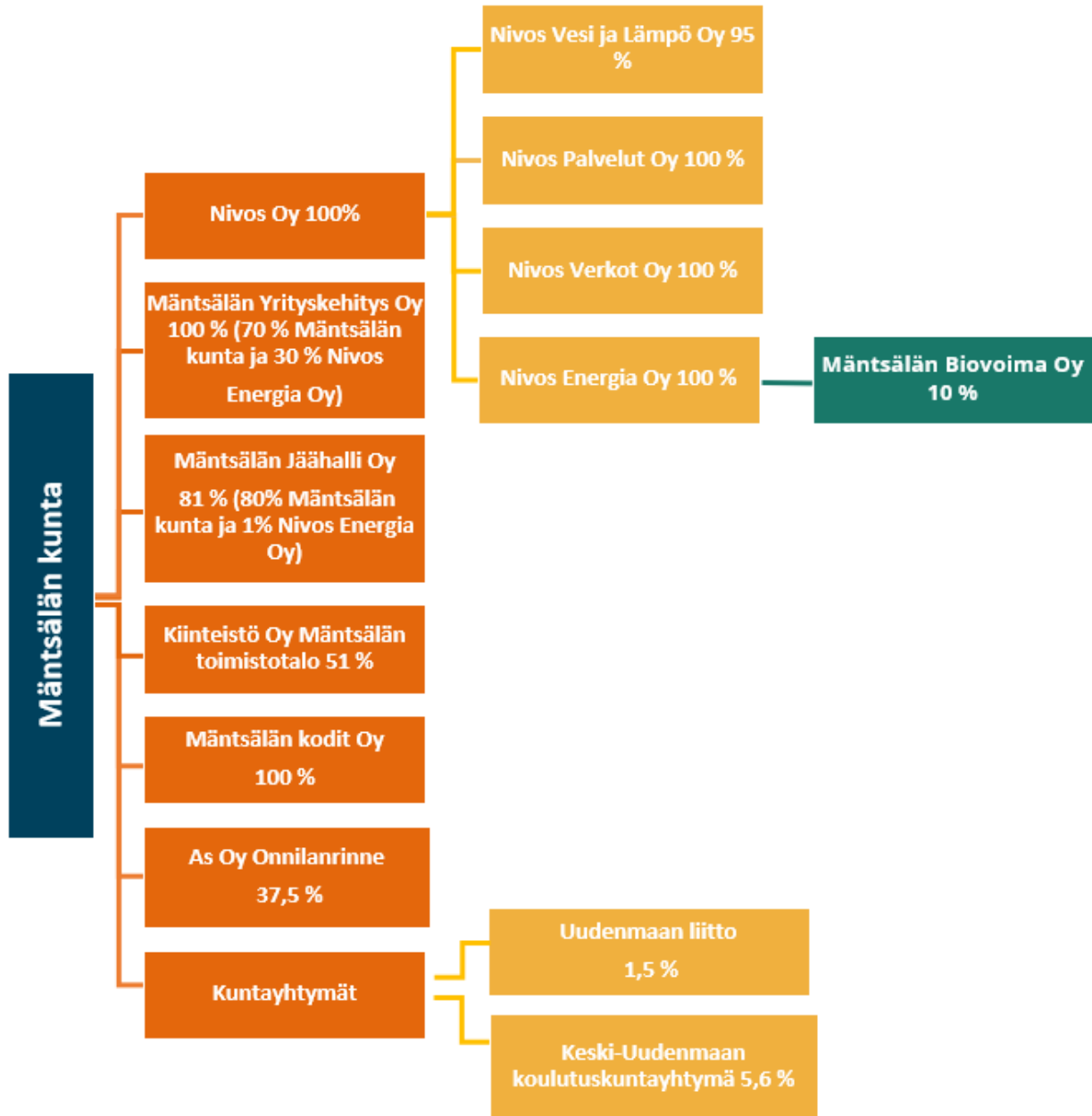
<i>(ulkoinen) 1000 €</i>	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TPe 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan rahavirta								
Vuosikate	11 559	16 238	14 465	14 644	10 094	9 832	9 372	9 299
Tulorahoituksen korjauserät	-1 649	-1 200	-1 200	565	-500	-500	-500	-500
Investointien rahavirta								
Investointimenot	-12 412	-9 560	-11 400	-10 834	-9 120	-12 590	-10 915	-10 625
Rahoitus. investointimenoihin	335	0	0	100	500	500		
Käyttöomaisuuden myynnit	1 811	1 500	1 500	1 374	600	700	700	700
Toiminnan ja inv. rahavirta	-356	6 978	3 365	5 849	1 074	-2 058	-1 343	-1 126
Rahoituksen rahavirta								
Antolainauksen muutokset	245	150	150	592	185	185	185	
Lainakannan muutokset	-2 429	-6 700	-6 700	-6 700	-4 700	1 800	1 000	500
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	24 629	0	0	0		37 500	26 700	5 200
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-11 058	-4 700	-4 700	-4 700	-4 700	-35 700	-25 700	-4 700
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-16 000	-2 000	-2 000	-2 000				
Muut maksuvalmiuden muutokset	-349							
Rahoituksen rahavirta	-2 533	-6 550	-6 550	-6 108	-4 515	1 985	1 185	500
Rahavarojen muutos	-2 889	428	-3 185	-259	-3 441	-73	-158	-626
Tunnusluvut:								
Toiminnan ja inv. kertymä, 1000 €, :	-5557	15 826	12 213	14 697	26 046	13 490	4 509	2 397
Investointien tulorahoitus, %	95,7 %	127 %	127 %	135 %	111 %	75 %	86 %	88 %
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	1,5	1,3	1,3	1,0	0,9	0,9	0,9
Asukasmäärä	20 895	21 150	21 150	21 100	21 063	21 126	21 190	21 253
Lainakanta	96 391	89 691	89 691	89 691	84 991	86 791	87 791	88 291
Lainakanta € / asukas	4 613	4 241	4 241	4 251	4 035	4 108	4 143	4 154

6.Yhteenvedo valtuuston sitovista määrärahoista

Käyttötalousosa Palvelualue Toimielin	Määrärahasisitovuus	TA 2024 (1000 e)
Hallintopalvelut		
Yleishallinto	N**	-608
Tukipalvelut	N**	-5 574
Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	N**	-595
TE- ja maahanmuuttopalvelut	N**	-2 508
Maaseutupalvelut	N**	-105
Kunnanhallitus	N	-9 390
Tarkastustoimi		
Tarkastuslautakunta		-31
Tarkastustoimi	N	-31
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset	N**	-518
Opetuspalvelut	N**	-31 989
Varhaiskasvatuspalvelut	N**	-16 160
Sivistyslautakunta	N	-48 667
Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelu	N	-3 173
Hyvinvointilautakunta	N	-3 173
Tekninen ja elinvoimapalvelut		
Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset	N**	-745
Toimitilapalvelut (toimintakate)		8 900
Toimitilapalvelut	Tu	3 861
Ateria- ja puhtauspalvelut	N**	0
Kuntatekniikka	N**	-3 138
Tekninen ja elinvoimautakunta	N	-22
Maankäyttö, asuminen ja liikenne	N	-1 305
Kuntakehityslautakunta	N	-1 305
Investointiosa	Sitovuus	TA 2024
Hallintopalvelut		
-kiinteä omaisuus	N	-1 200
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		
-irtain omaisuus	N	-110
Tekninen ja elinvoimapalvelut		
-päiväkoti Koskenranta (Amanda)	N	
-elinkaarihankkeet leasing	N	
-rakennusten korjaukset/sisäilmakorjaukset	N*	-450
-peruskorjaukset	N*	-610
-energiansäästötoimenpiteet	N*	-300
-kevytliikenne	N*	-1 750
-alueet, teollisuus ja infra	N*	-1 000
-liikenne	N*	-2 810
-puistot ja leikkipaikat	N*	-360
-irtain omaisuus	N*	-430
		-9 020
Rahoitusosa		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	N	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	N	-4 700

N = Nettositova		
M = menositova		
T = tulositova		
Tu = sitova tilikauden tulokseen		
N* = Sitovuustaso esitetty taulukossa hankeryhmäkohtaisesti.		
Investoinnit ovat hankeryhmittäin sitovia. Yli 0,5 milj. € hankkeet ovat kuitenkin sitovia.		
Hankeryhmän ja hankkeiden tarkempi sitovuustaso näkyy investointiosasta.		
<p>N** = Toimielimillä on oikeus tehdä toimielimen sisäisiä siirtoja tulosalueiden välillä, mikäli toimielimen kokonaismääräraha ei ylitä. Jos toimielin päättää tulosalueen toimintakatteen ylityksestä on sen samalla osoitettava, miltä tulosalueelta osoitetaan ylitystä vastaava säästö. Sisäisiin siirtoihin ei voida käyttää talousarviossa avustuksiin varattuja määrärahoja.</p>		

7. Konserniosa

Olennaiset muutokset konsernissa

Mäntsälän kunnan konsernista poistuivat soteuudistuksen seurauksena sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä hoitavat kuntayhtymät hyvinvointialueille. Vapaaehtoiset kuntayhtymät: Keski-Uudenmaan sotekuntayhtymä ja Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä puretaan loppuselvityksen käsittelyn jälkeen. Keski-Uudenmaan sotekuntayhtymä puretaan vuoden 2023 loppuun mennessä ja Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä kesään 2024 mennessä. Vuonna 2023 kunta osti Mäntsälän Jäähallin osakkeita ja omistusosuus kasvoi 50,9 prosentista 81 prosenttiin. Nivos Energia Oy myi Palopuron Biokaasu Oy:n tilikaudella 2023 ja Mäntsälän Biovoima Oy:n omistus pieneni 36,1 prosentista 10 prosenttiin.

7.1 Tytäryhtiöiden talousarviot

Nivos-konserni

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Perustarkoituksemme (missio) on luoda asiakkaillemme edellytykset toimia vastuullisesti ja turvallisesti ympäristöä säästäen.

Toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten seurauksena, jossa suomalaiselle infralle on mahdollisesti tahallisesti aiheutettu vaurioita, tehostamme varautumista. Tehostamme varautumista esimerkiksi laajan sähkökatkon varalta sekä varaudumme ilmavirtojen mahdollisesti kuljettamaan radioaktiiviseen säteilyyn.

Nivos -konsernin korkea velkaantumisaste sekä vuosia jatkunut heikko tuloksenteekokyky vaarantaa yhtiön olemassaolon nykymuodossaan.

Venäjän aloittaessa laajan hyökkäyssodan Ukrainaan vastaan talvella -22, aloitti se yhtiölle erityisen haitallisen tapahtumaketjun. Hyökkäyssodan välittömänä vaikutuksena lämmityspolttoaineiden, sähkön sekä varaosien hinnat nousivat huomattavasti lisäten toiminnan kustannuksia nopeasti. Pienellä viiveellä alkanut korkotason nousu on yllättänyt voimakkuudellaan rahoitusmarkkinat ja rahoituskustannusten nousu tulee vaikeuttamaan vakavasti Nivoksen taloudellista tilannetta.

Konsernilla on välitön riski ajautua kassakriisiin seuraavan noin 12 kk aikana aiemmin tehtyjen päätösten seurauksena.

Omistajan ohjauksen mukaisesti Nivos pyrkii pienentämään ulkopuolisen korollisen pääoman määrää taseessaan. Nivoksen liiketoiminta-alueista sähkönjakelu sekä kaukolämpö ovat ne, joissa on mahdollista hankkia uusia asiakkaita ja lisätä kannattavaa liikevaihtoa. Kaukolämpöliiketoiminnan suurimpana haasteena on kuitenkin huono investointikyvykyys. Kaukolämpöliiketoiminnan kannattavuuden huomattava parantaminen vaatisi pikaisesti noin 5 Me investoinnin fossiilittomaan lämmöntuotantoon ja varastointiin, esimerkiksi sähkökattilaan sekä kaukolämpöakkuun. Investoinnista noin 2 Me osuus liittyy 20 MW sähköliittymämaksuihin Nivos Verkot Oy:lle.

Yhtiö velkaantui vuonna 2014 tehdyssä järjestyksessä noin 50 miljoonaa euroa, jolloin kokonaisvelka vuonna 2014 nousi noin 70 miljoonaan euroon. Nivos -konserni ei ole pystynyt lyhentämään syntynyttä velkaa, vaan on velkaantunut sen jälkeen vielä lisää ja tällä hetkellä velkaa on yli 90 miljoonaa euroa.

Tavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutuma
Infrastruktuurin kehittäminen tukien Mäntsälän kunnan strategiaa		
Huolehdimme infrastruktuurin kehittämisestä. Sähkö, vesi, viemäri ja valokuituyhteyksien rakentaminen tarpeen mukaisesti. Käytämme ja kunnossapidämme rakennettuja infraverkkoja kustannustehokkaasti. Ylläpidämme hyvää käytettävyyttä ts. häiriöajat ovat lyhyet.		
Elinkeinopolitiikan tukeminen paikallisesti		
Osallistumme aktiivisesti suurimpien uusien yritysten Mäntsälään sijoittumiseen tarjoamalla liittymäpalveluita sekä lämmityenergiaa.		
Seutuyhteistyön vahvistaminen		
Säännöllinen yhteydenpito kunta-asiakkaisiin (Mäntsälä, Pukkila ja Pornainen) Energiayhtiötapaamiset Porvoon Energia, Keravan Energia ja Nurmijärven Sähkö.		
Mäntsälän kunnan talouden tukeminen		
Kuntakonsernin velkamäärän vähentäminen lyhentämällä Nivos-konsernille otettua ulkopuolista rahoitusta.		
Terve voitollinen liiketoiminta	Tilikauden voitto	Nivos -konsernin tilikausi on voitollinen
Onnellinen asiakas	Asiakaskokemus	Mitataan ja seurataan säännöllisesti, NPS +38, Q2/2023
Vahva tekemisen kulttuuri	Henkilöstökysely	Mitataan ja seurataan säännöllisesti, eNPS +9, H1/2023
Ekologisen jalanjäljen parantaminen	Kaukolämpötuotannon CO2-päästöjen vähentäminen	Vuoden 2023 luku raportoidaan helmikuussa -24

Tunnusluvut

	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TPE 2023	TP 2022
Liikevaihto (1000 €)	29167	29937	29582	30507	26851	26473
Liikevoitto (1000 €)	2569	2499	2102	2507	1303	-412
Tilikauden tulos (1000 €)*	35	-359	-359	-101	317	-7211
Omavaraisuus %	28 %	29 %	30 %	31 %	28 %	26 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	303 %	281 %	268 %	255 %	344 %	357 %
Investoinnit (1000 €)	3943	3831	4877	6201	4905	8765
Lainamäärä € (1000 €)	88358	84153	79421	77729	92300	94466
Vastuut (1000 €)**	414	414	414	414	414	654
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	88772	84567	79835	78143	92714	95119
Lainamäärä € / asukas	4146	3920	3672	3594	4364	4521
Asukasmäärä	21 309	21 469	21 630	21 630	21 150	20 895

Mäntsälän Jäähalli Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Mäntsälän jäähalli Oy haluaa palvella laajasti Uudenmaan urheilijoita ja liikkuja tarjoamalla laadukkaita liikuntapalveluita jääurheilijoille sekä keilailun harrastajille, Mäntsälän jäähalli Oy haluaa olla tulevaisuudessa Uudenmaan kiinnostavin, kehittyvä, kannattava ja kustannustehokas jäähalli. Inflaatio, Ukrainan sota, energian hinnan nousu

sekä korona ovat vaikuttaneet merkittävästi toimintaympäristöön. Koronarajoitukset laskivat jäähallin käyttöastetta merkittävästi. Samaan aikaan myös jääurheilun harrastajamäärä on ollut laskussa. Energian hinnan sekä korkotason nousu ovat muuttaneet kulurakennetta ja tuoneet painetta hinnoitteluun. Yleinen hintojen nousu on myös vähentänyt kuluttajien mahdollisuuksia jääurheilun harrastamiseen.

Tavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutuma
Jäähallin kävijäkerrat vuodessa	200 000 kävijäkertaa vuodessa	
Lasten ja nuorten harrastajamäärien kasvattaminen	Aloittavien ryhmien, kuten kiekko-, ringette- ja luistelukoulujen koon kasvattaminen	
Mainospaikka myynti vuodessa	70 000 €	
Tilikauden tulos	0 €	

Tunnusluvut

	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TPE 2023	TP 2022
Liikevaihto (1000 €)	620	700	780	850	550	505
Liikevoitto (1000 €)	-175	-150	-120	-80	-228	-228
Omavaraisuus %	2 %	5 %	7 %	10 %	-5 %	-3
Suhteellinen velkaantuneisuus %	10 %	8 %	7 %	6 %	11 %	13
Investoinnit (1000 €)						0
Lainamäärä € (1000 €)	5993	5705	5417	5129	6281	6 438
Vastuut (1000 €)*	5	5	5	5	5	4
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	5998	5710	5422	5134	6286	6 442
Lainamäärä € / asukas	281	266	250	237	297	308
Asukasmäärä	21 309	21 469	21 630	21 630	21 150	20 895

Mäntsälän Yrityskehitys Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Kunnan elinkeinopalveluista vastaa Mäntsälän Yrityskehitys Oy, josta kunta omistaa 70 % ja Nivos Energia Oy 30 %. Mäntsälän Yrityskehitys Oy:n kehittää Mäntsälän yritystoimintaa yhteistyössä kunnan, yritysten ja seudullisten organisaatioiden

kanssa kunnan elinkeinostrategiassa esitettyjen suuntaviivojen mukaan. Yhtiön tavoitteena on tarjota saumattomat kehitys- ja kasvupalvelut yrityksen koko elinkaarelle. Tavoitteena on myös järjestää yrityksille helppo tapa sijoittua ja investoida Mäntsälään sekä toimia täällä. Yhtiö on aktiivisesti läsnä paikallisten yritysten arjessa.

Tavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutus suunnitelma
Sitovat tavoitteet suunnittelukaudelle 2023-2026 ovat:		
Uudet Mäntsälään sijoittuneet tai toimitiloja rakentaneet suuret yritykset 2 kpl ja keskisuuret yritykset 3 kpl	kappaleet	asiakashallintarekisteri, MYK
Yrityskonsultointien määrä 120 kpl/vuosi	kappaleet	asiakashallintarekisteri, MYK

Tunnusluvut

	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TPE 2023	TP 2022
Liikevaihto (1000 €)	271	381	391	401	342	345
Liikevoitto (1000 €)	-90	10	10	10		10
Omavaraisuus %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	99 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Investoinnit (1000 €)	10	10	10	10	10	4
Lainamäärä € (1000 €)						0
Vastuut (1000 €)*						0
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)						0
Lainamäärä € / asukas	0	0	0	0	0	0
Asukasmäärä	21 309	21 469	21 630	21 630	21 150	20895

Mäntsälän Kodit Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Mäntsälän Kodit Oy:n koko osakekannan omistaa Mäntsälän kunta. Mäntsälän Kodit Oy rakennuttaa, omistaa ja isännöi vuokra-asuinkiinteistöjä koko elinkaaren ajan. Mäntsälän Kodit Oy:n toiminta-ajatuksena on tarjota Mäntsälän kunnassa laadukkaita ja kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja Mäntsälän kunnan laatiman asunto-ohjelman mukaisesti paikkakuntalaisille, kuntaan muuttaville asukkaille ja erityisryhmille.

Yhtiö jatkaa asuntokannan kehittämistä asunto-ohjelman ja vahvistetun kiinteistöstrategian mukaisesti huomioiden samalla muiden toimijoiden asuntotarjonta sekä uudistuotanto kunnassa. Asuntojen vuokraustoiminta näyttää tällä hetkellä

hyvältä, mutta osa taloista on siinä kunnossa, että niitä ei enää vuokrata huonon kunnan vuoksi. Tämä tulee vaikuttamaan yhtiön käyttöasteeseen.

Kehittämistoimenpiteitä vaativat kohteet

Aravarajoituksista vapautuneiden ja purkuluvan saaneiden kohteiden tilanne huomioidaan ja selvitetään eri uudistuotannon vaihtoehtoja.

Uudistuotanto

Investointiohjelmaa ei ole vahvistettu.

Kulurakenteen seuraaminen

Yhtiön kulurakennetta seurataan ja pyritään saamaan säästöjä hoito- ja rahoituskuluihin. Samalla varmistetaan velkamäärän hallinta ja varaudutaan tuleviin yhtiön kannalta merkittäviin investointeihin.

Tavoitteet

	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TPE 2023	TP 2022
Asukkaat lkm						606
Kiinteistöt lkm	16	15	15	15	16	16
Asunnot lkm	402	389	389	389	402	402
Asuinneliöt	19905	19155,5	19155,5	19155,5	19905	19905
Kesk. neliövuokra / kk	12,7	13,08	13,47	13,88	12,28	11,87
Asuntojen vuokrausaste	95,00 %				97,00 %	98,01 %
Vaihtuvuus % / vuosi						25,56 %
Vuokrasaatava						55176
Hakemuksia jonossa						111

Tunnusluvut

	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TPE 2023	TP 2022
Liikevaihto (1000 €)	3242	3007	3096	3191	3132	2996
Liikevoitto (1000 €)	202				27	229
Omavaraisuus %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	14 %	13 %	14 %	15 %	13 %	12 %
Investoinnit (1000 €)						238
Lainamäärä € (1000 €)	23624	22935	22240	21536	24331	25483
Vastuut (1000 €)*						
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	23624	22935	22240	21536	24330634	25483
Lainamäärä € / asukas	1109	1068	1028	996	1150	1220
Asukasmäärä	21 309	21 469	21 630	21 630	21 150	20 895

Mäntsälän Toimistotalo Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Yhtiön toimialana on maanvuokrasopimukseen perustuen hallita sillä sijaitsevia tai sille rakennettavia rakennuksia. Yhtiön perustamissopimus on allekirjoitettu 1.6.2011.

Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalo kuuluu Mäntsälän kuntakonserniin. Kiinteistö Oy

Tunnusluvut

	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TPE 2023	TP 2022
Tuotot / kulut %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100 %
Omavaraisuus %	7 %	7 %	8 %	9 %	6 %	6 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	19 %	21 %	22 %	24 %	15 %	13 %
Investoinnit (1000 €)						
Lainamäärä € (1000 €)	2955	2742	2529	2316	3168	3358
Lainamäärä € / asukas	139	128	117	107	150	161
Asukasmäärä	21 309	21 469	21 630	21 630	21 150	20 895

Mäntsälän Toimistotalon kiinteistö on vastaanotettu 17.8.2012. Yhtiön kaikki tilat on vuokrattu toistaiseksi voimassa olevin vuokrasopimuksin Mäntsälän kunnalle ja Uudenmaan vammaispalvelut Oy:lle 1.9.2012 alkaen.

8. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet

Talousarvion käsitteet

Tulosalue

Tulosalue on luottamustoimielimen vastuulla oleva tehtäväalue käyttötalousosassa. Talousarviossa tulosalueelle määritellään toiminnalliset tavoitteet suoritteina ja tunnuslukuina tai sanallisen arviona, sekä hyväksyty määräraha tai tuloarvio.

Hanke

Hanke on toimielimen vastuulla oleva investointi. Hankeryhmä muodostuu hankkeista.

Toiminnallinen tavoite on valtuuston talousarviossa toimielimelle tehtäväkohtaisesti antama määrärahan käyttötarkoitusta, palvelutuotannon määrää, laatua tai toiminnan kehittämissuuntaa ohjaava tavoite, joka johdetaan kunnan toiminta-ajatuksista ja strategisista tavoitteista. Tavoite esitetään joko tunnuslukuina tai sanallisesti. Valtuusto päättää toiminnallista tavoitteista vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Taloudellinen tavoite muodostuu määrärahoista ja tulosarvioista sekä näiden erotuksesta eli toimintakatteesta. Tavoitteet on asetettava niin, että niiden toteutumista voidaan arvioida, eivätkä toimielinten ja tulosalueiden tavoitteet saa olla ristiriidassa koko kuntaa koskevien tavoitteiden kanssa.

Määräraha

Määräraha on valtuuston antama määrältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuus varojen käyttämiseen tulosalueelle tai hankkeelle.

Tuloarvio

Tuloarvio on valtuuston tulosalueelle tai hankkeelle asettama tulotavoite.

Toiminnan kuvaus

Toiminnan kuvaus kertoo miten toimielin toteuttaa kunnan toiminta-ajatuksia. Tulosalueen toiminnan kuvaus johdetaan toimielimen palveluajatuksista.

Toimintasuunnitelma

Toimintasuunnitelma kertoo, miten toimielimen toiminta-ajatuksia toteutetaan suunnitelmakaudella asetettujen tavoitteiden ja annettujen määrärahojen ja tuloarvioiden puitteissa.

Vastuuhenkilö

Vastuuhenkilö on viranhaltija, joka on tulosalueen/tulosityksikön esimies ja joka johtaa sen toimintaa sekä huolehtii tavoitteiden saavuttamisesta hyväksytyjen määrärahojen, ohjeiden ja määräysten puitteissa.

Tilivelvollinen

Kuntalain mukaan valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta niitä ovat kunnan muiden toimielinten jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tulosalueen johtavat viranhaltijat ja esittelijät.

Käyttösuunnitelma

Käyttösuunnitelmassa kerrotaan tulosalueiden ja –tulosityksiköiden talousarviovuoden toiminnasta. Se on toimielimen hyväksymä talousarvioon sisältyvän tulosalueen tai hankkeen tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden jaon tulosityksiköihin tai kohteisiin sisältämä asiakirja. Käyttösuunnitelma on myös viranhaltijan hyväksymä edellä mainittuun toimielimen käyttösuunnitelmaan sisältyvien tulosityksiköiden tai kohteiden osatavoitteiden, osamäärärahojen ja osatuloarvioiden jaon pieneempiin osiin (yksiköihin) sisältävä asiakirja.

Tulosityksikkö

Tulosityksikkö muodostuu viranhaltijaorganisaatioyksiköstä tai sen vastuulla olevasta toiminnasta, jolla on: oma tehtäväalue, todennettavissa olevat tavoitteet, osamäärärahat ja osatuloarviot, joista tulosityksikön esimies vastaa.

Kohde

Kohde on käyttöomaisuuden hankinta tai perusparannuskokonaisuus, joka on osa investointihankkeesta. Kohteella on omat määrärahat ja osatuloarviot, josta toimielin vastaa.

Käyttösuunnitelman hyväksyminen

Valtuuston talousarvion hyväksymisen jälkeen kunnanhallitus antaa sen eri toimielinten noudatettavaksi. Käyttösuunnitelmilla toimielimet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset ja tarkennetut tavoitteet tulosyksiköittäin ja jakavat määrärahat ja tuloarviot tulosyksiköille osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi. Käyttösuunnitelmissa kerrotaan, miten toimitaan, jotta asetetut tavoitteet toteutetaan hyväksytyjen määrärahojen ja tuloarvioiden puitteissa.

Kunnanhallituksen tai johtokunnan määräämä tulosalueen vastuuhenkilö päättää seuraavan tason käyttösuunnitelmasta sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä asettamalla tarkennetut tavoitteet ja jakamalla määrärahat ja – tuloarviot tarkempiin osiin.

Mikäli hyväksytty käyttösuunnitelma muuttuu olennaisesti sisällöltään ja tarvitaan samalla määrärahojen kohdentamista, on toimielimen tehtävä asianmukainen muutos käyttösuunnitelmaan.

Talousarvion toteuttaminen, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta

Tulosyksiköiden tulee laatia ennakoarvio rahamenoistaan ja tuloistaan perustuen toteutuvaan toimintaan. Toimialojen on huolehdittava siitä, että kunnan talouspalveluilla on maksuvalmiussuunnittelua varten aina ajan tasalla oleva tieto tulevasta rahankäytöstä.

Toimielinten ja tulosalueiden/-yksiköiden vastuuhenkilöiden tulee systemaattisesti seurata talousarviotavoitteiden, käyttösuunnitelmien ja investointien toteutumista tai toteutumaa tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään neljännesvuosittain.

Tulosalueiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle neljännesvuosittaisissa osavuositarkastuksissa ja koko vuodelta tilinpäätöksessä. Osavuositarkastuksessa esitetään tilinpäätösennuste määrärahojen ja tuloarvioiden käytöstä sekä tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunta voi antaa mahdollisen lausuntonsa tavoitteiden toteutumisesta kunnanhallituksen vahvistamasta osavuositarkastuksesta.

Päätösvalta kertahankinnoissa ja puite-/kausisopimuksissa

Kunnanhallituksen ja lautakuntien päätösvalta

Viranhaltijoiden hankintavaltuudet tai niitä ei ole muutoin määritelty hallintosäännön mukaan, jos päätösvaltuudesta ei ole tarkasti säädetty, ratkaisun tekee kunnanhallitus.

Taloussuunnitelman liitteissä investointien osalta on esitetty eri toimielinten päätösvallassa olevat hankkeet. Hankkeiden toteuttamista ohjaa hyväksytty kunnan tilahankkeiden toteuttamisohje.

Kunnanjohtajan päätösvalta

Päättää talousarviovuonna enintään 300 000 euron kertahankinnoista ja kuntaa koskevista puite-/kausisopimuksista (300 000 per talousarviovuosi)

Tämän ylittävistä hallintopalveluja koskevista hankinnoista ja sopimuksista päättää kunnanhallitus ja koko kuntaa koskevien hankintojen ja sopimusten osalta kuten jäljempänä todetaan.

Hallintopalveluista vastaavan johtajan ja palvelualuejohtajien päätösvalta

Palvelualuejohtajat päättävät talousarviovuonna enintään 200 000 euron hankinnoista, sekä palvelualueita koskevista puite-/kausisopimuksista. Kuntakehitysjohtaja päättää enintään 50 000 euron hankinnoista.

Palvelualuejohtajien hankintarajan ylittävistä hankinnoista tai sopimuksista päättävät lautakunnat

Sivistys-, tekninen ja elinvoima- kuntakehitys- ja hyvinvointilautakunta päättävät enintään 400 000 euron hankinnoista.

Tekninen ja elinvoimalautakunta kuitenkin hyväksyy talonrakennus- ja kuntatekniikan investointien urakkatarjoukset, jos hanke on investointiohjelman mukainen.

Näiden rajojen ylittävistä hankinnoista päättää kunnanhallitus.

Tulosalueen päälliköt, tulosyksikön päälliköt ja muut esimiehet

- kertahankinta ja puite-/kausisopimusrajat on määritelty palvelualueen toimintasäännössä
- (hallintosääntö 3.luku 5 §)

Lainanotto ja lainanottoa koskevat rajoitukset

Kunnanjohtajan talousarvioesitys ei sisällä pitkäaikaisen lainan ottoa vuonna 2024.

Talusojohtajalla on oikeus vuonna 2024 ottaa kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi tilapäislainoja, joiden yhtäaikaisesta enimmäismäärästä päättää kunnanhallitus.

Antolainan myöntämistä koskevat rajoitukset

Kunnanjohtajan talousarvioesitys ei sisällä antolainaesityksiä vuonna 2024.

Antolainaa voidaan myöntää kunnan kokonaan omistamille osake-, asunto-osake- tai kiinteistöyhtiöille valtuuston päätöksellä.

Lisämäärärahat ja siirrot

Toiminnallisten tavoitteiden muutoksista, lisämäärärahoista tai määrärahasiirroista on tehtävä

esitykset siten, että ne ehtivät valtuuston käsiteltäväksi viimeistään kunkin talousarviovuoden viimeisessä valtuuston kokouksessa. Tällöin on huomioita myös lisämäärärahojen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin.

Kunnanjohtajalle oikeus päättää määrärahasiirroista koskien harkinnanvaraisia henkilökohtaisia ja tehtäväkohtaisia palkantarkistuksia, joiden kate on hallinnossa.

Laskujen hyväksyminen ja maksatus

Laskujen hyväksymisessä ja maksatuksessa tulee noudattaa kunnanhallituksen sisäisen valvonnan ohjeen määräyksiä kohta 8. "Kirjanpito ja maksuliikenne".

Muu ohjeistus

Kunnanhallituksella on oikeus antaa tilikaudella tarvittavia lisäohjeita talousarvion täytäntöönpanoon.

Liitteet

Liite 1. Henkilöstösuunnitelma palvelualueittain

Henkilöstösuunnitelma 2024	TP 2022	TPE23	TA 2024	MUUTOS TPE23 vs. TA24
	HTV*		HTV	HTV
HALLINTOPALVELUT				
Yleishallinto				
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	2,2	2,7	2,7	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)				0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna				0,0
Yleishallinto yhteensä	2,2	2,7	2,7	0,0
Tukipalvelut				
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	22,8	22,8	22,8	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		1,9	1,9	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			0,6	0,6
Tukipalvelut yhteensä	22,8	24,7	25,3	0,6
TE- ja Maahanmuuttopalvelut				
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	6,0	6,3	6,3	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		2	2	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			1,9	1,9
TE- ja maahanmuuttopalvelut yhteensä	6,0	8,3	10,2	1,9
Maaseutupalvelut				
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	6,1	6,0	6,0	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		0,4	0,4	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna				0,0
Maaseututoimi yhteensä	6,1	6,4	6,4	0,0
Hallintopalvelut vakituinen yhteensä	37,1	37,8	37,8	0,0
Hallintopalvelut määräaikainen yhteensä	0,0	4,3	4,3	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			2,5	2,5
HALLINTOPALVELUT yhteensä	37,1	42,1	44,6	2,5

*Vuonna 2022 hlostösuunnitelman pohjalla hlöiden lukumäärä, joten arvo ei vertailukelpoinen

Hallintopalveluiden palvelualueella on talousarviovuodelle 2024 suunniteltu lisäyksiä 2,5 htv:n verran suhteessa tilinpäätösennusteeseen 2023.

Yksi vakituinen jakautuen tukipalveluihin markkinointiin ja viestintään 0,6 htv ja TE-maahanmuuttopalveluihin 0,4 htv:tä työllisyyspalvelu-uudistuksen viestintään.

Yksi määräaikainen vuodenvaihteessa avattavan ohjaamon palvelujen tuottamiseen. Arvion perusteella henkilön työllistäminen pystytään rahoittamaan toiminnasta saatavilla tuloilla.

TE- ja maahanmuuttopalveluille rekrytoidaan lisäksi määräaikainen työhönvalmentaja osana TE-palvelu-uudistusta, josta 0,5 htv kohdistuu vuodelle 2024.

Henkilöstösuunnitelma 2024	TP 2022	TPE23	TA 2024	MUUTOS TPE23 vs. TA24
	HTV*		HTV	HTV
SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT				
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset				
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	8,41	3	4,0	1,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)				0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna				
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset yhteensä	8,41	3,00	4,0	1,00
Opetuspalvelut (perusopetus,tukipalvelut, lukio, hankkeet)				
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	307,7	239,6	239,6	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		38,8	38,8	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			3,0	3,0
Opetuspalvelut yhteensä	307,7	278,4	281,4	3,0
Varhaiskasvatuspalvelut				
Vakituinen henkilöstö	203,0	196,8	196,8	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		6,8	5,50	-1,3
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			7,0	7,0
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä	203,0	203,7	209,3	5,7
Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut				
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	28	33,6	32	-1,6
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		12	12	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			2,5	2,5
Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut yhtee	28,0	45,6	46,5	0,9
Sihyn vakituinen yhteensä	547,1	473,0	472,4	-0,6
Sihyn määräaikainen yhteensä	0,00	57,63	56,30	-1,3
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			12,50	12,5
SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT YHTEENSÄ	547,1	530,7	541,2	10,5

*Vuonna 2022 hlöstösuunnitelman pohjalla hlöiden lukumäärä, joten arvo ei vertailukelpoinen

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen palvelualueella talousarviovuodelle 2024 on suunniteltu lisäyksiä yhteensä 10,5 htv:n verran suhteessa tilinpäätösennusteeseen 2023. Sivistyksen ja hyvinvointipalvelujen yhteisiin on suunniteltu hallinnon suunnittelijan tehtävää (1 htv). Opetuspalveluihin on suunniteltu kolmen määräaikaisen valmistavan opetuksen opettajan tehtävää (yht. 3 htv).

Varhaiskasvatuspalveluihin on suunniteltu lapsiryhmien lisääntymisen vuoksi neljä vakituista varhaiskasvat-tajan tehtävää (yht. 4 htv). Tämän lisäksi varhaiskasvatuspalveluihin on suunniteltu yhden tehtävän lisäystä lapsiystävällisen kuntamallin edistämiseen sekä erityisen tuen päätösten valmisteluun (1 htv). Lisäksi vakitui-sen henkilöstön hanketyöskentelylle on suunniteltu 2 htv:n lisäystä vuodelle 2024. Vastaavasti hankkeiden osalta suunnitelmassa htv-tarve hankkeiden määräaikaisella henkilöstöllä on 1,3 htv pienempi vuonna 2024 kuin tilinpäätösennusteessa 2023.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueelle on suunniteltu kahden määräaikaisen projektityöntekijän tehtävää, joiden kustannukset katetaan perintörahoista (2 htv). Myös kirjaston määräaikaiselle työntekijälle on suunniteltu htv-lisäystä (0,5 htv). Tulosalueen vakituisten henkilöstön htv-arvio laskee vuoden 2023 tilin-päätösennusteesta yhteensä 1,6 htv.

Henkilöstösuunnitelma 2024	TP 2022	TPE23	TA 2024	MUUTOS TPE23 vs. TA24
	HTV*		HTV	HTV

TEKNINEN JA ELINVOIMAPALVELUT

Tekninen ja elinvoimapalvelut yhteiset

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	8,0	6,0	5,5	-0,5
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)				0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna				
Tekninen ja elinvoimapalvelut yhteiset yhteensä	8,0	6,0	5,5	-0,5

Toimitilapalvelut

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	23,5	24,1	24,1	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)				0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			1,0	
Toimitilapalvelut yhteensä	23,5	24,1	25,1	1,0

Ateria- ja puhtauspalvelut

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	74,0	72,0	72,0	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)				0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna				
Ateria- ja puhtauspalvelut yhteensä	74,0	72,0	72,0	0,0

Kuntatekniikka

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	23,0	24,7	24,0	-0,7
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			1,2	1,2
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna				0,0
Kuntatekniikka yhteensä	23,0	24,7	25,2	0,5

Kuntakehityspalvelut

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	18,6	18,7	17,7	-1,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)			1	1,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			1	
Kuntakehityspalvelut yhteensä	18,6	18,7	19,7	1,0

Telin vakituinen yhteensä

	147,1	145,5	143,3	-2,2
--	-------	-------	-------	------

<u>Telin määräaikainen yhteensä</u>	0,00	0,00	2,20	2,2
-------------------------------------	------	------	------	-----

Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			2,00	2,0
---	--	--	------	-----

TEKNINEN JA ELINVOIMA YHTEENSÄ	147,10	145,50	147,50	2,00
---------------------------------------	---------------	---------------	---------------	-------------

HTV* vuonna 2022 hlöstösuunnitelman pohjalla hlöiden lukumäärä, joten arvo ei vertailukelpoinen

Tekninen ja elinvoimapalveluiden palvelualueella on talousarviovuodelle 2024 suunniteltu lisäyksiä 2,0 htv:n verran suhteessa tilinpäätösennusteeseen (09/2023). Toimitilapalveluihin rekrytoidaan loppuvuodesta 2023 järjestelmäasiantuntija (1 htv) ja kuntakehityspalveluihin liikenne- ja ilmastoasiantuntija (1 htv).

Liite 2. Valtuustoaloitteet

Aloitteet, joiden käsittelyn ratkaisu on siirretty talousarviokäsittelyn yhteyteen:

Valtuustoaloite Kutsukyyti Mäntsälän sisäiseen liikenteeseen / 13.6.2022 SDP:n valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet

Kuntakehityslautakunnan vastauksessa todetaan, että aloitteen mukainen kutsukyyti Mäntsälän sisäiseen liikenteeseen vaatii lisäliikenteen ostamista. Palvelun laadun takia myös liikennöintiä tulisi olla koulujen lukukausien ulkopuolella. Liikennepalveluselvitys on tehty vuonna 2018, jonka jälkeen on tapahtunut mm. markkinaehtoisessa joukkoliikenteessä muutoksia ja liikenteen määrässä muutoinkin mm. koronapandemian johdosta. Selvitys on siten monelta osin vanhentunut. Liikennepalveluselvitykseen olisi perusteltua tehdä päivitys ennen seuraavaa kuljetussopimusten kilpailutusta ja siinä yhteydessä tulisi tarkemmin arvioida vaihtoehtoja kutsukyydin mahdollisesta järjestämisestä ja sen kustannuksista. Selvityksen ajankohta olisi siten kevään 2024 aikana.

Kunnanvaltuusto merkitsi aloitteen käsittelyn tiedoksi 20.3.2023.

Ei sisälly talousarvioesitykseen 2024.

Valtuustoaloite: Lasten liikennepuiston perustaminen / 22.8.2022 valtuutettu Susanna Koivula ja muut allekirjoittaneet

Tekninen ja elinvoimalautakunnan vastauksessa todetaan, että liikennepuistolle tulee löytää riittävän iso asemakaavoitettu puisto- tai katutila kirkonkylän keskustan välittömästä läheisyydestä. Tila- ja ylläpitotarpeet selvitetään yhdessä kuntakehityksen ja sivistys- ja hyvinvointipalvelujen kanssa. Mikäli sopiva puisto- tai katutila liikennepuiston perustamiseksi löytyy, otetaan liikennepuiston suunnittelu mukaan vuoden 2023–2024 suunnitteluohjelmaan ja ohjelmoidaan investointiohjelmaan 2024–2035.

Kunnanvaltuusto merkitsi aloitteen käsittelyn tiedoksi 6.2.2023.

Ei sisälly talousarvioesitykseen 2024.

Valtuustoaloite mopoalueen perustamisesta Mäntsälään / 24.10.2022 Keskustan valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet

Tekninen ja elinvoimalautakunnan vastauksessa todetaan, että tekninen ja elinvoimalautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että tekninen ja elinvoimapalvelut, kuntatekniikan tulosalue selvittää aloitteen mukaisen mopoalueen toteuttamisen mahdollisuudet omistamilleen maa-alueille vuoden 2023 aikana.

Kunnanvaltuusto merkitsi aloitteen käsittelyn tiedoksi 6.2.2023.

Ei sisälly vuoden 2024 talousarvioesitykseen.

Valtuustoaloite Skeittirampin perustaminen / 6.2.2023 valtuutettu Matti Virpiaro ja muut allekirjoittaneet

Tekninen ja elinvoimalautakunnan vastaus 15.8.2023 - Skeittiparkki, liikennepuisto ja mopoparkki:

Tekninen ja elinvoimapalvelut on tutkinut erilaisia vaihtoehtoja skeittiparkin perustamiselle, yksi mahdollinen sijoituspaikka voisi olla urheilukentän alue. Kuntatekniikka selvittää tarkemmin asiaa vuoden 2024 aikana.

Anttilan lähiliikuntapaikalla on jo skeittiparkki, jota myös voi käyttää.

Mopoalueen osalta tarkastellaan asiaa mahdollisissa maankäytön kehittämissuunnitelmissa ja muiden toimintojen yhteensovittamisen näkökulmasta.

Liikennepuiston mahdollista sijoituspaikkaa tutkitaan maankäytännöllisesti vuoden 2024 aikana.

Ei sisälly vuoden 2024 talousarvioesitykseen.

Valtuustoaloite Laiturin rakentaminen Keravanjärven uimarannalle / 22.5.2023 SDP:n valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet

Tekninen ja elinvoimalautakunnan vastauksessa todetaan, että tekninen ja elinvoimapalvelut ottaa työohjelmaansa Keravanjärven uimarannan laiturin rakentamisen mahdollisuuksien ja kustannusvaikutusten selvittämisen kuluvaan vuoteen.

Ei sisälly vuoden 2024 talousarvioesitykseen.

Kuntalaisaloite, Peltolantien turvallisuuden parantaminen

12.1.2022 on jätetty kuntalaisaloite koskien Peltolantien liikenneturvallisuuden parantamista sekä jalankulku- ja pyöräilyn ylitysmahdollisuuksien parantamista Peltolantiellä (MT1471)

Tekninen ja elinvoimalautakunta päätti 15.2.2022, että Peltolantie on Uudenmaan ELY-keskuksen hallinnoima maantie, jonka parantamisesta ja kunnossapidosta vastaa valtio. Mäntsälän kunta toimittaa aloitteen Uudenmaan ELY-keskukselle tiedoksi ja mahdolliseen käsittelyyn jalankulku- ja pyöräilyolosuhteisen parantamiseksi.

Peltolantiellä on suojatie Meijerinraitin suuntaan, mutta Meijerinraittia ei ole rakennettu asemakaavan mukaisena jalankulku- ja pyörätieyhteytenä Osuustielle. Mäntsälän kunta lisää Meijerinraitin suunnittelun ja mahdollisen toteuttamisen taloussuunnitelmiin tuleville vuosille.

Ei sisälly vuoden 2024 talousarvioesitykseen.

Kuntalaisaloite: Meluaita suojaamaan Jurvalaa liikenteen melulta

Kuntalaisaloite.fi -palveluun on jätetty 11.8.2022 julkaistu kuntalaisaloite.

Aloitteen tavoitteena on saada meluaita Lahden moottoritien / oikoradan ja Jurvalan asuinalueen välille. Kuntakehityslautakunnan vastauksessa todetaan mm., että asuinalueiden melusuojauksen tarpeet tulee kokonaisuudessaan huomioida maankäytön suunnittelussa yleis- ja asemakaavatasolla.

Melusta aiheutuvien haittojen vähentämiseksi tulisi pyrkiä laatimaan Kirkonkylän kattava suunnitelma, joka sisältää esityksen toimenpiteiden priorisoinnista.

Selvitetään mahdollisuutta toteuttaa meluaita ympäristötaideteoksena ja valmistella siihen liittyvän suunnittelukilpailun järjestämistä.

Ei sisälly vuoden 2024 talousarvioesitykseen.

Aloite / Yläkoulujen ja lukion aamupala / 16.11.2022 Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on tehnyt aloitteen yläkoulujen ja lukion aamupalasta. Aloitteessa nuorisovaltuusto esittää aamupalatarjoilua sekä yläkouluihin että lukioon.

Opetuspalvelut sekä tekninen ja elinvoimapalvelut ovat yhdessä valmistelleet vastauksen aloitteeseen. Kunnanhallitus käsitteli vastauksen 28.8.2023 kokouksessa ja valtuusto 11.9.2023 kokouksessa.

Ei ole varausta vuoden 2024 talousarvioesityksessä

Liite 3. Vertailu kehukseen

Ulkoiset ja sisäiset								
Käyttötalousosa	TP2022	MTA 2023	TA 2024 KEHYS	TA 2024 LTK ESITYS	TA 2024 KJ esitys	Kehys esitys 24 - KJ esitys -/+	Kehysesitys 24 - KJ esitys %	Vertailu muutettuun talousarvioon
TOIMINTATUOTOT	31 688 308 €	30 207 551 €	29 004 814 €	28 983 418 €	28 983 418 €	- 21 396 €	-0,1 %	-0,1 %
Myyntituotot	6 678 751 €	5 818 153 €	5 667 727 €	5 912 754 €	5 912 754 €	245 027 €	4,3 %	4,2 %
Maksutuotot	2 194 878 €	1 994 000 €	1 606 000 €	1 510 700 €	1 510 700 €	- 95 300 €	-5,9 %	-4,8 %
Tuet ja avustukset	2 086 308 €	1 864 653 €	1 867 960 €	1 796 360 €	1 796 360 €	- 71 600 €	-3,8 %	-3,8 %
Muut toimintatuotot	20 728 371 €	20 530 745 €	19 863 127 €	19 763 604 €	19 763 604 €	- 99 523 €	-0,5 %	-0,5 %
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	4 553 €							
TOIMINTAKULUT	- 155 820 995 €	- 83 870 824 €	- 85 551 583 €	- 86 746 128 €	- 86 563 244 €	- 1 011 661 €	1,2 %	1,2 %
Henkilöstökulut	- 37 270 096 €	- 38 822 676 €	- 39 994 446 €	- 40 979 186 €	- 40 881 941 €	- 887 495 €	2,2 %	2,3 %
Palvelujen ostot	- 92 343 820 €	- 18 575 161 €	- 19 282 639 €	- 19 136 540 €	- 19 233 784 €	48 855 €	-0,3 %	-0,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 5 746 273 €	- 6 011 101 €	- 5 211 730 €	- 5 288 351 €	- 5 288 351 €	- 76 621 €	1,5 %	1,3 %
Avustukset	- 4 165 578 €	- 3 772 500 €	- 3 822 500 €	- 4 020 383 €	- 3 837 500 €	- 15 000 €	0,4 %	0,4 %
Muut toimintakulut	- 16 295 228 €	- 16 689 386 €	- 17 240 268 €	- 17 321 668 €	- 17 321 668 €	- 81 400 €	0,5 %	0,5 %
TOIMINTAKATE	- 124 128 134 €	- 53 663 273 €	- 56 546 769 €	- 57 762 710 €	- 57 579 826 €	- 1 033 057 €	1,8 %	1,9 %

